

Лезги газет

Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 7 (10652) хемис 12-февраль, 2015-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

далу пата игтивелди, гъакъисагъивелди Гъалибилин югъ мукъва авурбрун зурба къегъавилиз дериндай гъуърмет авунин лишан я.

Санлай къачурла райондиз юбилейдин 320 медаль хтанва. И награда райондиз къили, чайрал физ, шадвилин гъалара вахкуда.

Хив райондин 80 йис

Пешекаррихъ далу акалайла...

“Лапу дурнаюр” мемориальный комплекс дал эбеди цай

Багъир РАЖАБОВ,
шайр, публицист, РД-дин лайихлу юрист

2011-йисан декабрь зи риклел хъсандиз алама. Хив райондин къилин къуллугъдал хъягъун патал чин кандидатураяр къалурнавайбурун арада **Бейдулагъ Гъаживердиевич МИРЗОЕВНИ** авай. Адан тереф хузвайбурун дестедик зунни квай. Заз ам акъалттай дережадин эдеблу, къени крат бажармишунин зурба ашкы-ъевес авай кас яз вилидайни чидай. Ада лазим тир чирвилерни къачунвай. Икъл, Бейдулагъ Гъаживердиевича вичин вахтуnda Воронеждин хуърун майишатдин акъалттарна, Россиядин хуърун майишатдин карханайра къвалахна, умъурдин тежриба къватна. Кар-кеспидивай къерех тахъана, ада ДГУ-дин экономический факультетни къульчина. Б.Мирзоев экономикидин илимринг кандидат, РД-дин лайихлу экономист, чадин властрин Советдин член я. Гъелбетда, ихтигин гъуъндурь дережайтив агакъун патал ада гъакъисагъивелди, жавабдарвал аннамишуналди къвалахун герек атана.

Сечкирилай виликан гъуъжетар къиле физвай чавуз, зи риклел аламайвал, бязи кандидатри сечкирилай акъулди атлун тийидай хътин зурба крат хиве къунай. Бейдулагъ Гъаживердиевича ери-бине авачир буш ихтилатар авунач. Ада лагъай и келимаяр зи риклел хъсандиз алама: “Эгер къуне, сечкичири ихтибарна, зун райондин къилин къуллугъдал хъягъайта, за квез, чи халкъдиз, багъри Дағъустандиз, чи виридан умуми Ватан тир къудратлу Россиядиз гъакъисагъивелди къуллугъда лагъана гаф гузва”.

Гъакъикъатдани адан гафар краивай къакъатнач. Цийи къуллугъдал азл Б.Мир-

Гъалибилин парк

метлеб кутазва? - хабар къуна за райондин къиливай.

- Зун патал культура - им руъгъдинни яшайишдин ивириин арада пайгарвал хун лагъай чал я. Вичин вахтунда Достоевскийди гъзэлвии дуњъя къутармишда лагъанай. За гъисабзавайвал, и келимаяр мецел гъидай чавуз адан фикирда культура авай. Зи къапарай, “культура” лагъай келимадиз чи республикадин Къил Рамазан Абдулатипова мадни дериндай баян гана. Жегъилрин са миракатдал ада лагъана: “Культура - им яшайишдин къайда, ацукун-квараѓун, инсанрин рафтарвилер я. Адан мана-метлеб маниралдини сеняткарвилералди серъятламиш жезвач”.

▶ 6-7

Хивин минара (базардин патав)

ОБРАЗОВАНИЕ

Зарият муаллимдин аялри школада, районда ва республикада къиле физвай олимпиадайра, конкурса иштиракзыва ва лайихлу чаярни къазва. Ада тарсар гайи аялри, къилин чирвилер къачуна, жавабдар къвалахрал зегъмет чуѓазва.

▶ 18

УМУР

Ахцегърин Жумя мискиндай и мукъвара нубатдин сеферда мискин капитальнидаказ ремонт хъийдайлар, устлариз къене патан са даяхдин-дестекдиз къаникай тарихдин къван ва полдин къаникай хъенччин чехи гетле жа-жана.

▶ 19

Къурелди

■ Хив района и район тешкилайдалай инихъ 80 йис таам хъун къейд авуниз гъазурвал акунин ва суварин мярекатар къиле тухунин рекъяй тешкилпувилин комитетдин заседание хъана.

Серенжемрин пландал асаслу яз образованидин организацийа, къультурадинни спортдин идарайра жуъреба-журе серенжемар къили тухунин рекъяй тешкилпувилин комитетдин заседание хъана.

■ Мегъарамдхуърун района къиле фейи совещанидал агъалийриз библиотекайра къуллугъ авун авай гъал ва и къвалах вилик тухунин серенжемар вере-вирда.

Райондин библиотекайри Къультурадин йисан сергъятра аваз фикирда къачунвай вири серенжемар къилиз акъудна. Алатай йисуз райондин библиотекайрикай 18304 касди менфят къачуна, 220157 ктаб къелиз вугана. Райондин библиотекайрин ктабрин фонд 200361 экземплярдиз барабар я.

■ Къурагъ районда Сарагрин, Ругунрин ва Бахцугъирин хуърерин къенепатан рекъер къайдадиз гъана, Киргизрин хуърун вини магъледа куъчайра чиргъ тұна, Жумя мискиндин, фельдшервиллини акушервилин пунктунин, аялрин бахчадин драматиз, гъакъни хуърун къилин майдандив агакъдалди агъалийрин хусуси къвализ газ тухвана. Къасумхұр-Къурагъ шегъредилай Киргизрин хуърун центрадал къван рекъе къир цанва. Са жерге булахар ремонта, игтииж авай жегъил ва чехи хизанлиз чилин участокар чара изиж авуна.

■ Сулейман-Стальский райондин жуъреба-журе карханайрин руководителери, къилин бухгалтери, пешекарри, гъахъ-гъисабар авунин алай аямдин жуъре яз, пластикин картаяр агъалийрин лап геѓиенш къатарин яшайишида кардик кутунин месзлярай веревирд авунин барадай муниципальный администрацияди гайи теклифдиз еке итиж авуна.

Кылиниң редактордун гаф Халқынан двореца

Ватандин Чехи дяведа къа-занимашайдалай инихъ 70 йис та-мам жезва. Чна, а инсафсуз дя-веденин йисарин аялри, гила чехи хъайла, а чавуз хъайла къван магърумвилер аннамиш-зва.

Брестдин къеледа кылие фейи къати женгери, дяве башламиши хъай сифте ийкъарарагъынай патан аэроромрал чи самолетрин чехи пай душманди терг авуни Советрин Союз дяведиз бес къадар гъазур тахъайвилин фикирдал гъизва. Реп-рессийрин йисара бажарагъыл хей-лин военачальникар терг авуни чи армия зайсарайдин тымилбуру къайдзувач. И ви газаф маса гъала-ттар, рехъ гайи рехнеяр вири Сталинап илитзева.

Им, мълбетда, акъалттай гъахы-сувал жезва. Вучиз лагъайтла чахъ бес Коммунистриң партия, адан чехи Политбюро, Гъукумат, 15 республикадик гъар садахъ вичин руководство авачирни?! Дяве күтаяхъана, Чехи Гъалибвални къазан-мишна. Къе чна 70 йисан юбилейдиз гъазурвилер аквазва. Ятланы Сталинапай гъиль къачузвач. Адан мейит мавзолейдай акъудна гадарунал, Игит шеънер Сталинград Волгоград-диз элкъуру хъувунал. Генералис-симусдин ульквела авай къван памятникар тергунал, адан тъварунихъ галай вири чакырилай, күчейрилай-ни кваз, тъвар алуд хъувунал рази хъанвач. Сталинан рузыни кваз гъул-леламишиш алахънава.

Гъа са вахтунда, маршал Жуков-валай эгечина, газаф военачальникри, дяведин ветеранри, гъатта Черчилль хътиң яғы душманрини, инсанвал квадар тавуна, Сталиназ зурба къимет гана, гилани гузвайбүр тымил авач. Ветеранар, къара халкъ гъадан патал ада. Ватан хүн патал вири къа-чел къарагъарайди гъам яз гъисабза-ва, харалайриз элкъайш шегъерарни хуверар ам кылие аваз гъунгүнин хана, халқынан гъал-агъвални ам кылие аваз виши дережадиз акъуд хъувуна.

1945-йисан 4-11-февралдиз, яни дүйм-дүз 70 йис идалай вилик, Крымдин Ялта шеъерда Сталинан, Рузвелттан, Черчиллан тарихдин метлеб авай гурушу кылие фенай. И йикъара а гурушу газетрай, телеканалрай рикъелни хизива. Дяве эхир-диз къевзвайла кылие фейи ада дүнья дегишарнай, гележегда инсанният яшамиш жедай рекъер, къанунар тайнарны. ООН-и (Организация Объединенных Наций) гъа и гуру-шдилай гъунгүнин арадал атана. Къени ам кардик ква, вири дүнья-дини адан чехи пай истемишнорал амалзва.

Амма заз инал Сталинан рузыни кваз гъуллеламишиш алахънавай ягъсуздын гъилевай жилавар акъудун патал а конференциядиз чи генералиссимусди гъихын гъазурвилер акунайтла, ам гъикъ кылие тухванин чеб шағындар хъай, чи ктабар къеъ, метлеблу делилар раиж авур ксарин фикирар келдайбурув агақъариз къанзаша. Абур А. Коноваловади, Россиянин Федерациядин МИД-дин архиврай къачуна, Елена Новоселовади тарихдин илимринг доктор Владимир Печатновахъ газа-лаз интервью кылие тухванин, "Рос-сийский газета" чапнавай макъя-лайрай за күн фикирдиз гъизва.

Ялтада зун а конференция къи-ле фейи дворециз экскурсиядиз фенай. Пуд дворец - Юсупован дворец, Ливадийский дворец, Воронцов дворец. Газаф гъурчегбур я, иллаки - абурун къене патар. Экскурсия къи-ле тухвайда сүзгүбет абурун, граф Воронцова вичин дворец эцигун патал 25 йисуз хвейи киреж ишлемеш-на, а двореци гъейранарай II Екатеринадинин, "Пачағындурулайни зурба дворец эцигнава вуна, граф" лагъана, адаа туғымет авуна, вичин наразивал къалпурнай.

Инал ихтилат Ялтадин конфе-ренциядик физва. Гила тайин хъан-вайвал, ам кылие тухун патал тамам зур йисуз меслятар, веревирдер авунай. 1944-йисан 19-июлдиз Руз-вельта Сталинав "Вакъиаяр ийгин-диз кылие физва, гъавилия вахъ га-лаз Черчилли зун гурушими хъу-нин лазимвал ава" лугъудай хабар агақъарый. Ихтилеклил физва. Гила вичин чарчени авунай. Абурун 1944-йисан сентябрдиз Шотландияда гурушими жез къанзаша. Амма Сталина военный къалахархы галаз алакъалу яз вахт авач, вичин дуэтурдини яргъал фидай ихтияр гузвач лагъана, и кардик къиль куту-начир. Гъакъиқатдани Сталина вичин вири умъурда анжака са сеферда самолетда аваз лув гана. Гъамни 1943-йисуз Тегеранда кылие фейи конференциядиз. Мадни а чавуз чи армия Берлиндивай анжака 60 кило-метрдин, союзникринбүр - 500 кило-метрдин яргъа авай. Иккъи хъайла Сталинахъ ябакалуиз абуру мажбур хъанвай. Яргъариз финик къиль кутан тийидайди эхирдал къван тайин хъайла, Рузвелттан кылини къумекчи Гарри Гопкинса Громыкодиз и гу-рушы Чуулав гъульдун къерхеда кылие тухун теклифнай.

Громыкоди и хабар Сталинав агақъарный. Адани а теклиф, гуя Руз-вельтандай къуна, мад гъильяя ахъай хъувуначир. Рузвелт лагъайтла, Мальтада, Иракдин Басрада, я туштла Египетда гурушими хъун патал Сталин чалал гъиз алахънай. Сталини, анра гурушими жез хъай-тла, вичин паталай Молотов ракъурда лагъана, абурук бегъем кичлерар кутуна. Анжака алхъа абуру Крымда гу-рушими хъунин разивал гана. Эхъ, Сталина союзникрин гъиле вичин сер-фе туначир. И гуруш жуван ватанда кылие тухунихъ а чавуз иллаки зурба метлеб авайди ада виликамаз лап дериндай аннамишнавай.

1944-йисан декабрдиз конференция кылие тухудай чка ва югъ эхирни тайин хъанай. Амайди анжака къе-варз тир. И вахтунда харалайриз эл-къурнавай шегъерарни хувер авай Крымдин полуостровда газаф зурба къалахар кылие тухванин къанзаша. Гъавилия аниз 1500 вагон ацай газаф къыт эцигунардай материалар, алата-тар, мебель ракъурнай. Гъакъи НКВД-дин 4 полк, 1200 оперативник, мото-циклистириң 120 касдикай ибарат дес-те рекъе тунай. Ливадиядин дворец - Рузвелттан, Воронцов дворец - Черчиллан, Юсупован дворецни СССР-дин делегацияр патал чара авунай.

Паркар, дворецин къуд пад къайдадиз хканай. США-дин, Великобританиядин делегацийрикай гъар садас легковой 15 автомашин, 20 "Виллис" ва пар чүгүвадай 5 автомашин чара авунай. Резиденцияр жуль-реба-жүре къушарин якъалди, ши-ринлүхралди, недай-хъвадай маса бес къадар шейэрләди, чехирралди, емишралди таъминарнай. Фу чра-

дай махсус пекарня кардик кутуна, гъатта чкадал абуруз балуғар къун-ни тешкилнай.

Москвадай хабарар вахтунда агақъарун патал 10 самолет чара авунай. Кылди Сталинан тапшур-тъар къилиз акъудун патал BBC-рин махсус дивизия, авиациядян гене-рал-майор Грачева ва подполковник Астафьева гъалзавай къве самолет желбнай. Сакида Англиядинни Аме-рикадин самолетар къабулдай аэро-дром гъазурнай, циф хъайи дуль-шушьра самолетар Геленжиқдинни Одессадин аэроромрал къабулун тапшуршишнай.

Ингье гъа ихтилеклил гъазурвилер акурдалай гъульдун 1945-йисан 4-февралдиз, нянин сятдин вадас Ливадиядин дворецин Чехи залда Крымдин (Ялтадин) конференцияд-ин сад лагъай заседание ачухнай. Чехи "элкъайвей столдихъ" СССР-дин, США-дин ви Англиядин делегацияр гурушими хъанай.

Гъелбетда, тешкилай къулай шарттарынай Рузвелттини Черчилль рази яз амукънай. Черчиллаз Воронцов дворец акъван бегенмиш хъанай хъи, ам Сталин гъатта дворец гъар гъихын кълан ятланы къиметдай вичиз маса це лугъуз алахъни авунай. Сталина адаа ихтилек жаваб хгай-най: "Двореца зибур туш, Советрин халқындинбур я".

Тарихири къейдзувайвал, Ялтада делегацияр махсус 8 гуруш кылие фенай. Абурун аграя недай-хъвадай столрихъ ацуқъайлани вади-жбули хейлин месләттәр гъялнай. Сталин Германия пайи-паяр авунин терефдар тушир. Рузвелттини Черчиллаз тъя и кар къанзаша. Гъакъи ятланни дяве күтаяхъана, Англиядиз, сад тир Германия арадал хканы, мад ам СССР-дин къарши акъвазариз къанзаша. Адан тереф Америкади-ни хвениай. Пуд патал пайнавай Гер-маниядин къве пай агуд хъувуна, ФРГ арадални хканай. Сталина 1952-йисуз Германия блокрик экечи тийидайди сад тирди авун теклифайлани адан тереф союзникри хвена-чир. Гъавилия СССР-дини вичин патаз акътый пай гъузчиликий худ-тавун менфятул жыз гъисабнай.

Ялтадин конференциядиз къе-гъар сада вичин къантардилай къи-меттар гузва. США-дин эрчил патан-буру и конференциядай чинин деле-гацияди милли интересар маса гана лугъузва. Рагъэкъеңдай патан Европади, я туштла Балтияди, а конфе-ренция чехи пачагълыгъи чинин ин-тересар кваз тақъурдай яз гъисабза-ва. Амма, санлай къачурла, вирибу-ру ам фашизмдин винел гъалибвал къазанмишай Советрин Союздин зурба къуватин авторитет къалурай-ди хъайиди аннамишава. Конфе-ренция гъакъиқатдани Советрин во-енний къуватдин ва политикадин зурба агалкъун хъайидал шак алач.

"Эгер квезд күн гъульмет хвена, күн кваз къуна, күн интересар фи-кирда къуна къанзаша, къуватлу-ди хъуҳъ", - лугъузва къе чи улькве-дин Президентдини. Советрин Союздин Ялтадин конференция кылие фейи 1945-йисан февралдиз гъахын къуватлуди тир. Адан къилени вич ре-къидалди тъулдан хъиз мягъкемдиз чи Чехи улькведин кылие акъвазай Генералиссимус Иосиф Виссарионов-ич Сталин авай. Сталинан рузыни кылие тухванин чеб шағындар хъай, чи ктабар къеъ, метлеблу делилар раиж авур ксарин фикирар келдайбурув агақъариз къанзаша. Абур А. Коноваловади, Россиянин Федерациядин МИД-дин архиврай къачуна, Елена Новоселовади тарихдин илимринг доктор Владимир Печатновахъ газа-лаз интервью кылие тухванин, "Рос-сийский газета" чапнавай макъя-лайрай за күн фикирдиз гъизва.

Вакъиайриң сияғъ

Нариман ИБРАГИМОВ

Дагъустандын государстводин университетда "2015-2016-йисара Дагъустан Республикада жедай важиблу вакъиайриң календарь тайнарун" темадай РД-дин печатдин ва информациядиян министерстводи тешкилнавай сессия къи-ле фена. Адан къалахада РД-дин Кылини ва Гъукуматдин Администрациядиян пресс-къуллугъдин, исполнительный властдин органын векилри, ДГУ-дин ректор Муртузали Рабаданова, винидих тъвар къунай министерстводин пеше-карри, федеральный органын территориальный органын къуллугъчири, республикадин министерствоири, ведом-ствойри, карханайри, корпорацийри, шеърберри, район-рин администрацияри, политический, общественный орга-низацияри пресс-къуллугъри, регбъерри, телеканалын вазиблоди журналисти, блоггери иштиракна.

М.Рабаданова сессиядик иштиракчыяр табрикна ва гъял-заявай месләттәрләр календарь тайнарун. Республикада датына тарифлү, важиблу къени мәрекетар тешкилзаяв, вакъиайриң кылие физва, абурукай неинки чи ва гъакъи Россиядиян ағылайри бегъемвиледи хабардар ийиз-вач. Жезвай кылини мәрекетар талукъ махсус календарь хъайила, адакай газафбурувай менфя къачуз, ағылайри хабардар ийиз жеда.

- Университетда журналистикадин факультет хъуникай менфя къачуна, чнани и кардик жуван пай кутада, - лаъбана ректорды.

Сессия Москвадай атанвай "Россиядиян халқынин ас-самбия" общественный организацийдин Советдин предсе-детелдин заместитель Галанова Иринади кылие тухвана.

- Дағыустандын зун сифте яз 2004-йисуз атайды я, ахпани са шумудра хтана. Аквазва, ина хейлин дегишилдер кылие физва. Идакай къеңени хабар ава. Эгер виликдай зун Дағыустандын къвез гъазур жедайла, бағырири, танишири "Вун гынис физвайди я? Ана дяве ава эхир?" суалар ганайтла, къе жу-ретдин суалар вилик эцигзавач. Көзин малум я, исятда дуль-ньяда информациядиян жигъетдай дяве физва, информация гы-ливайди гъалини жезва. Гъавилия чна информациядиян мум-кинвилерикай, тақъатрикай хийир худдай рекъер жағырна къанда, - лагъана И.Галановади. - Газаф вахтара гынкъ жезва? Телеканалы, газеттер са вакъиа кылие фена лагъана репортаж, гъа-хъ-гысаб гузва. Гъа идалди - күтаяхъ. Эгер виликамаз а кардик хабар хъайтла, зун ичаниши я, а мәрекетар ишти-ракиз фидай инсанар газаф жеда. Фикир це, Дербентдин 2000-йисан юбилей къеңидан лагъана хабар гүн хъсан яни, тахъайтла адакай виликамаз Россиядиян халқынин малумарун? Чи уль-кведин къадим шеърдил мәрекетдик иштиракиз ашкы авай инсанар гъар са регионда жеда. Гъавилия къе чна виридан къумекдади 2015-2016-йисара Дағыустан Республикада же-дай ва къеңидай важиблу вакъиайриң календарь түккүрлүн лазим я. Къе юкъуз чун виридан теклифриз, сияғъ-риз тамашда ва абурукай лап важиблубур хъяна, календарь тайнара. Ам ахпа Россиядиян халқынин малумарун?

Мәрекетдиз къватлай хъанвай ксарикай газафбур рахана ва абуру и кардик тереф хъульхъ галаз сад хъиз, чинин текли-фарни гана.

Месләтдай атайды, түккүрлүдай календарда жезвай их-тии вакъиайри виликамаз раижда: РД-дин министерствоири, ведомствоири ва федеральный органын вакъиайри; РД-дин общественно-политический метлеб авай вакъиайри; шеър-рин, районрин важиблу вакъиайри. Гъа ибурукай алемдиз, уль-кведин, республикадиз, муниципалитетдиз талукъ "Вацран вакъиа", "Кварталдин вакъиа", "Йисан вакъиа" хъяды.

Сессиядай иштиракчыяр кылди-кылдин дестейриз пай-на ва абуру къве юкъуз важиблу вакъиайриң календардин ва РД-дин информациядиян политикадин сад авунвай картадин проекттар түккүрлүн.

Жавабдарвилиз чүгвада

Дагъустандын МВД-дин делилралди, 6-февралдиз Дер-бентда С.Дроюкинан күнде наркоконтролдин къуллугъчири Россиядиян МВД-дин Докъузлара районда авай отделдин полициядиян участковый уполномоченный гъалзавай ВАЗ-2114 маркадин автомобиль акъваз

Важибул месэлэяр гъялна

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Ахцегь районадминистрацияда райондин активдин нубатдин заседание хьонан. Анал Чехи Гъалибилин 70 йисан юбилейдиз талукъ яз дядединни зөгмөтдин ветеранриз медалар гүнин, районда РД-дин Кылини кар алай проектар умурдиз куңгурушишавай гъалдин ва район газламишунин важибул месэлэйриз килигна.

Сад лагъай месэладай районадминистрациядин кылини заместитель Алмас ШУАЕВА къеид авурвал, Гъалибилин юбилейдин медалар чадал хканва. Районда абур гүнүз лайиху 209 ветерандин сиягь түкүүрнава. Медалар чин иесийрив тайнаравай вахтара гъар са хурье властдин органрин иштиракални аваз шадвилин гъалара вахкуда.

Райондин рөйбөр Осман АБДУЛКЕРИМОВА РД-дин Кыил Рамазан

Абдулатипован кар алай проектрай гъар са хурье жемятдин умуми сходрал тал-квал алай месэлэяр веревирдна, яшайишдинни экономикадин ва культурадин гъалар хъсанардай гъакыкы программаяр түкүүрунин тапшуруу гана. Месела, "Сельсовет Ахтынский" муниципалитетдин программадик Гъалибилин сувариз СССР-дин Игит, лётчик Валентин Эмирован тіварунихъ галай ял ядай багъ цийикла түкүүр хъувун ква.

Ахцегь район газламишунин месэладиз къетлен фикир гана. Осман Абдулкеримова къеид авурвал, республикадин бюджетдай пара зайдифдаказ финансамишун себеб яз, районцентр газламишунин къалахар энгел хъанва. Ингъе ийкъара Ленинан куьчеда къалахар башламиш хъувунва. Нетижада февраль-мартилай Ленинан, Межидован ва Герейханован куучеяра 500-ев агакъна къалер газламиш жеда. Гъа са вахтунда бюджетдилай

алава чешмейрин гъисабдай ва жемятдин күмекдади хурер газламишунин кардивни эгечизава. И месэлэдин гъакындай газопровод тухудай карханадин пешекар Абдулселим АБДУЛСЕЛИМОВ рахана.

- Гъурметлу районэгълияр! Төбии газ къалера хүн - им дагълух хурер хүнин ва абур яшайишдинни экономикадин рекъяй вилик тухунин къетлен шарт! я. Кризисдин къенин чедин гъалара чна халъдин "Жемятдин къажгъан муркладални ргада" мисал рикъел хүн лазим я. Күв ватанэгъли яз, месэладин вири жавабдарвал за жуван хивез къачзува. Самур дередин Калукрин, Луткунрин, Къакларин, Хурругрин, Ялахърин ва Цуругърин хурериз 15 километрдин газопровод чыгун патал и хурерин тъар са къваливай, районцентрдик мукъва-яргъя хүнүн килигна, 12-18 агъзур манат пул (им са хъыт! түз күдайдан харжияри туш!) къватын герек къвезза. Икъл, хорасчёдтин къайдадин газопровод чада гъукуматдин къиметрилай 2-3 сефердин укуздаказ акъваззана ва къалахни зулухъ күтъяльда. Гъелбетда, еке зөгмөт хурерин кавхайрални акъваззана, жемят гъавурда туна къланда. Чи пешекарри эцигүнин махсус проект ва сметадин чарар-царарни түкүүрнава. Документациядин вири харжияри районадминистрацияди вичин хивез къачзува.

Разивилелди лугъун, районэгълийрин яшайишдин метлебдин и месэладиз Калукринин Цуругърин хурерин сходрал жемятирин разивилин къарарап къабулнава ва пул къватынни эгечинава. Талукъ тир собранияр инал тіварар къур мулькү хурерини планламишнава.

"Нафта-Москвади" эцигда

10-февралдиз Дагъустандин Кыил Рамазан Абдулатипов "Агрико Кеферпатан Кавказ" ООО-дин "Логистикадин комплексный центр эцигун" тівар ганвай кар алай инвестиционный проект төклифнавай бурухъ - кылле директорин Советдин председатель Геннадий Богомолов авай "Агрико" ООО-дин руководстводихъ ва "Нафта-Москва" компанийн исполнительный директор Олег Липатовахъ галаз гъурьшиш хъана.

РД-дин Кылини ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къултурудин ва информациядин управлениди хабар гүзвайвал, Рамазан Абдулатипова проектдихъ Дагъустандин аграрный хел вилик тухун патал еке метлеб авайди къеидна.

"Үлкведа гъалар са акъван къулай тийизвай шартлара күн Дагъустандиз атанва ва важибул кардал машгүл жез квачин жезва. Кризис, руьъдай аватна, къалахъ акъваззарзай бурухъ жедайди я. Къалахъзай, яратмишавай касдихъ лагъайтла, кризис гъич садрани жедайди туш", - инанышвал къалурна Рамазан Абдулатипова ва алай вахтунда Дагъустандихъ къецепатан үлквейривай маса къачузтай шайер жуван бурулди эvez авунин сергятра аваз Россиядин базардиз сүрсөт агаардай хъсан мүмкинвилер авайди ва и кардикай менфяк къачуннин герек тирди къеидна.

Вичин нубатдай яз "Агрико" ООО-дин директорин Советдин председатель Геннадий Богомолова региондин руководитель инанишарайвал, логистикадин комплексный центр эцигунни хурьун майишатдин продукция хурьун ва гъялуунин месэлададал къулы.

Гъидай мүмкинвал гуда. Идалайни гъеири, проект кылиз акъудуни "Агрико СК" ООО-дин дүгүг гъасилзай асуул къуруулушдиз элкъведай, салан майвайралдини емишралди, якъалди таъминардай хилера логистикадин комплексный къултургъяр авунин карда эвлимжи чадал жедай, гъакыни къалахдин 1600-дав агакъна чаяр тешкилдай мүмкинвал гуда. Проект Къарабудаҳент районда ва Къизлярда кылиз акъудаза. Республикадин Гъукуматдин къарарадалди ам кар алай инвестиционный проектдин дережадиз хажнава.

"Вичин еридал ва гъазурвилин дережадал гъалтайла, Россияда ихътин маса проект авач. Им вичин патахъай хъсандиз веревирдер авунай, технологичный проект я. Ам түлкүрүн патал 2,5 йис къян вахт серфна. За гъисабзавайвал, ада вири хурьун майишат вилик тухудай мүмкинвал гуда", - алана хъувуна Геннадий Богомолова. Гъа са вахтунда ада региона гъасилзай хурьун майишатдин продуктирихъ виниз тир ери авайди къеидна: "Ина вири шартлар ава: чил, хъсан гъава ва яд. Салан майвайрин - келемрин ва картуфрин - ери хъсанди я. Гъикл лагъайтла, дагълух чайра чилин ери, дүйзендив гекъигайла винизди я. И барадай Дагъустандихъ еке мүмкинвилер ава".

Рамазан Абдулатипова Дагъустанда агропромышленный комплексдин хиле хейлин программаяр кылиз акъудазавайди рикъел хканда. Ада къеид авурвал, салан майвайр хүн ва абур Россиядин маса региониз рекъе тун патал Кыблепатан Дагъустанда Аэрбайжандихъ галаз санал логистикадин чехи центр тешкилун пландик кутунва.

"Хурьун майишат - им чи республика патал кар алай хел я. Чина теплицайрин майишат активдаказ вилик физва. Дагъустанда къве исалай вилик 10 гектардин теплицайрин майишатар авайтла, гила абуру 30 гектардилай газаф майданар күнвна. Теплицаяр чебин алай аямдин технологиядал асасуя яз түкүүрзава. Чал Россияда гъасилзай салан майвайрин 9 процент къван гъалтава. Къве исалай вахтунда чна 4 агъзур гектардин майданра узъымлухар кутуна, гила чун узъымлухин майданар гъакл гөненшарун ваъ, гъазур продукция хүнин система кардик кутун, цийи, столовый сортарин узъымлухар арадал гъун лазим я лагъай фикирдал атанва. Аграрный сектор вилик тухун патал мүмкинвилер аваза. Са вахтунда дагъустанвияр хурьун майишатдал рикъивай машгүл жезмачир", - малумарна республикадин руководителди.

Гъузлемишавайвал, 2018-йисуз проект тамамилегди кардик кутуда, логистикадин центрдик исалай 153,5 агъзур тонн емишарни салан майвайр гъасилз жедай комплекс, исалай 90 агъзур къарамалдин ва 450 агъзур лапагдин як гъялиз жедай завод ва исалай 54 агъзур тонн прунз гъялдай завод акадта.

"Проект кылиз акъудуниз чна вири жуьрэйрин къумекар гуда", - лагъана эхирдай Рамазан Абдулатипова.

Гъурьушда РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдулсамад Гъамидова, адсан заместитель Шарип Шарипова, РД-дин Төбийатдин ресурсрин ва экологиядин министр Набиула Каракаева, "Агрико" ООО-дин директор Владимир Бовина, "Агрико" ООО-дин правленидин председатель Сергей Печаловани иштиракна.

Вагъшийриз - лянэт!

(Украина рикъел алаз)

Мердали ЖАЛИЛОВ

Жедач, залум, вакай дүньядиз агъя,
Гъвечи къезир недай гъульнунаха.

"Им вуч мусибат я, лузъуз, кицчин хва?!"

Паб-аялой къе гузэвай къимет я ваз:

"Ах-тфу, душман, еке лянэт я ваз!"

Дагъустандин халъдин шаир Хурьул Тагыра саки 75 йис идалай вилик, немсерин фашистри чи халъдин къиль гъай мусибатар акурла, лагъай чалар къе хъебур хъиз жезва заа.

Гила лагъайта, гъар юкъуз чи телевиденидин вири каналрай Украинаада Киевдин кылиз атанвай хунтади - XXI асирдин вагъшиири Новороссиядин чилерал къурмишнай инсафсуз мусибатар аквазва. 70 йис идалай вилик вич акътатай магъара да кучудай фашизмди мад кыил хажх хъувунва. Вични Европадин юкъни юкъва. Ватандин Чехи дяведин йисара акъван зулумар, чкайвилер, магърумвилер акур Донбассни Луганс, Краматорск ва Горловка, маса шеъгерарин хурер вагъшивилелди рукваривди руг ийиз, анра яшамиш жезвай халък тамамвилелди терг ийиз алахънава.

Тарихдай чаз чидайвал, украиниярни урусар са славянар, са диндин, культурадин, адетрин, къисметрин стхаяр, са дидедин - Чехи Россиядин рухвайяр я. Къе лагъайтла, халъдин девлет тарашина кылиз атанвай къук ампайриз чеб пынай атайбур ятла чизмач. Генани девлетлу хүн патал чин намусни, вижданни, ватанни, стхавални - вири долларихъни еврориҳъ дүньядин ампа Америкадиз маса ганвай Яценюрини, Порошенкойрини, Коломойскийрини, Тимошенкойрини, Ярошрини - килиг садра шумуд жуъре кълерептап арадал атанвачтла! - чин халък, ватан, чилер, заводарни фабрикай, шахтарни энергетикадин чешмейр, школаярни бахчай, больницаяр, яшайишдин къвалар, вокзалар тергизава. Гъыхын яракъралди.. Им вуч мусибат я?

Гитлеран гъилибанри дүньядин винел виридалайни чехи Германиян түкүүрзис кълан хъанай. Күтъяль гъикл хъанайтла тариҳда гъатнава. Амма Чехи Гъалибилин 70 йисни таъханмаз, а тарсар рикъелай алудиз, тарих цийи къипелай чизмач къанава къхин хъайз алахънавай цийи "фюнерар" майдандиз атанва. Бязибуру ачуҳдаказ чи "Цийи Чехи Украина" арадал хиди лугъузва.

Амма ахътин государство мус хайди ятла садазни малум туш. А чилерал Киевдин Русь-Россия хайди чида. Фашистрин асул макъсад маса халъварин гъисабдай чин асайиш, мумкинвилер артухарун тирди чаз чида. Амма жуван халъни тергна, чилер къаз алахъун гъинай атай төгъүн ятла? Икъван келлегүзувал гъикл къабулзава?..

Авайвал лагъайтла, и кар чи лап кылин политикини, идеологини, аналитикрини чуңчукъзава, Киевдин хунтади чеб, чара къапнай чак хъвана, пехъивалзавай, жувандин патанди чир төхжемай кицери хъиз тухузва. Америкади, Англияди, Германияди, Бельгияди, Францияди - вири Европади ибуруз кус-кус гузва. Ибур гъужумдиз физва. Нел? Сифте нубатда гъа вичин ажуз, ужуз ийиз алахънавай халъдадлар?..

Мегер, икън жуванди маса гана, чарадаз лукъвал ийизвайбурулай са низ ятла агъавал, ампавал ийиз жедайди яни? Немс халъди Гитлер, итальянвирни Муссолини, чиливирни Пиночет, камбоджавирни Полпот гъикл негънатла, Порошенкойриз чин къисметни гъакл жедайди чир таҳун квевай ятла?

Америкадин президентди "гъуъ!" талғанмаз, абурувай гъатта Новороссиядин гъахъуль векилрикъ галаз меслиятис къвэз жезвач. Гъил яргъи авуна, чун къевий акъуд, пул це лугъуз, дүньяда къекъвезвай и уюнбазриз чеб гъа ампайри худайди хъиз я. Амма физва гъелегигъакъван гъахъуз, са тахсирни квачир халък (яшлубур, начагъбур, аялар, папар) къирмишавай, цла тунна кармашавай дяве. Къвердавай лап хаталу ва газаф инсанар къирмишдай яракъарзава. Агақъарзава и "кумек" НАТО-дин башибузукъирни..

Аквар гъаларай, Америкади къисасдин төгъүн галукъ тавунмаз, анин халък уях жедай хъиз туш. Конгрессдиз бесрай ви ягъсувал, инсаниятдада гуж гъалибун акъвазара лугъувавч. Жуван чал, жуван чил, къвал къланда, жуван саламатвал хъда лугъувавч халъдикай "террористарни" "бандитар" ийизва?..

Зад мад сеферда чехи шаирдин чалар къелзана:

Алахънава азайдвилиз ягъиз цай,

Вагъши гъайванар, тлии ивицай къацай!

Лянэт, лянэт, мадни лап дүньяя ацай!

Гъар са касди къе гузэвай къимет я ваз:

"Ах-тфу, душман, еке лянэт я ваз!"

Инанмиш я, яргъал-мукъвал вири инсаниятди "Цийи фашистриз - лянэт!" лугъуда! Чехи Гъалибилин тарсар миллионри чирда ва рикъел хъуда! Чехи Россия ва чи халъварин дуствални садвал, гъамиша хъиз, гилани гъа кардин замин я!

Афганистандай Советрин аскерар ахъудайдалай инихъ - 26 йис

Ажувал къалурнач

Нариман ИБРАГИМОВ

Умурдин гъакъикъат я, четин шартлара, уламра каш-мекъ, чанта, сифра санал авур, азиятириз санал таб гайи ксар халис дустариз элкъведа, абур стхаяр хъиз мукъва же-да. И гафар успатун патал "афганивийри-кай" ихтилат кудун бес я. 1979-1989-йисара къунши Афганистан Республикаидиз интернациональный буржи къилиз ахъудиз фейи ва ана халис дяведин женгера иштиракуниз мажбур хъай жегъил аскерри чин вилик эцигнавай везифарай намуслувилелди, ут-квемилелди тамамарнай. Гъа са вахтунда, чи къушунар Афганистандай эхъечеңа 26 йис алатнаватлани, "афганивияр" чин ду-ствилиз, стхавилиз вафалу яз ама. Абур сад-садан къумекчияр, панағъар я.

И мукъвара редакциядиз зи танишар Нариман САДЫКЬИ ви Фейзуллағъ БАБАЕВ атана. Абурун фикир-хиял къениди, баркалла гъидайди тир: Афганистандин чилел къати женини телеф хъай сержант САИДОВ Абдул рикъел хун, адан къегъалвиликай хъин.

- 1980-йисан 7-май тир. Сулейман-Стальский райондай тир зунни (агъастлалви) эмин-хурульни Абдул Ашхабаддиз тухузтай поездда сад-садал гъалтнай, - рикъел хизва Нариман Садыкъиди. - Вагонриз физ, за мукъвара аскервиллин партал алуқнавайбуруку мад ватанэгълияр кватла чирзавай. Са вагонда Абдул туш хъана. Чун са райондай тирди малум хъайила, къедни лап шад хъанай. Ада Налында кооперативный эцигнавин техникимуда къелзлавай. Амни, гъа зун хъиз, 1-Майдин суварин гъульбунилай армиядин жергиз желбнавай. Гъа инлай чун мад сад-са-дахъай галатнай. Ашхабадда авай танкарин частара чна жегъил аскердин курсарни ақылтарна, палаткайрик яшамиш жез, Термездин танкодромдад танкар гъализни, пул-метрай лишанар къазни чирна. Яхцур йикъалай, 23-июндик үйифиз чун тади гъалда къарагъарна ва самолетра ақыдарна, тухвана. Экунахъ чун Афганистандин чилел аудунда ва, са артух гъазурвални такуна, женгер къиле физвай чайриз рекъе тун...

Нариманни Абдул танкарин 395-полкунин 3-батальондик ақатна. Полк Пули-Хумри твар алат шеърда авай. Садыкъитанкариз акси ягъунардай ва Абдулни пулметчикрин взводриз ақъатна. Абурун частар Даши хуруны патав гыйвай. Районгълияр саки гъар юкъуз гъалтзлавай. Наримана танкуна аваз мукъвел къаравулту чугвазвай. Абдула вичин юлдаш аскеррихъ галаз хурульвай са пуд километрдин яргъа авай дагъдин кукуш хузвавай. Взводдин командирдин заместитель тир ам гъар юкъуз дагъдай агъуз эвичдай ва аскерриз чими хурук тухудай.

Къве сеферда районэгълияр саналлаз женгерик экеченай. Абуру къуллугъзлавай взводриз Кабулдихъай къевзвай автомашинрин колонна Пули-Хумридиз къван рекъе тун буйругъяна. Шеърдив агақдалди са ңұл километр амаз колоннадиз "басмачи" (сифте варцара чи аскерри абуруз гъакъ лугъузлавай) гъулье гана. Отделенийрин командирар тир

Абдул Саидов

Садыкъидини Саидова гъасятда къулай жедайвал сенгерар къуна ва душман галай патахъ пулметрай цай гана. Аксисбуру хуруль къерехда чка къунвай ва ара-ара чибурул гъульейрин хар къурздавай. Советрин аскеррин патай вижевай жаваб гайила, абур катна, къалера кеви хъана. Къейд авун лазим я хъи, чи аскерриз ислеягъ агаляи, хулер, къалер танкарай ядай ихтияр гузвойди тушири. Гъавиляй чи къегъалри танкарин къуват ишлемишнач ва маса хата-бала авачиз колонна Кабулдиз агақъарна.

Маса сеферда аскерриз няни жедайла гъиле яракъ къунин буйругъ агақъана. Разведчикилай хабар агақънавай: са хуруль яракълу дестяр атанва. Пулметринг, автоматринг патрумрив ва маса шейэрив аңланвай рюзакарни къулаз яна, отделенияр рекъе гъатна. Мичи хъайила, абур чиқадив агақъана. Саидов са ва Садыкъи маса патахъай хуруль гъахъана. Душманар махсус къаравулти хабардар авур хътинди тир, абуру чи аскерар пулметдай цай гуналди къаршиламишна. Душманар гзаф авай, абуруз Саидован отделение гъалкъада твазни къланздавай. И кар акура, взводдин командирди батальондиз зенг авуна ва арадал атанвай гъалдай хабар гана. Сенгерар къуна үйиди ақъваздани, тахъайтла, гъужумдиз фидани? Командирди тади гъалда элкъевне хутунин буйругъ гана. Икі тахъанайтла, гзаф аскерар душмандин гъульейрик къирмиш хъун мумкин тир...

Гъа инлай дустарин рекъер чара жезва. 1980-йисан 23-августдиз Нариман Садыкъиди вичин взводрихъ галаз са хуруп душманрикай азадздавай. Къалер ахтармашдайла, санин раклар ахъяниамазди автоматдин ванер ақъатна. Са гульле балкарви Исламан гъилихъ, масад Нариманан къилихъ гулюкъана. Сифте легъзейра ада и кар гъиссни авунач, ахпа ам, дергесди аттай къур хъиз, чилел ярх хъана. Юлдашар ам хъязни агақъанчай. Тади гъалда хирер хъайлиб санчустуниз агақъарна. Нариманаз сифте операция Пули-Хумрида, ахпа Ташкентда авуна. Нојбралди ам госпиталда амукуна. Хирер сағъ хъхай-

ла, Садыкъи армиядин жергейрай ахъай хъувуна.

Саидова Советрин Союздин къунши республикада къуллугъ авун давамарна. Са шумудра командирдин тапшуругъдалди женгера иштиракна. Виклер, кар алакъдай, юлдашрин къулхъ чуныых тежедай, хаталу чайриз вилик жергеда аваз фидай аскердиз сержантвиллин чин гана. Адал пулеметчикрин отделенииздиз регъбервал гун ихтибарна. Нулатдин къизъын, инсағуз женгам патал эхириджидан элкъевна.

1981-йисан 5-февраль. Гъажи-Саид твар алай хуэр. Ам душмандай азадна къланздавай. Советрин аскерар пуд БТР-ни газ хуэр галай терефдихъ фена. Гъукумдиз аксибур хурияя регъятдиз ақъуда лагъай чи аскерар къеве гъатна. Душманди гранатометрай ва автоматрай цай къурздавай. Идалай гъейри абур гзафни авайди малум хъана. Ятлани советрин аскерри къулхъ чуғунач. Саидова къуд душман тергна, хер хъайи чи аскер хатасуз чиқади ахъудна. Хер хъянвай масабурни са бронетранспортерда аваз санчустуниз рекъе хтуна. Вилиди еримишавай са БТР-дихъ гульле галукъана ва ам прунз цанвай нике ақъваз хъана. Абдула гъасятда ам, симерин цил ақална, чуғун хъувун къетнә. Маса аскердиз тапшуругъ ганайтла жезвайтлани, ада гульлейрин харцик троң ақъудна, ам ахъайнана ва БТР-дихъ галкъурна. И арада чи аскеррихъ галаз санал женг чуғвазвай са афганиви коммунистдал хер хъана, гъа и вахтундани ам къутармишиз Абдул фена, далудал къуна хъана, БТР-диз хъивегъна. И арада ам снайперди яна. БТР-дин водитель Виталий Бельгушеваз командирди гылкъи чан ганатла акуна, гъасятда адан къумекдиз гъерекатна. Гъа и легъзеда Абдулахъ мад са гульле галукъ хъувуна. Виталия ам къуна, хажа хъувуна БТР-диз. Гъайиф, нике ақлай БТР-ни ахъудна, амма отделенидин командир къутармишиз ахгакънчай. Ада чан гана. Виталий Абдулан мейит газа Дагъустандизни, дустунин хайи хурульни хтана.

1981-йисан 17-августдиз СССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Указдалди Саидов Абдул Гульмегъамедович женгера къалурай игтивияй, дирибашвияй, ут-квемвияй Яру Гъетрен орден гана.

Буба Гульмегъамедни 1978-йисуз рагъметдиз фена, ирид велед галаз текдиз амукъай диде Гульлагъдин дерт мадни къати, дерин хъанай. Вучда, къисметдихъ галаз садавайни ақъажиз алакъдак. Уткъем хва къариблухда телефон хъанатлани, дустари, хурульнири ам рикъел хъзвава. 2005-йисан 15-февралдиз дустари, Сулейман-Стальский райондин "афганивийрин" Советдин председатель Ислеман Ризаев къиле аваз, Эмин-хурун школада иgit Саидов Абдул рикъел хунин миракат къиле тухвана. Инал аскердин диде Гульлагъа, "афганивияр" Нариман Садыкъи, Фейзуллағъ Бабаев, Шарафудин Сардарханов, школадин директор Рагъман Османов ва маса хурульнири раханай, Абдула школада къелай, "Аламишинский" совхозда къалай иисар рикъел хканай. И миракатдал рахайбуру са хъсан теклифи ганай: иғитди къелай школа Саидов Абдулан тварунихъ яғын.

Им пара хъсан теклиф я. Адан тереф, рагъметлу Абдулахъ галаз санал къуллугъ авур юлдашри лагъайвал, хуруль администрацияди, депутатри, жемятди, райондин военкоматди, "афганивийрин" советдини хузвава. Къейд авун лазим я хъи, Дагъустан Республикада Афганистанда интернациональный буржи тамамардайла телефон ва ордениз лайхлую хъайи аскерар тимил туш. Баркаллу кар ам я хъи, саки виридан тварурихъ абуру къелай школаяр, санра къунеяр, маса идарайр янава. Эмин-хурун школа патални цийи даррамат эцигна күтгъязава, ам ци сентябрдиз ишлемишиз вахкудайвал я. Гъа и вахтунда школа Яру Гъетрен ордендин сағъиб Абдул Саидован тварунихъ ядай миракатни тешкайлайтла, вири шад ийидай кар жедай.

Афгандин къурбандар

Хийир ЭМИРОВ

Къудь иисуз къван давам хъана чи аскерар патал Афганистандин дяве. Гъа сифте йикъалай эхиридалди цу ва гульлейри кузай чилел Дагъустандин виклер рухвярни хъана. Чи республикадай ана 2958 касди къуллугъна. Ашкыдалди феначтлани, аскервиллин къинез вафалу гадайри Батандин ва Афганистан Республикадин вилик чин буржи намуслувилелди, уткъемвиялди къилиз ахъудна.

Делилри успатзавайвал, къуллугъдайла ва душмандихъ галаз къилье фейи женгера дагъустанвирри чин бубайриз хас жуверда дирибашвал, къагъриманвал, виклервал къалурна. Командиррин тапшуругъяр ян тагана ва чешнелудаказ къилиз ахъудай 769 дагъустанвидин лайхлувилер Советтин Гъукматдин орденралди, медалралди къейднай. Къейидалай гульгульниз Абас ИСРАФИЛОВАЗ Советтин Союздин Игитилин твар гана.

Къизъгин женгера вишерди аскеррал хирер хъана, 194 дагъустанви телефон хъана, 75 касдикай набудар хъана, пуд кас гел галачиз кважына.

Къейд авун лазим я хъи, сифтедай дагъустанви аскеррикай 127 кас телефон хъанайди яз гысабздавай. 1994-йисан 15-февралдиз "Красная звезда" газетдиз Афганистандин дяведа иштиракай 40-армиядин частарин жергедай телефон хъайи виридан сиягъ ахъудна. Санлай къачурла, абурун къадар 14454 касдив ахгакънчай. Гъа гысабдай яз, 6879 урус, 2381 украинви, 1067 узбек, 611 белорусс, 442 татар, 361 къазах, 261 туркмен, 239 тажик, 195 молдаван, 195 азербайжанви, 194 дагъустанви, 102 къиргъиз, 100 башкир, 95 эрмени, 81 гуржи...

Виликдай малум хъайи дагъустанви 127 къурбандар алава 67 кас гынай хтнатла? Идан гъакъиндай икі лугъуз жеда: 1980-йисара Советтин Союздин республикаира 800 ағзурдалай виниз дагъустанвияр яшамиш жезвай. Гъелбетда, абурун хизанрай армиядин жергейриз тухвай жегъиларни Афганистандин чилел ақъатна. Маса чайрай армиядиз тухвай дагъустанвияр чи республикадай тир аскерриз талукъ делилрикни кутунвачир. Гъайиф хъи, абуру вужар, гъи милетрин векилар ятла, чаз чизвач. Чируниз мажбур я. Белки, и кардал машъул жез къандай инсанар майдандиз ақъатда.

Газурайди -
Земфира БАБАЕВА

Гъажи Османович БУГАНОВ-
Советрин Армиядин полковник, Ва-
тандин Чехи дяведин иштиракчи,
Советрин Союздин Игит.

Гъажи Османович Буганов Да-
гъустандин Лак райондин Ханар
хуре 1918-йисан 25-сентябрдиз
дидедиз хана. Гъеле мектебда
амаз муаллимдин пеше къачунин
къаст авай Гъажи школа кътягъай-
далай къулухъ Дагъустандин пед-
институтдик экечнай. Келунал рикл
алай студент спортдални машъул
ханай в аэроклубдин кружокдиз-
ни фенай.

1939-йисуз яру дипломдалди
институт кътягъайла, жегыл пеше-
карди Дағъустандин медучилище-
да тариҳдин тарсар гуз башламиши-
на. Гъа ийисан 4-ноябрдиз Гъажиди-
з Яру Армиядин жергейриз звер
гана. Ада вичин пак буржи НКВД-
дин частара къиле тухванай. Гуль-
гульныай НКВД-дин офицеррин
курсар кътягъай ва старший лей-
тенантдин чин къачур жегыл сер-
гъят худай частариз рекье тунай.

Ватандин дяве башламиш къай-
ила, старший лейтенант Гъажи Бу-
ганов НКВД-дин частарин 174-
стрелковый полкунин взводдин ком-
андир тир. Бажарагъу командир
сифте яз улкүведин меркез Москва-
шегъер душмандикай хүн патал
къиле фейи къати женгерик экечна.

Дяведин къурхулу 1942-йисуз
Новороссийск шегъер, жуван багъ-
ри Кавказ пехъи душмандин къу-
шунрикай хүн патал къиле фейи
женгера виклер дагъвидин дяведин
тежкира генани хаж хана. Гъа и
зулуз Терек вацун къваларив гвай
мулкариз гъажънавай душмандин
къаст Дағъустандай фена, Бакудин
нафтадин мяденар чин гъилье къун
тир. И кар къилиз акъудун патал
абуру Орджоникидзедин патарив
къиле фейи къизгъин жengera еке
чалишишвилер авуна. Амма Яру
Армиядин къушунрин арадаваз
старший лейтенант Гъ.Буганов
гъилик квай ротадини 50 юкъуз не-
мсерин къушунрин басрухдиз игит-
виледи дурум гана.

1943-йисан сифте къилерай
Краснодардин патарив фейи къиз-
гъин жengera политрук Гъ.Бугано-
вал залан хер хана. Госпиталда
сагъар хъувурдалай къулухъ Гъа-
жи офицеррин къилин курсариз рекье
туна. Курсар кътягъайла, ка-

питандин чинда аваз ам мад фрон-
тиз рекье гъатна.

Генерал-лейтенант И.М.Манага-
рован гъилик квай 53-армиядин гъа-
вадин десантдин дивизиядик кваз
Гъажи Буганован батальонди чи
улькве, Румыния, Венгрия, Чехос-
ловакия азад авун патал къиле
фейи къизгъин жengera къетен къе-
гъалвилер къалурна. Гъажиди вич
тежкира авай утквем командир
тири субутна.

Гъажи Османовича рикл хана-
ий: "Кишиневдин патарив душмандин
дестеяр тергунин жengera лап
къатибур тир. И жengera чи агъ-
зурралди фашистар тергнай, 700
кас есирида къунай. Гульгульныай
къиле фейи къати женгина чи бата-
льондал фашистрина пияда къушун-
рин полкуни, 9 бронетранспортер-
ди, 3 танкуни, гъавадайни 20 самолет-
ди гъужумна. Телефвилер хъа-
натлани, чун душмандин хура акъ-
вазна. Къумекдиз чав агакъай Яру
Армиядин къушунри немсерин ви-
нел хар къурна".

Кишинев азад авунин жengera
къалурай виклервилерай баталь-
ондин командир, гвардиядин капитан
Гъажи Бугановаз Женгинин Яру
Пайдахдин орден, адахъ галаз сана-
лал вири офицеризи аскериз
орденар, медалар гана.

1944-йисан 3-августдиз Гъ.Буга-
нован батальонди Румыниядин
Васлуй шегъер немсерин къушун-
рикай азад авун патал къиле фейи
къизгъин жengera иштиракна.

24-сентябрдиз виклер жengera
батальонди чи армиядин маса
частарихъ галаз санал душ-
мандин къушунар тергна ва абур сад
лагъайбур яз Венгриядин Боттоная
шегъердиз гъахна, ам азадна. Ида-
лай гъейри, дагъви авай 53-армия-
дин полкуни, вишлиди гъжум ийиз,
орденар, медалар гана.

Гъажи Османович Харьковда
яшамиш жевзай. Игит 1987-йисан
20-майдиз рагметдиз фена. Мах-
чакъалада кучуднава.

Республикадин меркезда адан
тъварцихъ къуче янава ва бист эциг-
нава.

женгералди 200 километрдин мен-
зилатана, инсанар яшамиш жевзай
20 чка азадна. Вири жengera Гъ.Бу-
ганован батальонди лап важибу-
тапшуругъар къилиз акъудавай.

Батальондиз нубатдин тапшу-
ругъ гана: сад лагъайбур яз Венг-
риядин Тисса вацалай элячна, не-
мсери къунай сенгерар вахчун.
Бейхабардиз душмандин сенгер-
рал гъужумай Гъ.Буганован бата-
льондиз абур сад-садан гъгъуль-
наллас тергдай мумкинвал хана. И
къизгъин жengera капитан Гъажи
Буганован гъилик квай батальонди
къве вишелай артух фашистар, ар-
тиллериядин ва минометрин 4 ба-
тарея, пуд танк, са шумуд бронет-
ранспортер, 14 пулемет тергнай,
1300-далай артух фашистар есира-
да къунай.

СССР-дин Верховный Совет-
дин Президиумдин Указдади
1945-йисан 24-мартизди Ватандин
Гъалибвал патал Гитлеран фаши-
стрихъ галаз тухвай къати жengera
журилтувал, дирибашвал къалу-
рунай, женгинин тапшуругъар чеш-
нелудаказ къилиз акъудунай бата-
льондин командир, гвардиядин ка-
питан Гъажи Бугановаз Советрин
Союздин Игитвилин тъвар гана.

1945-йисан апрелдиз Гъажи Бу-
ганов гвардиядин гъавадин десан-
тдин 1-дивизиядин разведкадин от-
делдин начальниквиле тестикир-
най. Ватандин Чехи дяведин эхи-
римжи йикъара Гъажидал къезил
хер хана. Гъалибвалин югъ ада
майордин чинда аваз къаршила-
мишней.

Ватандин вилик къалурай ви-
клигъвилляй, дирибашвилляй Гъажи
Буганов гъакл Яру Пайдахдин, Ва-
тандин дяведин 1 дөрежадин, Яру
Гъетрен ордениз, цудралди ме-
дадриз лайиху хана.

Дяве кътягъ хъайила, къегъал
хци Советрин Армияда вичин къул-
лугъ давамарна. 1950-йисуз Фрун-
зедин тъварничъ галай военный
академия кътягъайла, ада ВВС-
дин Къилин штабда Чехи къуллугъ-
рал, журибэ-жувре вузрин воен-
ный кафедрайрин преподавателви-
ле къвалахна. 1973-йисан декабр-
диз Гъ.Буганов полковникдин чин-
да аваз запасдиз экечна.

Гъажи Османович Харьковда
яшамиш жевзай. Игит 1987-йисан
20-майдиз рагметдиз фена. Мах-
чакъалада кучуднава.

Республикадин меркезда адан
тъварцихъ къуче янава ва бист эциг-
нава.

Чна абурад дамахзава

Райсудин НАБИЕВ

Сулейман-Стальский райондин Курху-
рун школа акъалтәрай САРУГЪЛАНОВ
Вагифа ва ГъУСЕЙХАНОВ Раидина алай
вахтунда Московский областдин страте-
гиядин метлеб авай ракетайрин Чехи Петр-
дин тъварничъ галай военный академиядин
Серпухов шегъерда авай филиалда кел-
зала. Академиядин курсантри чеб дерин чир-
вилер, рикл къаст авай жегъилар тирди су-
бутнава.

И йикъара курсантрин хизанрив абуру
военный присяга къабулнавайдакай, вири
дисциплиной хъсандиз чирвилер къачузвайдакай хабар гузай ва и крар
тебризва маҳсус чарар агакъина. Абурад РВСН-дин академиядин началь-
ник, генерал-майор А.КОННОВАН къул ала. И кардал абурун хизанрихъ галаз санал жегъилариз тарсар, тербия
гайи муаллимни шадвалзана, дамахзава.

Вагифакайни Раидинакай дерин чирвилер, алакъунар авай, ракетайрин комплексар идара ийидай тежкира-
лу офицерар хкатдайдахъ чна инанмишвалзана.

Президентдин Чарчин щарце аваз...

“Гафунин азадвал” вуч я?..

Мердали ЖАЛИЛОВ, литературадин отделдин редактор

Гилани чахъ “гафунин азадвал” авач, ин-
сандин ихтияр хувзвач лугъуз, майданрал
экъечизавай дестеяр кими туш. Гъавиляй суал
къвезза: вуч я гъакъван сирлу аламат?

Ша чна рикл хин, советрин девирда
кхиз, чандай акъудиз, сегънедал гъиз ва икл
мадни масакла раиж ийиз квел къадагъяр
этигизавай?

Жаваб: сифтени сифте, Ватандин лайиху-
вал усаларзавай, государстводин ва оборона-
дин хатасузвилиз зиянер гузай, инсандин лайихувилер агъзар-
завай, миллетчилава шовиниствал машъурзавай, дявекарви-
лиз ва экстремистилиз звер гузай, пиянискавал ва гуж гъалибун,
чалкечирвал ва нафакъачивал, руғанивал ва авамвал пропаган-
да ийизвай затларал къадагъяр алай. Гилани абур къадагъяр авун
герек тушни? Низ герек я дявекарвал ва я фитнекарвал?..

Са бязи къадагъяр гъа вилик вахтарани гъавурда акъан тий-
идай, ажайб журединбур жевзай. Месела, арифдар Стлал Су-
лейманан хъягъай эсеррин къватлалда (1964-йис) “Гъажикл”
шиир ава лугъуз, “ъажибгъудадин пропагандист” хъайи Н.С.Хру-
щева а таб акъудунал къадагъяр эцигнай. Шаир гъажиклайдиз -
рузирид, набататдиз акси тушир эхир! Ада гишин девирда ктлай
гъажиклайдар маса гузай а чаван базарган русвагъанава.

Бес алай аямда чи базаррал гъакъван шаклу, инсанрин сагъ-
ламвилиз, Ватандин хатасузвилиз зиян гузай затлар-недай,
хъвадай съурсетар, наркотикар, фашал дарманар, яракъар маса
гуниз тарифдин гафар къыидани? Лугъудани?..

Бес саки вири Европа, Америка къилеваз, чин “санкция”
гузай чал элкъвенвайла, чна жуван серфе усалардай, душманар
руғьламишдай чалар теснифдани?

Чаз, лезгийриз, алай аям садрани такур журедин имтия-
нан артухарнавайди хъанвайла, государствоирин сергъяти чун
мадни сад-садавайла чарга авунвайла, хейлин гъахъсузвилир чун
түшнунзайла, чна халкъ руғьдай вегъедай усал манияр, ма-
хар түкъурдани? Гъа са вахтунда чун маса халкъариз акси акъ-
вазардай затлар къинал, газетра чал авунал машъул жедани?..
Аквазва хъи, “гафунин азадвал” газф муракаб манадин ибара я.

“Гафунин азадвал” лугъуз, акатай вуч хъайитлани майданриз
акъуддани? Сегънедал экечна, чаз хас тушир усал амалар,
буш къуруськар къалурун, шит ихтилатар авун герек яни?

Къецепата, чаз аквазва, са бязи къуватар неини миллет мил-
летдал, гъакл динрин жигъетдайни инсанар инсанрал гъалдариз
алахънава. Бес пайътамбаррин карикатурайрикай виридах зух-
къедани?.. Пачагъарал хъурунун герек яни? Им бес инсанрин
руғьдиз акси террор тушни?..

“Гафунин азадвал” я лугъуз, инсандин намусдик хъладай га-
фаривди газетар ацурдани?..

Виринра вири краиз сергъятар авайди я эхир! Печатдин
гъакъындай Закондини тестик таъланвай са къункайни къин
тавун истемишзана. Амма “гафунин азадвалин” бязи “женчий-
ри” иллт тийизвай фикир амач.

Украинадин премьер Яценюка Россиядикай “чапхунчи” ийиз
алахънава. Журналистди ам акъвазардай?.. Пачагъар, дипломати
адан гафариз къимет гудач?.. Им бес “гафунин азадвал” яни?

Жуван улквездани “Москвадин эх”, “Дождь” хътин каналри-
ни, программайрини чи михъи къастарал, чи баркаллу тарихдал,
чи халкъарин дуствилер хъен вегъезвай затлариз майданар генг-
зана... Ихтиян “патриот” авайла, михъи, акъуллу, намуслу жур-
налистдивай кисна акъвазиз жедани? Гъинава гафунин “азад-
вал”? Гъинава “къадагъа”?

Дуңнъядя лап гегъенш майданра “информационный дяве”
лугъудайди къиле физвайла, чун чаз “идеология герек туш” лу-
гъуз ацукудани?..

Идеология герек тирдакай, эхирни, чи Президент В.Путин
вичин Чарчени, маса документтари хейлин гафар лагъанва.

Лап хъсан журналистар, писателар, политологар, анимарни
киснавач. И йикъара и месэлдай машъур кинорежиссер, полит-
олог Никита Михалкова “Россия-24” каналдай 2014-йисан 2-д-
кабрдиз “Культура” газетда чапнавай, Москвадин гуманитар-
ный университетдин урус ахтармишунрин Централдин директор
Андрей Фурсован интервью, вичин баянарни галаз, келна. Ам чи
Ватан - СССР вучиз чийдай я

Хив райондин 80 йис

Пешекаррихъ далу акалайла...

Райондин кыл Байдулаг Мирзоев

1 ◀

Цийи кыли ківалах гьиле къадай члавуз яшайишдин жигъетдай район йигин еришрапди вилик тухунин барадай Россиядин Президент Владимир Путинан майдын указра, гъакыни республикадин Кыли теклифнавай кар алай проектра вилик эцигнавай везифа-яр кылиз акъудуниз къетен фикир гана.

Культурадин экономикадин жигъетдай къулай шарттар яратмишунин мураддалди районда чехи серенжемар кылы тухванва. Сифте нубатда кадрийрин месэладиз еке фикир гана. Культурадин управленида ва адан чайрал алай отделенийра ківалахрал кардин гъавурда, халъдин культурадин къадир авай, Ватандын ва дүньядин къенкъечи культурадал къимет эцигиз алакъдай пешекарар желбна. Райондин культурадинни машгъулардай Централдин ва хүрерин культурадин ківалерин цийи хъувунтай коллективар гъам райондин, гъам зонадин ва гъамни республикадин дережайра кыле тухузтай вири серенжемра активдаказ иштирак авунал желбай чарайра акуна. Ида тайн тир нетижаярни гана: хейлинбур гъурметдин грамотайриз, призиз ва пулдин премийриз лайихлу хъана. Кылди къачуртта, абурукай адеддин культурадин "Дербент - цивилизация сад-садал ацалтгавай чка" твэр ганвай, "Дагъвия" лишандик кваз кылы тухтай международный фестивалдин, Агъул районда кылы тухтай "Хидин уъла" суварин, До-къузпара района "Авазар язвай симер" твэр алаз тешкилай республикадин фестивалдин - конкурсын, "Кавказдин сес" твэр алаз кылы тухтай республикадин адеддин культурадин фестивалдин, Ахъзгъя тешкилай лезгийрин игитвилин "Шарвилли" эпосдин суварик призерар хъана. Къейд авун лазим я хъи, "Шарвилли" суварик Табасаран райондинни Дагъустандин Огни шеъдердин саналди тир маҳсус майдан ачухнай.

Вилякдай районди ихътин серенжемра саки иштиракзавайди тушир, суваррин концертарни анжак школьникрин къуватралди тешкилзазай.

Рульдин культура хаж хуниз, материальный культурадин хейлин имаратар цийи хъувуна, дүзгүн къайдадиз гъуни къумек гана. Сифте нубатда райондин Культурадин ківал лап хъсандиз ремонтна, адан бинедаллаз райондин культурадинни машгъулардай Центр тешкилна, гъя ина республикада сифтегъанбурун жергеда аваз Россиядин халкъарин адеддин культурадин Централни кардик акатна. Библиотекайрин Централныи системадин дарамат, халъдин архитектурадин къанунарни вилив хъуналди, дидай цийикла түккүр хъувуна. Россиядин халкъарин адеддин культурадин централни вилик квай майдан авадланамишна. Икк, ина инсанар къе-къуна патал къир цанвай рекъер түккүрна, гъамиша къацуз амукъдай кул-кусар цана, шадвилин мярекатар кылы тухун патал къав

алай трибунани галаз маҳсус майдан туль-къурна. Гъилляй веъенвай гъалда аваз хайи парк Гъалибвилин паркуниз элкъурна, ана вири куалайвилер тешкилнава. Гъя ина "Лацу дурнар" твэр алаз архитектурадинни мемориальный комплекс хажнава. Адан вилик Эбеди цай кузва. Гележегда фонтан туль-къурн патал турбайра аваз яд гъанва.

Райондин 80 йисан баркалду юбилейдин йисан вилик гзаф везифа-яр тамамардай цийи централдин, образованидин управленидин вижевай дараматар ишлемишиз вахканна, Хива хаталувилай хабар гудай минарадал къубба хажнава. Имарат табасаран-рин XIII асирдин архитектурадин жавагъир я лагъайтла жеда. Райцентрада стадион къайдадиз хүнин ківалахар тамамарнава, 4-5 километрдин күччайра къир цанва, 4 километрдилай виниз мензилдиз канализациядин линияр тухванва, Лакар-Хив водопровод гънгъунник кутунва, "Нитарик" участокдай, 5 километрдин мензил атана, турбайра аваз яд гъанва, райцентрадин Советский күче ге-гъеншарнава ва тарифлу гъалдиз гъанва, Хив-Цудухъ-Къванциг-Чувек рехъ къайдадиз хүнин ківалахар худда кылы физва.

Кылдин касарин инвестицияр желб авуналди, мугъманханадин кыве мөртебадин дарамат ва яшайишдин рекъяй къултургъдай ківал эцигунин ківалахар тухузва, вири къулайвилер авай базар мукъвара ишлемишиз вахкудайвал я.

Муниципалитетдин маҳсус программа-дал асаслу яз районда 27 "рекъин карта" кардик кутазва. Анра къалурнавай серенжемар кылиз акъудун патал 72 миллионни 638 ағзур манатдин такъатар чара авун къалурна-ва. Санлай къачурла, ківалахар агалкъунралди кылы физва.

Алай вахтунда районда хурун майишадихъ галаз алакъалу инвестиционный 7 майдан кардик ква. Абурукай 5 кылдин инвестори финансамишава, къвед лагъайтла, республикадин хурун майишадин министерстводин грантоз лайихлу хъана.

Кар алай "Нетижалу агропромышленный комплекс" проект кылиз акъудунин сергъятра аваз эхиримжи пуд йисуз цазвай майданар геъеншарна ва чилерин беъерпувал хажна. Икк, гъар йисуз юкъван гъисабадалди 1800 тонн техил къвати хъувуна, 2014-йисуз "Сенгеровский" СПК-ди - 10 гектардин, "Труженик" СПК-ди 3 гектардин багълар, Цийи Фиригъирин инвестиционный майдандал лагъайтла, 5 гектардин багълар кутуна. Гъя ина 600 лапаг, гъакыни 130 къарамал худай малдарвилин фермаяр эцигна күтаянава, гъя и хуре къушчивилин фабрикадин дарамат эцигизава, балугъар түретмийшдай маҳсус вир түккүрн ківалахар ақалтларзва. Яргилрин хуре карчи С.Абасовадин КФХ-да 5 ағзур къуш худай чка түккүрна күтаязва. Яракрин хуре фермер М.Азизова, Зилдикрин хуреди Магъмудова гъар сада

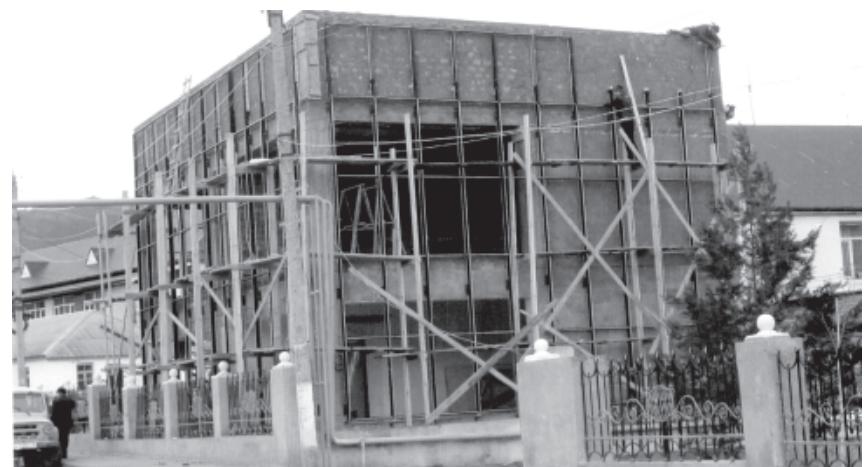
Образованидин отдел

Райондин библиотека

Гзаф везифа-яр тамамардай Центр (МФЦ)

Россиядин халкъарин адеддин Культурадин Централдин эцигунар

Агъя Яракрин мектеб

Хив райондин 80 йис

Пешекаррихъ далу акалайла...

Чере хуруун чарчар

60 къарамал ва 200 лапаг маса къачунва ва абур емдал эцигна къкарзава. "Возрождение" ООО-да малдарвиллин фермайрин пуд дараматдикай къвед дуьзгүндаказ ремонтина ва 280 лапаг, гъакини 150 къарамал емдал эцигиз къкарзава. Хусиятдин вири журейрин карханайра гъар йисуз юкъван тъисабдалди 904 миллион манатдин продукция гъасилзана.

Алатнавай пуд йисуз райондин халичаяр храдай устадрини писдаказ къвалахнач. Ляхлярин ва Межгульрин фабрикайра гамар, халичаяр хурунин планар гъар йисуз юкъван тъисабдалди 115-130 процентдин бегъемарзава. 2014-йисан 10 вацран вахтунда абуру пландилай алова яз 727 агъзур манатдин продукция гъасилна. Межгульрин гамарин фабрикади 2014-йисуз Зилдика 50 устлардиз чка жедай мад са цех эцигнава.

Эхиримжи пуд йисан девирда районда 13 хурурз газ тухвана, 22 километрдин мензилде рекъера къир цана. РД-дин экономикикадин министр Раюдин Юсуфован къумекни галаз Дербент-Хив-Хучни реккин 5,5 километрдин яргъивал алай участокда къир цанва. Межгула хуруун администрациядин дарамат эцигна кутягънава. Ана библиотекадиз, Культурадин къвализ ва ФАП-дизни чка ганва.

Райондин тарихда сифте яз налогрин пулар ва налогар тушир харжар къватлунин тапшуругу 3 миллион манатдин артухин алаа.

Тркалтин хуруун чарчар

тамамарна. Санлай къачурла района сад авунвай бюджетдиз налогрин ва налогар тушир пулар гүнин тапшуругу 125 процентдин, республикадин бюджетдиз - 107, чкадин бюджетдиз 132 процентдин тамамарна.

Бюджетдиз къvezvay доходрин къадар артухарунин ва муниципальный хусият ишлемишунин менфят-лувал хажунин мурадралди азад тир дараматар, махсус икъраар кутунуналди, коммерциядин жуъреба-журе къурулушшир кирида вуганва. Иданни кирида къунин гъакъи яз бюджетдиз мад 2 миллион манатдин пул гъидай мумкинвал гуда.

Пуд йисан вахтунда района датана ийдай къвалахрин 380 чка ва вахтунади тир къвалахрин 514 чка тешкилна. Инвестиционный майданчи гъамиша къвалахдай мад 180 чка тешкилдай мумкинвал гузва. Абур кардик кутурла, гъелбетда, райондин бюджетдиз къvezvay пуларин къадарни артух жеда.

- Бейдуллагъ Гъаживердиевич, эхиримжи пуд йисан вахтунда района тухванай къвалахрилай агъалияр рази тирдал шак алач. Күй рикъик мад гъихътин крат кума, - жузуна чна райондин регъбердивай.

- Чина ишлемиш тавунвай еке мумкинвилер ама. Чна вирида къуватар сад авунади, абур кардик кутун лазим я, - лугъузва Б.Мирзоева. - Кардалди жува чешне къалурун - им инсанар алакарунин, къалахдал желт авунин лап хъсан жууре я. Закай рапхайтла, зун хусус майиштадал гъамиша машгъул жезвайди я. За мал-къара хузвава, захъ чијжерин куныъяр, са гъвечли багъни ава. Рагъакладай пата чаз экономикадин жигъетдай басрухар гузвой шартлара къецепатан улквейривай маса къачузвай шейэр жува буралди эвэз авунин серенжемриз къетлен фикир гана клан жезва. Заз, жуван халкъдихъ элкъвена, лугъуз кланзава: гъар сада вичин хусус майиштада къвалахун, чарасуз герек сурсерт ва маса няметар гъасилун лазим я. Райондин яшайишдин вири хилера дидбин цийивилер тунин рееке аваз финалди, чна чи жемятдин гъал-агъвал, райондин къудратлувал артухарун герек я.

- Бейдуллагъ Гъаживердиевич, квехъ галаз сүгъбет Хив райондин 80 йисан юбилей къейд ийдади вилик къиле физва. И мумкинвилекай менфят къачуна, чи халкъдиз квэз гъихътин кепимаяр лугъуз кланзава?

- Заз чи халкъ ислявилин шартлара, хушбаҳтдиз яшамиш хъана кланзава. Заз чи агъалияр чи виридан умуми Ватан тир къудратлу Россиядин гъульдуур дережадин, гъильяй кар къведай ватандашар яз акуна кланзава.

Межгульрин хуруун аялрин бахча

Межгульрин хуруун администрация

Агъ Яракрин хуруун аялрин бахча

Къулан Яракрин хуруун булах

Райцетрадин мугъманханадин эцигунар

Президентдин Чарчин щарце аваз Электроэнергетика асул хел я

Нугъутдин ИСМАИЛОВ,
ДГПУ-дин профессор

Республикадин Кыл Р.Абдулатипова РД-дин Халкъдин Собранидиз ракъурнавай Чар программадин метлебдин важибул документ я. Ана неинки алатай йисарин, иллаки 2014-йисан, ківалахриз вири патарихъай дерин анализ ганва, гъакіни республика вилиди финихъ галаз алакъалу месзаярни вилик эцигнава. Абур кылиз акъудун Дагъустан яшайишдин ва экономикадин жигъетдай вилиди финин карда хъсан патахъди дегишивелерл гъида.

Чарче гзаф чка экономикадиз гун душуьщдин кар туш. Кар алайди, виридан кыл фу я лугъудайвал, экономика я. Гыя экономикадин вири хилер вилиди финиз рум гудай даяхар, би-неярни ава эхир. Чарчени къейднавайвал, электроэнергетика абурукай сад я. "Электроэнергетика - им хейлин жигъетрай Дагъустан патал кар алай хел я", - хъенва Чарче.

Алай девирдин умурь ақыван, лууң хыи, "электриклиамиш хъанва хыи, муштерийрив ам агақъарунин карда гъатта вахтуналди энгелвилер хъайтлани, асул ритм чүр жезва, къайдадикай хкатзана. Гъавиляй къе электроэнергетикадиз халкъдин майиштдин неинки кар алай хел, гъакіни вилиди финин локомотивни лугъузва.

Электроэнергетикада кхын та-винвай ихтиин закон ава: маса хилер вилиди финин еришролай электроэнергетикадин еришар йигинбур хъана кланда. И къайдадал чи ульке ви-лиди тухунин вири планрин тапшуругъра амал авуна, гъатта - Ватандин Чехи дядедин 1941-1945-йисарни кваз. Алай девирдин йикъан месзэлайрикайни ам худиз жедач, и локомотивди виликандалай гена гзаф еке роль къугъувана кланзана. Цийи хъувуни, Дагъустандин шей гъасилу-нин къуватар вилиди тухунин республикадин энергетикадин гужлувални артухарун истишишава.

Дагъустандихъ ахътин энергоресурсар ава хыи, вичин игътияжарни тамамараила, электроэнергия күнши республикайрнин гуз жедай. Масабурукай (нафт, газ, ракъинин, гарун, чими церин) ражханни тийин, анжак са гидроэнергесурсарин гужлувили 6237.7 ағызур кВт тешкилзана.

Дагъустандин электроэнергетика гъяла и бинедаллаз вилиди фена. Икі, Гергебилдин, Чирортдин, Чиркейдин, Миатлидин, Ирганайдин, Гельбахдин, Ахцегърин, Гунибин гидроэлектростанция эцигна, кардик кутуна. Республикадин районра са жерге гъвечи ГЭС-рини ківалахзана, ихтиинбур 15 къван ава. Абуру йиса юкъван гысыбдалди 4,85 млрд кВт электроэнергия гъасилзана. 100 МВТ-дин гужлувал авай Гоцатлидин ГЭС эцигнава.

Икі ятлани, республикади муштерияр электроэнергиядалди таъминарунин карда къитвал гъисизава, месела, 1 млрд кВт-дин къван. Электроэнергиядихъ мұғытежвал йисалай-суз артух жезва. Гъар са нефесдин кылиз (1500 кВт) килинга гъасилзай алакъалу месзаярни вилик жигъетдай вилиди финин кардиз электроэнергетикадин гужлу база, бине тешкилзана.

ма. Им ақл лагъай чал я хыи, Дагъустанда электроэнергетика вилиди тухунин къенин дережа муштерияр таъминарун, гъакіни Республикадин Кыли вичин Чарче ва "Цийи индустириализация" кар алай проектда къалуравай истишишунар патални бес къадардинди туш.

Гъавиляй а Чарче Гоцатлидин ГЭС эцигун ақылтарна, ишлемишиш вахкунай лугъун душуьщдин кар туш. Мукъвал тир йисара энергетикадин гужлувал хкажунин лазимвал ава. Гъавиляй Чарче Гоцатлидин ГЭС ақылтарнухъ галаз сад хыз Могоходин ГЭС, гъакі Кыблепатан Да-гъустандин вицарални ГЭС-ар эцигунайкай раханва. И жигъетдай Андидин Къойсу, Авар-Къойсу, Къара-Къойсу ва Самур вицарал 1000 МВТ-дин күват аваз ГЭС-ар эцигун важибул я.

Кылди Кыблепатан Да-гъустандикай рахайтла, Самурдал пуд ГЭС эцигдайвал я: Ахцегърин (100 МВТ), Гаргърин (280 МВТ) ва Хазри-Зейхурдин (300 МВТ). Къейдана кланда хыи, Самур вицарал ГЭС-ар эцигун ужузни ақваззана. Авай гужлу гидроресурсар кардик кутун патал Да-гъустанди и кардиз майилвалзай вири терефар желб авун лазим я.

Республикадин Кылин Чарчин электроэнергетикадикай раханвай паюна "энергиядин альтернативный чешмейрални активнидакаш машгъул хүн" къалурнава. Инал ихтилат ракъинин, гарун, чими церин энергиядикай физва. Да-гъустан абу-ралди девлетлу я. Месела, иллаки ракъинин энергия ишлемишиш патал ківалахар кылые тухузва. Нетижаярни авачи туш. Печатдани хабар гайвал, 2013-йисан 22-декабрдиз Каспийскда Россиянда виридалайни екеди тир ихтиин электростанция ишлемишишни кутуна (гужлувал 5 ағызур киловатт, са йиса 8-9 млн кВт). 2014-2016-йисар патал программада ракъинин электростанцияр Ахцегъ, Хунзах, Шамил ва дагъулук маса районнан эцигун къалурнава.

Электроэнергетика муракаб къурулуш я. Цийибур кардик кутуну хыи галаз сад хыз, авай станцийрин тадаракар, электросетар цийи хъувун, подстанцияр, трансформаторрин пункттар эцигун важибул я.

Республикадин электроэнергетикадин майиштдин вилик кважызай электроэнергиядин къадар тимиларунин везифани ква.

Парламентдин Чарче РД-дин Гъукуматдин фикир электроэнергетикадин программа агалкъунралди виликти тухун патал "РусГидро" ва маса компанийрхъ галаз санал ківалахунални желбнава. Идалайни гъейри, Республикадин Кыли РД-дин "Гъукуматдал цийи организация - "Дагэнерго" ОАО-тешкилунин барадай Россияндин Минэнергодихъ ва "Россети" ОАО-дихъ галаз месзаянавай вариант гъазурна күтаягъун тапшурмийнава. Вири и месзэлайрай Да-гъустан вилик тухунин Корпорацияди вичин ківалах маси активламишиш генек я".

Республикадин Кылин Чарчин тапшургъар агалкъунралди кылиз акъудуни Да-гъустан социальны, яшайишдин жигъетдай вилиди финин кардиз электроэнергетикадин гужлу база, бине тешкилзана.

"Карчи Да-гъустан-2015" Виридалайни къулай майдан

Жасмина САИДОВА

Алукънавай йисуз республикада кылые тухун патал пландик кутунвай миракатрин календардин бинедаллаз, 19-21-мартиз Махачкаладин Р.Гамзатован төвэрүнхъ галай Милли библиотекада маса улквейрин векилрин иштираквални аваз регионнин уртак "Карчи Да-гъустан" выставка-форум 12-сеферда кылые фида.

Республикадин мулкунал тухун адеп хъанвой выставайкайрикай виридалайни зурбади тир и форумдин тешкилатчи Республикадин выставкайрин маркетингдин "Дагъустан-ЭКСПО" центр я. Адас и карда Кефэрпата Кавказда Россияндин Федерациядин Президентдин тамам ихтияр ганвай векилдин Аппаратди, РД-дин Кылин Администрацияди ва Гъукуматди, РД-дин промышленностдин, алишверишдин ва инвестицийрин министерстводи, Махачкаладин администрацияди ва са жерге маса министерствори ва идарайи күмек гузва.

Выставкадин амадагар и йисуз Да-гъустан Республикадин карчива вилик тухунин центр, Да-гъустандин къезил промышленностдин карханайрин Союз я.

"Карчи Да-гъустан" хытин важибул миракат республикадин карханайриз ва тешкилатриз ре-гиондилай къерхда авай, гъатта къецепатан улквейрин карханайрихъни галаз экономикадин рекъяй цийи алакъаяр тайнардай, абурмягъемардай, гегъеншардай мумкинвилер ачуҳазава, республикадин экономикадиз къецепатай инвестицияр желб авун патал шарттар тешкилзана. Идалайни гъейри, "Цийи индустириализация" программадин сергъятра аваз республикадин карчивилин инициатива вилиди тухуз, Да-гъустандин шей гъасилзавайбурун базарда гъульжетиз жедай продукция ва къулгуттар вини дережада раиж ийиз, санлай къачурла, Россияндин Федерациида 2015-йисуз экономика инанмишиледи вилиди тухуз ва яшайишдин рекъяй дурумлувал артухариз күмек гузва лагъайтла, зун са күсни ягъалиши жедач", - малумарна и ийкъара кылые фейи пресс-конференцияд "Дагъустан-ЭКСПО" центрдин директор Мельамед Саргуъланова. Ада гъисабазавайвал, и ва я маса кар гъиле къунвай, я тахъайтла, гъиле авай кар цийи дережадиз акъудиз кланзавай карчияр патал выставкаар-форум виридалайни къулай майданар я.

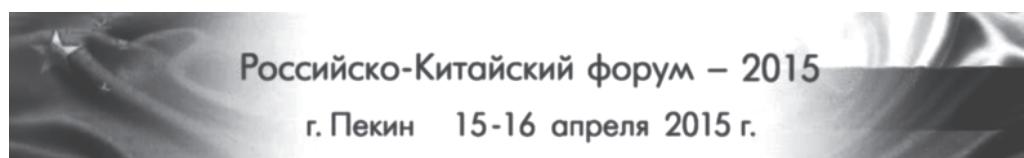

"Карчи Да-гъустан-2015" ағъадихъ галай раздерприкай ибарат жеда: промышленный карханайрин продукция, инновациядин, яни алай аямдин виридалайни цийи технологияр, къецепатан улквейрай гъизай шайэр ватанда акъудавайбурулди эвезун (импортозамещение), транспорт, алакъа, телекоммуникацияр ва информациядин технологияр, ТЭК, электроэнергетика ва энергия къенят авун, кадрияр гъазур, банкарин ківалах, страхование, аудит, хатасузал, къараувчилвилин технологияр, яшайишда ишлемишишавай электротехника, компьютерар, оргтехника, дизайн, интерьер, реклама ва полиграфия.

Лагъана кланда хыи, "Карчи Да-гъустан" республикадин гъам карчийри, гъамни муштерийри рикл алас гузлемишишавай ва гъар йисуз ге-гъеншдакас кылые тухузвай выставкайрикай садя. "Дагъустан-ЭКСПО-ди" тешкилзавай амай выставаяр хыз, "Карчи Да-гъустандин" ківалахда республикадилай къеций тир, яни маса регионрин карчийрин гъар йисуз ашкъидиви иштиракзана. Икі, алайтай йисуз "Карчи Да-гъустан-2014" выставкада тахминан 4,5 ағызур касди, гъакіни улкведин жуыреба-жуыре регионрай тир 113 карханади ва тешкилатди иштиракна. Алай йисуз выставка-форумдин мугъманрин ва иштиракчийрин къадар мадни артух хъун гузлемишишава, гъиклә лагъайтла, выставка кылые тухудай пуд йикъан вахтунда ина карчивилин, экономика вилиди тухунин темайрай конференцияр, семинар тешкилдайвал я.

"Дагъустан-ЭКСПО" ВМЦ-ди выставкадин ківалахда иштиракиз кланзавай карханайриз центрдилай галаз виликамаз алакъалу хуныз эвер гузва. И миракатдиз итиж ийизвайбурувай алала малуматар ағъадихъ галай адресдай къа-чуз жеда:

Махачкала шегъер, Ирчи Казакан төвэрүнхъ галай күчье, 31, 221-офис, "Дагъустан-ЭКСПО" ВМЦ; тел.: 56-51-66, 8 928,55 444 46, 8 906 482 17 60. E-mail: dagexpo2008@yandex.ru, www.dagexpo.ru.

Россиядинни Китайдин I форум

Карчийриз Пекиндин эверзава

Дагъустан Республикада карчийрин ихтияр хунын карда тамам ихтияр авай векил Башир Мегъамедова хабар гузайвал, 2015-йисан 15-16-апрелдиз Пекин шегъерда гъвечи ва юкъван карчивилиз талуқъарнавай Россияндинни Китайдин I форум кылые тухуда. Да-гъустандин карчийриз и миракатда иштиракуниз ада эвер гузва.

Къейдана кланда хыи, "Гъвечи ва юкъван карчивилин еке мумкинвилер" төвэр ганвай и форум Россияндинни Китайдин I форум кылые тухуда. Да-гъустандин карчайриз и миракатда иштиракуниз ада эвер гузва.

Форумда иштиракун патал Китайдин амадагирхъ галаз саналди тир проекттар умурьдиз күнчүрмишуниз, инвестицияр желб авуниз, я тахъайтла Китайда авай проектриз хусуси инвестицияр серф авуниз интерес ийизвай гъвечи ва юкъван карчивилин карханайрин ва компанийрин векилпиз эвер гузва.

Форумда иштиракиз кланзавайбуру 2015-йисан 15-март апкъадалди РФ-дин гъвечи ва юкъван карчивилиз күмек гүнин агентстводин сайтыда - <http://siora.ru/rossiysko-kitayskiy-forum-2015/registraciya> - онлайн - регистрация авуна, гъакіни Да-гъустан Республикада карчийрин ихтияр хунын карда тамам ихтияр авай векилдин электронный адресдиз - [mail@ombudsman@rd.ru](mailto:ombudsman@rd.ru) - и миракатда иштиракиз кланзавайдан гъакъин-дай хабар ракъурун лазим я.

РД-дин Кылин Чар веревирдна Филиалар хызы ачухзава

Дагъви ШЕРИФ

Алай вахтунда республикадин вири күрулуушра Дагъустандин Халкъдин Собранидиз республикадин Кылин Чар веревирдза. И кардиз, планар түкүлүрнүз талукъ мярекаттар министррин ва гыкуматдин векиприн ишираквал аваз районнан кылы физва. Гыр сада хысандиз ківалахун лазим тирди къейдзана.

Үлкөн Президент Владимир Путинан указдал аласлу яз, гылевай ийисан эхирдади Россияндин 90 процент ағылайяр МФЦ-рал таъминара кінзаза. Алай вахтунда республикадин шегъеррани районра вири санлай 16 МФЦ кардик ква. Эгер виликрай абур чакдин администрацийин ихтиярра аваз ачухзавайтла, гила РД-дин МФЦ-дин филиалар хызы ачухзава ва та виликанбүрни явшаш-явшидиз гыннин къяомвилек күтказва.

Алатай ийисуз республикадин МФЦ-рин къадар артухарунин ківалах зиринг камаралди виликди фена, са жерге цийи дараматар эңгиз башламишнава.

РД-дин МФЦ-дин регъбер Осман ХАСБУЛАТОВА и мұккана пресс-конференциядал къейдайвал, алай ийисуз республикадин 90 процент ағылайяр "са дақлардин" тегъерда күулугъярлди таъминарада. 55 МФЦ ачухда, гылдын яргыл хуярера 350 центр кардик акатда.

Адан гафара, алай вахтунда МФЦ-рин күулугъяркай миллиондилай артух къадар ағылайривай менфят къауч жезва. Шаң виши ағзурдалай артух күулугъяр авуна. Кылди къачуртла, исятда чи ағылайривирилайтни гыл жерек къевзәйдиз чилинни эмениндиген күулугъяр (шаң и күулугъяр 17000 касдив ағакынава) я. 13 ағзур ківал регистрация авунна. Иник, участокрин атлунрилай башламишна, "зелёнкадал" къведалди вири ақатзана. Къеэлвилек къачуниз талукъ күулугъяр 6000 ағылайиз МФЦ-да авунна.

Осман Хасбулатова къейдайвал, ийидай күулугъярин къадар йикъалай-къуз артухарун патал ківалахзава.

Республикадин МФЦ-дин регъбер Халкъдин Собранидиз Дағъустандин Кылин Чарчин гелевазни рахана. Чарче кар алай вири месзляй хысандиз къейднавайди лаъдана.

- Дағъустандин Кыли Халкъдин Собранидиз ракъурнавай Чарче республикадин умумурдин вири хилер фикирда къунва. Хысанвилых дегишвилер, гылчи чи регион вилик финиз чуру патахъя таъсирзавай хилерни къейднава. Ам кар алай проекттин темадал, кылди къачуртла, МФЦ-рин ківалахдални ақъвазна. Алай вахтунда чавай еке жавабдарвал гыссун истемишзана. Вичин сергъятра МФЦ-рин ківалах вилик тухузай "менфят-лудаказ идара авун" проектдал аласлу яз чна, вири къуватар эңгизна, зегьмет чулуна клаңда. За Рамазан Гъажимуродовича вичин Чарче къейднавай кратин тереф хузвана, инанниш я, битав са десте яз, ерлүдаказ ківалахуниди чна республикадин Кылин вири месзлятрал амалда, чак кутунван вири умудар кылил ақтуда, - къейдна Осман Хасбулатова.

Чарчи талукъ яз чин фикирар РД-дин МФЦ-дин колективида гафбуро лаъдана. Экспертный отделдин пешекар Мегъамед Мегъамедов информациинин жигъетдай властдин күрулуушринг ачухвилек рахана. Ада къейдайвал, МФЦ-дин ківалахъя и принципал амална түкүлүр жезва. Яни ківалахдин вири хилериз ачухвал, михывал хас я.

И кардиз талукъ яз къейд ийин, ағылайривай гыл жерек къевзәйдиз государстводин ва муниципальный саки вири күулугъяр абурувай МФЦ-дай "са дақлардин" тегъерда къауч жезва. Эхъ, исятда МФЦ-да жегилар ківалахал къабулзава (и кардикай чна виликан нумраира кхъенай), ағылайривай күулугъяр ийиздай тегъерихъ чалахъ тежезәйдиз гыл я. Госпошлопнадилай гъейри МФЦ-дин күулугъяркай къачузавай маса пулар авайди туш. Гыр са ағылайдын агадавай къачур документриз ва гана кланзавай пошлинадиз талукъ чарап-чарап вахкузва.

Осман Хасбулатова лаъдана, эгер чарче пулунин са къадар кхъенваз, көвөй маса къадар къачузава хайитла, гыа чарчел алай нумраира зенг ийиз жеда. МФЦ-дин гыр са күулугъярлайды камерайри ва аудио-записи гүзчилав тухузва.

Эхирдай ада ківалахдин ери хажакун патал вири күулугъярлайды месзлятар гана.

Къейд ийин, республикадин МФЦ-дин вири филиалрани Халкъдин Собранидиз Дағъустандин Кылин Чарчин талукъ собранияр кылы фена.

Эмираслан ШЕРИФАЛИЕВ

Са сеферда тівар-ван авай энергетик-рационализатор къарадалди сағыламардай санаторияда къатканвай вичин дустунин патав фена. Ана адаң начагъбур къарадин ваннайра къаткурдайла инсанрал гылтазавай четинвилер акуна. Сағъламвал мяджемар хыйиздай и чкада 10-15 кг кварт чимзавай, заводда түкүрнавай тадаракар ишлемишзай. Чебни мукъвал-мукъвал къайдадикай хкатзавай. Икі, гыл азарлубур, гымни ана ківалахзавайбур гыл инжиклу жезвайди къаттай устадди авайдалай са шумуд сеферда артух къар чими ийиз жедай ва дурумлудаказ ківалахдай маҳсус тадарак түкүрнай.

Сүбъет "Дагестанэнерго" ООО-дин Махачкъаладин ТЭЦ-да кылин пешекар хыай, аламатдин алакъунар авай изобретатель ЭМИРБЕГОВ Алимирзедикай физва.

Бакудин нафтадин мяденра машгүр устарлаб Абдулашиманни адаптациян күлдірдін юлдаш Дилберан хизанды къуд хвани руш - муаллим Пакизат хана.

Абдулашим Эмирбекова Бакуда нафтадин мяденра рабочий вал, устарлаб, инженервал авунай. Азарлуп хыай ам нафтадин мяденрин регъберрин тишири Владикавказдин тухвана, пуд вацра сағыр хъувуна. Устарларди ана тахта чыгувадай завод эңгизна, са жерге котельният арадал гына. Советтин деңдердін Дербентдин "Дагон" фабрика ва консервийрин завод къайдадик кутуна, хейлини йисара ана кылинин механикни хана.

Дявидин йисара Ахцеңга ва Мискиска электростанцийрин директорвал авур ам 1945-ийисуз 64 ийисан яшда аваз разыметдиз фена.

Рухвайри бубадин рехъ давамна лугъуз жеда: Султан Махачкъалада машгүр устарлаб, балуғыркай консервиярдай комбинатдин ківенківчес пешекар, Жамирзе Бакудин электромеханический, Дағъустандин гимияр ремонтдай, Каспийскдин дүм-дүз меканикадин заводра күулугъячы, кылин конструктор тир, СССР-дин художник Союздын член Эмирбеков Алирза Дағгосспединститутдин худграфдин факультет арадал гъайиди я. Султана, Алимирзеди, Жамирзеди техникадин рекъяй цийивилер түнин, алай аямда лугъузмайвал, инновацийрин хиле зегьмет чулуна. Абдулашиман къед лаъттаг хва Алимирзедикай рахайтла, ада гыл вахтар идайлай вилик чеб-чепелай ачу жедай варар ва итижули гыл маса затар арадал гына. Вичин винел вири Советтин Союзды ківалахиз хыай обручорезный автомат түкүрнай адаң авторвилер пуд шагъадатнама гына. Идалай гъейри, ам авторвилер мад са шумуд шагъадатнамадин сағыб, рационализаторвилер 200-дай ағакын теклифрин иеси я.

Ватандын Чехи дяве башламиш шуниди Алимирзедих 8-класс дилай күлүхъ келунар давамардай мумкинвал амуынчир. Дявидин вахтунда ківалын, хурулын, фронтдиз күмек гүнин къайгъурилай алава яз ада бубадихъ галаз ГЭС-дални ківалахна. 1948-ийисуз жегыл гададиз армиянин жергейриз эверна. Чулав гыльнуу пан-

Кел тавур устад

тарив, Абхазияда дявидилай күлүхъ лап четин шарттара Ватандын вилек буржы тамамарзавай Алимирзедикай частунин электрик хана.

- Чахъ түкүвей са казармани авачир, - рикел хизва Алимирзеде Эмирбекова. - Аскерар кусувай чакдик я даклар квачир, я ана экв авачир, частуна вири везифаяр пайгардик кутун патал пешекарарни кытитир. Икі, казармада эквер түнүн зун зечінча. Ашкы аваз зечічай и кар заң гүлө течирди тиртәни, гылле түкүвей аларат-тадаракар авачиз, завай эквер төз төз хана.

Армияда аваз ада Москвада алакъадин рекъяй курсарын келди, частуна капитанвилин, алакъадин рекъяй начальниковин везифаярни тамамарна.

Алимирзеде Эмирбековхъ галас сүбъетиз лап итижлу тир, вучиз лагъайтла ада гыр гына гыхынтин четинвал ақортаны, ам автоматизировати алахъзавай. Месела, Варшавский шоссе түкүр хъийидайла, ада күулугъячай частунин еке ківалахар авунай. Кылди А. Эмирбекова коммутаторарда маҳсус тадаракар эңгизай. Ам армияда шахматтрай, спортдин са жерге маса жүйрейрани ківенківчес чакырал аладай. Икі вич гыр са патахъай пай ганвай, алакъунар авай кастирди къалурай жегыл. Алимирзеде 1951-ийисуз частунин регъберриз гына амукнаны клаң хана. Амма Ватандын үлкөнгөл жегыл Дағъустандин къарадалын ТЭЦ-дин ағысқыл дамах гвачиз, адептдин кардикай хызы рахазава. Алимирзеде Эмирбеков Дағъустандын 1-лайиху изобретатель ва рационализатор (1965-ийис). Ам изобретательвиленини рационализаторвиленин отличник түвәрциз (1975-ийис), Дағъустандин ВОИР-дин Областной Советдин гыльметдин ктабда тівар гылтунин шагъадатнамадиз (1977-ийис), ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин (1966-ийис), изобретательприн ва рационализаторрин Вирисоюздын Центральный советдин (1977-ийис) гыльметдин грамоттрайз лайиху хана. Гылкын адан наградайрин жергеда РД-динни РФ-дин лайиху энергетик лаъттаги тіварни ава, ам "Знак Почёта" ордендин сағыбиши я.

ТЭЦ-да ада түкүрттей станок-ри рабочийрин ківалах хейлини къезиларна ва абур къени кардик ква.

Чалахъ хын четин я, ихтиин алакъунар, чирвилер авай касди ақалттарнавайди анжак мұжыкүд класс ва армияда са шумуд вацран маҳсус курсар я. Амай вири кратар адаң ктабрай, умумурдин институтта чир хана. Вичиз физикадин къанунар, дүз илім келнавай инженеррілай хысандиз чизвайди Алимирзеде Абдулашимовиша вичин зегъметдин рекъелди субтарна. Ада пешекарринг са десте гылзарнава, абуру къени чин мұаллимдиз гыльметзава, адал меслят гыльметзава.

Алимирзеде Эмирбекован рехъ - цийивилер түнин, көтөн тегъерда фикир авуннин тегъерда адан веледри давамарзава. Аладинни Шамил Дағъустандын 1-лайиху институтта чир хана. Вичиз физикадин къанунар, дүз илім келнавай инженеррілай хысандиз чизвайди Алимирзеде Абдулашимовиша вичин зегъметдин рекъелди субтарна. Ада пешекарринг са десте гылзарнава, абуру къени чин мұаллимдиз гыльметзава, адал меслят гыльметзава.

Алимирзеде Эмирбеков гыр са кардив дамах гвачиз, адептдин кратар кратар күтказавай инсан я.

понедельник, 16 февраля**ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ**

11:35 Местное время Вести Дагестан
14:30 Местное время Вести Дагестан
17:10 Местное время Вести Дагестан
18:15 Реклама
18:20 «Мы» детская программа
18:42 Парус надежды
19:00 «Акценты». Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
19:30 Реклама
19:35 Местное время Вести Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.30 «Торгпром»
08.00 X/f «Вертикаль»
09.30 Д/с «Севастопольские рассказы» Победа любой ценой
10.30 «Путь к триумфу»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Память поколений» К. И. Зиявидинов
13.45 «Дорогие нации»
14.05 «Служба Родине»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «Ключи от неба»
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Красота 05.ru» в прямом эфире
17.35 Д/с «Мир природы»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Есть работа»
20.45 «Vivat, Academ!»
21.50 «Кунацкая»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Спорт на канале

16 февраля

00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Т/с «Владыка морей»
02.10 X/f «Затмение»
04.10 Д/с «Мир природы»
05.00 X/f «Право выбора»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».

НТВ

6.00 «НТВ утром».
8.10 «Дело врача».
9.00 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.20 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
12.20 «Сегодня вечером с Андреем Малаховым».
14.25 «Время покажет».
15.00 «Новости».
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 «Вечерние новости».
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят с Андреем Малаховым».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Выстрел».
23.30 «Вечерний Ургант».
0.00 «Познер».
1.00 Ночные новости.
1.15 «Время покажет».
2.05 «Наедине со всеми».
3.00 Новости.
3.05 «Модный приговор».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Фокус-покус. Волшебные тайны».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Гадание при свечах».
16.00 Т/с «Последний янтарь».
17.00 «Вести».
17.30 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Т/с «Владыка морей»
02.10 X/f «Тэс»
04.50 «Аулы Дагестана»
Кумух
05.30 X/f «Черемушки»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».

НТВ

6.00 «НТВ утром».
8.10 «Дело врача».
9.00 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».

ТВЦ

10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».

СТС

13.20 «Суд присяжных».
14.30 «Чрезвычайное происшествие».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Характер и болезни. Кто кого?»
9.45 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай».
13.50 Т/с «Второй убийственный вопрос».
14.50 «Дачный ответ».
15.50 Т/с «Второй убийственный».

17.10

«Местное время. Вести - Москва».
17.30 «Вести».

18.15 «Прямой эфир».

19.35 «Местное время. Вести - Москва».

20.00 «Спокойной ночи, мышы!»

21.00 Т/с «Ликвидация».

21.45 «Анатомия дня».

23.30 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».

22.40 «Собаки».

23.30 Т/с «Пятница».

24.45 «Собаки».

25.00 «Собаки».

26.00 «Собаки».

27.00 «Собаки».

28.00 «Собаки».

29.00 «Собаки».

30.00 «Собаки».

31.00 «Собаки».

32.00 «Собаки».

33.00 «Собаки».

34.00 «Собаки».

35.00 «Собаки».

36.00 «Собаки».

37.00 «Собаки».

38.00 «Собаки».

39.00 «Собаки».

40.00 «Собаки».

41.00 «Собаки».

42.00 «Собаки».

43.00 «Собаки».

44.00 «Собаки».

45.00 «Собаки».

46.00 «Собаки».

47.00 «Собаки».

48.00 «Собаки».

49.00 «Собаки».

50.00 «Собаки».

51.00 «Собаки».

52.00 «Собаки».

53.00 «Собаки».

54.00 «Собаки».

55.00 «Собаки».

56.00 «Собаки».

57.00 «Собаки».

58.00 «Собаки».

59.00 «Собаки».

60.00 «Собаки».

61.00 «Собаки».

62.00 «Собаки».

63.00 «Собаки».

64.00 «Собаки».

65.00 «Собаки».

66.00 «Собаки».

67.00 «Собаки».

68.00 «Собаки».

69.00 «Собаки».

70.00 «Собаки».

71.00 «Собаки».

72.00 «Собаки».

73.00 «Собаки».

74.00 «Собаки».

75.00 «Собаки».

76.00 «Собаки».

77.00 «Собаки».

78.00 «Собаки».

79.00 «Собаки».

80.00 «Собаки».

81.00 «Собаки».

82.00 «Собаки».

83.00 «Собаки».

84.00 «Собаки».

85.00 «Собаки».

86.00 «Собаки».

87.00 «Собаки».

88.00 «Собаки».

89.00 «Собаки».

90.00 «Собаки».

91.00 «Собаки».

92.00 «Собаки».

93.00 «Собаки».

94.00 «Собаки».

95.00 «Собаки».

96.00 «Собаки».

97.00 «Собаки».

98.00 «Собаки».

99.00 «Собаки».

100.00 «Собаки».

101.00 «Собаки».

102.00 «Собаки».

103.00 «Собаки».

104.00 «Собаки».

105.00 «Собаки».

среда, 18 февраля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Даргала-анкы»
11:35 Местное время Вести Дагестан
14:30 Местное время Вести Дагестан
17:10 Местное время Вести Дагестан
18.20 «Лезгинка» 1-я часть
19.05 Сказки моего детства.
19.15 К 70 летию Победы. «Характер, закаленный глубиной». Капитан подводник Т.Каяев
19.30 Реклама
19:35 Местное время Вести Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лакском языке «Айрчи ва агулы»
07.55 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Исчезновения»
09.25 X/f «Кровь за кровь»
11.00 «Аулы Дагестана» Кутумху
11.50 «Бизнес Дагестана»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Д/ф «Фазу Алиева»
13.25 «Кисоморон»
13.55 «Правовое поле»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «Четвертая высота»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «О благонравии...»
17.10 Д/с «Загадочные места»
18.10 Передача на чеченском языке «Вайнах»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Выстрел» (16+).
14.25 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят с Андреем Малаховым».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Слово» (12+).
23.20 «Вечерний Ургант».
0.00 Ночные новости.
0.15 «Политика» (16+).
1.20 «Наедине со всеми».
2.10 «Время покажет» (16+).
3.00 Новости.
3.05 «Модный приговор».
4.05 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России» (12+).
9.00 «Золото инков» (12+).
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести» (12+).

11.35 «Местное время. Вести - Москва» (12+).
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай».

14.00 «Вести» (12+).

14.30 «Местное время. Вести - Москва» (12+).

14.50 «Вести. Дежурная часть» (12+).

15.00 Т/с «Годание при свечах» (12+).

17.00 «Вести» (12+).

17.10 «Местное время. Вести - Москва» (12+).

17.30 «Вести» (12+).

18.15 «Прямой эфир» (12+).

19.35 «Местное время. Вести - Москва» (12+).

20.00 «Вести» (12+).

20.50 «Спокойной ночи, малыш!»

21.00 Т/с «Ликвидация».

22.50 «Специальный корреспондент» (16+).

0.30 «Сланцевая революция. Афера века» (12+).

1.30 X/f «Американская трагедия» (12+).

3.05 «Золото инков» (12+).

4.00 «Комната смеха» (12+).

23.30 Т/с «Морские дьяволы. Смерч» (16+).

0.45 Т/с «Второй убийственный».

1.55 «Дикий мир».

4.45 Лига чемпионов УЕФА. Обзор.

5.15 Т/с ЧС - чрезвычайная ситуация» (16+).

ТВЦ

6.00 «Настроение».

8.15 Т/с «Это начиналось так...» (12+).

10.05 Д/ф «Владимир Гостюхин. Герой не нашего времени» (12+).

10.55 «Доктор И...» (16+).

11.30 «События».

11.50 Комедия «Счастье по контракту» (16+).

13.40 Д/ф «О чём мечтала Ванга» (12+).

14.30 «События».

14.50 «Город новостей».

15.10 «Удар властью. Виктор Янукович» (16+).

16.00 Т/с «Инспектор Линли» (Великобритания).

17.30 «События».

17.50 Т/с «Инспектор Линли» (Великобритания).

18.20 «Право голоса» (16+).

19.30 «Город новостей».

19.45 Т/с «Однолюбы».

21.45 «Петровка, 38» (16+).

ТВЦ

6.00 «Настроение».

8.15 Т/с «Это начиналось так...» (12+).

10.05 Д/ф «Владимир Гостюхин. Герой не нашего времени» (12+).

10.55 «Доктор И...» (16+).

11.30 «События».

11.50 Комедия «Счастье по контракту» (16+).

13.40 Д/ф «О чём мечтала Ванга» (12+).

14.30 «События».

14.50 «Город новостей».

15.10 «Удар властью. Виктор Янукович» (16+).

16.00 Т/с «Инспектор Линли» (Великобритания).

17.30 «События».

17.50 Т/с «Инспектор Линли» (Великобритания).

18.20 «Право голоса» (16+).

19.30 «Город новостей».

19.45 Т/с «Однолюбы».

21.45 «Петровка, 38» (16+).

СТС

6.00 6 кадров (16+).

7.00 Животный смех.

7.40 М/с «Пингвиненок Попоро».

8.00 6 кадров (16+).

8.30 Нереальная история.

9.00 Нереальная история.

9.30 Т/с «Луна» (16+).

10.30 Т/с «Папины дочки».

12.00 Ералаш.

13.30 Ералаш.

14.00 Т/с «Думай как женщина» (16+).

15.00 Комедия «Назад в будущее 2».

17.30 Т/с «Молодежка».

18.00 Т/с «Семейный бизнес» (16+).

18.30 Ералаш.

19.00 Т/с «Анжелика» (16+).

20.00 Т/с «Молодежка» (12+).

21.00 Т/с «Луна» (16+).

СТС

6.00 «События».

22.30 «Солдаты завтрашней войны». Спецрепортаж.

5.35 «Советские мафиози. Бриллиантовое дело».

0.00 «Семейные драмы».

16.00 «Не ври мне!» (16+).

18.00 «Верное средство».

19.00 «Информационная программа 112» (16+).

19.30 «Новости» (16+).

20.00 Т/с «Граница времени» (16+).

21.00 Т/с «Граница времени» (16+).

22.00 «Москва. День и ночь» (16+).

23.00 «Новости» (16+).

24.00 «Сладкий ноябрь».

4.00 Х/ф «Любовь и другие лекции» (США).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».

6.10 «Утро на 5» (16+).

9.30 «Место происшествия».

10.00 «Сейчас».

10.30 Д/ф «Охотники за привидениями» (16+).

12.00 «Сейчас».

12.30 Т/с «След. Дела семейные» (16+).

12.50 Х/ф «Сейчас».

13.15 Д/ф «Охота на мэра».

0.00 Комедия «Иван Бровкин на целине» (12+).

1.55 Драма «Аллегро с огнем» (12+).

3.25 Х/ф «Фронт за линией фронта» (12+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 15 минут.

7.30 Секреты и советы.

8.00 По делам несовершеннолетних (16+).

9.55 Давай разведемся!

11.55 Д/ф «Кулинарная дуэль».

15.05 Т/с «Метод Лавровой»

18.00 Т/с «Она написала убийство» (16+).

18.55 6 кадров (16+).

19.00 Т/с «Две судьбы».

21.00 Т/с «И все-таки я люблю» (16+).

22.00 «Сладкая жизнь».

23.00 «Новости культуры».

15.10 «Правила жизни».

13.35 «Пьедестал красоты. История обуви с Ренатой Литвиновой».

14.05 Т/с «Петербургские тайны»

15.00 «Новости культуры».

<p

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 22 февраля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

10:20 Местное время
Вести Дагестан . События недели. Информационно-аналитическая программа
14:20 Местное время
Вести Дагестан РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
08.00 «Детская газета»
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 X/ф «Мелодии Верийского квартала»
10.45 «Чистое сердце»
11.00 «Молодежный микс»
11.40 «Разумный взгляд»
12.30 «Интеллект-шоу»
13.00 «Наши дети»
13.40 «Красота 05.ги»
14.20 X/ф «Трембита»
16.00 Благотворительный концерт ансамбля «Лезгинка»
18.10 «Тарарам»
18.45 «Здоровье нации»
19.00 «Служба Родине»
19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.00 «7 news»
20.10 Д/с «Севастопольские рассказы» Цена победы
21.10 «Интер-диалог»
22.00 «Галерея искусств»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги

23.00 «Человек и право»

00.20 «Реальный Дагестан»

01.00 X/ф «Мальтийский сокол»

02.40 Благотворительный концерт ансамбля «Лезгинка»

04.10 «Здоровье нации»

04.25 X/ф «Криминальный талант»

ПЕРВЫЙ

5.30 «Контрольная закупка»

6.00 Новости.

6.10 X/ф «Команда 8» (16+)

8.10 «Армейский магазин»

8.45 М/ф.

8.55 «Здоровье» (16+)

10.00 Новости.

10.15 «Непутевые заметки»

10.35 «Пока все дома»

11.25 «Фаэнда».

12.00 Новости.

12.15 Д/ф «Люди, сделавшие Землю кругой» (16+)

14.20 X/ф «Не покидай меня» (16+)

17.50 Вечерние новости.

18.00 «Точь-в-точь»

21.00 «Время»

21.20 X/ф «Если любишь - прости» (16+)

23.25 X/ф «Как украдь небоскреб» (16+)

1.20 X/ф «Самый пьяный округ в мире» (16+)

3.20 X/ф «Жесткие рамки»

5.20 «Контрольная закупка»

РОССИЯ 1

5.20 X/ф «В зоне особого внимания» (16+)

7.20 «Вся Россия» (12+)

7.30 «Сам себе режиссер»

8.20 «Схемопанорама»

8.50 «Утренняя почта» (12+)

9.30 «Сто к одному» (12+).
10.20 «Местное время. Вести - Москва». Неделя в городе. (12+).

11.10 «Вести» (12+).

12.10 «Смеяться разрешается»

14.00 «Вести» (12+).

14.20 «Местное время. Вести - Москва» (12+).

14.30 «Смеяться разрешается»

15.00 «Один в один» (12+).

18.00 X/ф «Личный интерес» (12+).

20.00 «Вести недели» (12+).

22.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым» (12+).

23.50 X/ф «Частный детектив Татьяна Иванова. Венец безбрачия».

1.40 X/ф «Качели» (12+).
3.35 «Наука 2.0» представляет. «Основной элемент. Фабрика счастья». Большой скандал. Горечь сахара» (12+).

4.30 «Комната смеха» (12+).

HTB

6.25 Т/с «Груз» (16+).

8.00 «Сегодня».

8.15 Лотерея «Русское лото плюс».

8.45 «Их нравы»

9.25 «Едим дома!»

10.20 «Сегодня».

11.00 «Чудо техники» (12+).

11.50 «Дачный ответ».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Своя игра».

14.15 «Чрезвычайное происшествие».

15.15 Драма «Судья» (16+).
19.00 «Сегодня». Итоговая программа.

20.00 «Список Норкина».

21.05 Драма «Судья 2» (16+).

0.55 Т/с «Груз» (16+).

2.30 «ГРУ. Тайны военной разведки» (16+).

3.15 X/ф «Дело темное».

4.00 Т/с «Второй убойный».

5.35 Т/с «ППС» (16+).

ТВЦ

5.35 X/ф «Жизнь одна»

7.35 «Фактор жизни» (12+).

8.05 Д/ф «Василий Ливанов, который...» (12+).

8.55 X/ф «Коллеги» (12+).

10.55 «Барышня и кулинер».

11.30 «События».

14.45 X/ф «Два капитана».

15.40 «Смех с доставкой на дом» (12+).

14.20 «Приглашают Б. Ногин» С. Жигунов. (12+).

14.50 «Московская неделя».

15.20 «Петровка, 38» (16+).

15.30 X/ф «Дом на краю».

17.25 X/ф «Синдром шахматиста» (16+).

21.00 «В центре событий».

22.10 Т/с «Лулу Агата Кристи» (Великобритания).

0.10 «События».

0.25 X/ф «Приступить к ликвидации».

2.35 Комедия «Деловые люди» (6+).

4.00 Д/ф «Мужчина и женщина. Пончутствуйте разницу» (16+).

5.20 Д/ф «Знаки ХХI века».

6.00 М/ф «Золушка».

8.05 М/с «Барашек Шон».

8.30 М/с «Том и Джерри».

9.00 М/с «Алиса знает, что делать!» (6+).

10.05 X/ф «Йоко» (Германия - Австрия - Швеция) (6+).

12.00 Успеть за 24 часа.

13.00 Ералаш.

13.55 Детектив «Иллюзия обмана».

16.00 Ералаш.

16.40 Боевик «Железный человек» (США) (12+).

19.00 Шоу «Уральских пельменей». Мужхитеры!

21.00 Боевик «Железный человек 2» (США) (12+).

23.20 Империя иллюзий: Браты Сафоновы.

1.20 Драма «Артист».

3.15 Комедия «Соблазнитель 2» (Германия).

5.35 Животный смех.

5.50 Музыка на СТС (16+).

14.20 «Приглашают Б. Ногин» С. Жигунов. (12+).

14.50 «Московская неделя».

15.20 «Петровка, 38» (16+).

15.30 X/ф «Дом на краю».

17.25 X/ф «Синдром шахматиста» (16+).

21.00 «В центре событий».

22.10 Т/с «Лулу Агата Кристи» (Великобритания).

0.10 «События».

0.25 X/ф «Приступить к ликвидации».

2.35 Комедия «Деловые люди» (6+).

4.00 Д/ф «Мужчина и женщина. Пончутствуйте разницу» (16+).

5.20 Д/ф «Знаки ХХI века».

6.00 М/ф «Золушка».

8.05 М/с «Барашек Шон».

8.30 М/с «Том и Джерри».

9.00 М/с «Алиса знает, что делать!» (6+).

10.00 М/ф «Бумер» (16+).

12.00 М/ф.

13.30 Т/с «Школа доктора Комаровского» (12+).

14.00 М/ф.

15.00 М/с.

17.25 Д/ф.

18.00 М/с.

19.00 М/с.

20.00 М/с.

21.00 М/с.

22.00 М/с.

23.00 М/с.

24.00 М/с.

25.00 М/с.

26.00 М/с.

27.00 М/с.

28.00 М/с.

29.00 М/с.

30.00 М/с.

31.00 М/с.

32.00 М/с.

33.00 М/с.

34.00 М/с.

35.00 М/с.

36.00 М/с.

37.00 М/с.

38.00 М/с.

39.00 М/с.

40.00 М/с.

41.00 М/с.

42.00 М/с.

43.00 М/с.

44.00 М/с.

45.00 М/с.

46.00 М/с.

47.00 М/

Несилрал михьидаказ агакъарин

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Алатай хемис юкъуз республикадин Расул Гъамзатован тъварунихъ галай Милли библиотекадин залда лезги чалан месэлайриз талукъарнавай гуруш кыле фена. Мярекатда ДИПКПК-диз чинп пешекарвиллин чирвилер хаждай курсариз атанвай Къиблепатан Дағъустандин ва Каспийск шеъзердин школайра дидед чалан ва литературадин тарсар гузтай са жерге муаллимри, Милли библиотекадин край чирдай отделдин кылин библиотекарь, РД-дин культурадин лайхлу работник Сакинат Мусаевади, чалан муаллимри, "Лезги газетдин", "Самур" журналдин къуллугчыри, чалал машгъул жезвай са жерге жеъильри иштиракна.

Дегълизда, гъамиша хиз, Сакинат Нарудиновнади къешенгдаказ түкүрнавай стенд авай. Ана Стлал Сулейманан, Алибек Фатагъован, Хурур Тагыран эсерар, Алкъивадар Гъасан эфендиин "Асари Дағъустан" ктаб, Ағымедулла Гулемгъамедован "Лезги чалан словаар", Къурбан Акимован "Лезгистан" энциклопедия вана маса ктабар эцигнавай.

Шиназ Гъезерчиндин 100 йисас талукъарнавай стенддини фикир желбазавай.

Мярекат ачухай Сакинат МУСАЕВАДИ цинин Литературадин йистебрика. Край чирдай отдел Милли библиотекада чехибурукай, газаф къвалахар авайбурукай сад я, - къейдна ада. - Алай вахтунда алимри, шаирри, писателин ктабар чин хуси харжийрихъ ақүдазава. Виликрай акъатай цийи ктабар библиотекадиз гъукуматди гувайди тир. Гила авторри чипи багъишина кланзава библиотекадиз ктабар. Сагърай, ахътин къеъгал рухваляр, рушар чаҳъ газаф ава. Гъелелиг багъишиз агакъ тавунвайбурувайни чна и кардик чинп пай кутун тлалбазава.

Мярекат тухун рикел гъайди ва ам тухвойди **Марсел РИЗАЕВ** тир. Ам шаир, Испикрин юкъван школада лезги чаланни литературадин тарсар гузтай муаллим я.

Ада лагъайвал, алай вахтунда Дағъустандин халкъарин Чаларинни литературайрин муаллимри Казбекован тъварунихъ галай куҷеда авай Дағъустандин педагогвиллин кадрийрин пешекарвал хаждай институтда чинп къваладин рикъяй чирвилер хажзава. 21-февраль дүньяядин халкъарин дидед чаларин югъ я, и мярекат тухунни гъадаҳ газаф алақъалу авунва. Чаларинни литературадин муаллимрин вилик аялпиз хисан чирвилер, хай чалал михьидаказ къиз, рахас чирунин везифа ква. Лезги чалан тарсар хуруера гыкъ кыле физва? Вирина сад хиз туш. Сифтени-сифте вири школайра кутугай шарттар авач. Районрин телевиденидайни передачаяр урус чалал гузва, лазим чарчарни, гъалаттар кваз къизава. Чалав эгеч-завай тегъер дегишарна кланда.

Фейзудин НАГЬИЕВ, алим, шаир.

- Лезги чал вилик тухузвайди газет, журнал, телевидение. Я. Гъайиф хы, абур вири са чалал рахазвач. Гъар са алимди вичин нутгъатдин гафар кутазва. Пис карни, мана течиз, газаф чинп чкадал дүз ишлемиш тавун я. Литературадинди яз къабулнавай чал ава-Куыр нутгъат. Гъадал амална, къяна, рахана кланда. Иллаки Къуба пата чалахъ галас ала-къада авайбуру и кар фикирда къизава. Лезги хуруера яшамиш жезвай лезгийриз вири къушарин, векъер-къаларин тъварар чир хана кланда. Чизвачта, и кардал машгъул хана, чизвайбурувай чирна, гъар са муаллимди вичиз дафттарда къин, аялпиз чирун лазим я. Муаллимди сифте вичин чал девлетлу авуна кланда. "Лезги газетдикай", "Самур" журналдикай тарсара менфят къачнана кланда.

Абдуслелим ИСМАИЛОВ, "Самур" журналдин къилин редактордин заместитель ва жавабдар редактор.

- Ихътин ихтилатар "Лезги газетдин", "Самур" журналдин редакцийра түлөннөн түшүнүүлүп калыпты.

ни хисан кар жеда. Чал халкъдин хазина я. Адак туб хукурунин лазимвал авач. Чал къабулнавай тегъерда ишлемишна кланда. Дегишвал тваз хайитла, маҳсус комиссияди къарар ақүдун лазим я. Чал сифтени-сифте къвале, хизанда чирна кланда. Бахчайра тербия къачузай аялри шириар урус чалалди къелзава. И кардин себебни 1993-йисалай инихъ аялар патал ктабар тахъун я. Чехи трибуналайрихъяй чалан гъакындай рахазвачтани, чалан тайин месэлайриз бес къадар фикир гузвач. Ибур кулыу-шульпур туш эхир. Лезги чалал ақъатзавай журналпиз фикир тагузвай лезги районар ава. Жавабдар касри къайтъу чугузвавч.

Ша чи редакциядиз мугъман хууҳ, лезги чалал рахан, дердияр эзберин.

Шаирди лезги чалал бахшнавай вичин ширини къелна.

Шикол ятьячи - Г. ИСАЕВА

Гурушдин иштиракчияр

Шихмурат ШИХМУРАДОВ, "Лезги газетдин" къилин редактордин заместитель.

- Гъар са мярекатдиз виликамаз хисан гъазурвал акуна, инсанар вахтунда хабардарна кланда. Икъл хайитла, зални ацъузвайди я. Чалан месэлайяр лап важиблубур, фикир гана, гъялна кланзавайбур я. Чи халкъдихъ ихътин мисал ава: жуван дидед чал течир кас умумурда чехи бахтуникай магърум я. Сифтени-сифте жуван дидед чал чирна кланда. Раҳунин, чалав эгечүнин тегъер гъар са касдин къенепатан культурадилай, къанажағъдин дережадилай аслу я. Школайра хисан тарсар гун патал анра кутугай шарттарни тешкилна кланда. Къени чиз дидед чаларин гъакындай закон авач. Проект фадлай гъазур ятлани, къабулнавач.

Школайра дидед чалан тарсар гуникий рахайтла, чиз ақвазвайвал, гъина хисан директор, пешедал рикъл алай бажарагъль, газафзурлухвал авай муаллим аватла, гъана къвалихни дүз тешкилнава, аялрны дидед чал къанарава, "Лезги газетдикай", "Самур" журналдикай менфят къачузва. Газет, журнал вири муаллимри къин хисан я. Бязи гъвечи хуруера рапортрайрилай газаф газетар къиенва. Райцентраяр чехи хурур я, анра къуллугърик квай касарин къадар, мумкинвилирни газаф я эхир.

Мердали ЖАЛИЛОВ, шаир, "Лезги газетдин" литературадин отделдин редактор.

- Ихътин мярекаттар тешкилун хисан кар я. Чалакай гъинал рахайтлани кутугнава. Ам, якъут, гевгъер хисан, хуна, несилрал михьидаказ агадъарна кланда. Чал ахъ я газет, я журнал авачир вахтунда арадал атана. Гъакъван яргъял йисара ам халкъди хуна.

Халкъдин сивин яратмишнана чи чал ақъван девлетлу, михъи я хы, адак са алимдивайнин рехне кутаз алакъяч. Гъайиф хы, а чал амач. Ам раиж ийдай карни амач. Гъатта газет, журнални къиз кланзамач са бязибуруз. Газаф чайра почтар, газет къиңдай мумкинвилир амач. Ятлани чал амай къван халкъни амуқъда. Ша чна чални хуна,

халкъни! Чал пропаганда ийдай краик къил кутан.

Куругъули ФЕРЗАЛИЕВ, Докъузпара райондин Къалажухрин юкъван школадин дидед чаланни литературадин муаллим.

- Къинрин къанунар аватла, газаф вахтара абурул амалзавач. Бязи гафар гъар сана гъар жуъре къизизва. Ихътин дүшүшүра аялри суалар гузва, гыкъи къин лазим я лугъуз хабар къазва. Месела, **мягъле-магъле, санбар-самбар, сағъват-сағъват, хпер-хипер** ва икъл мад. Са тайин къайды, тартиб хын герек я.

Нариман ИБРАГЫМОВ, "Лезги газетдин" политикидин отделдин редактор.

- Школада къелзавайла, чиз муаллимри мисалар, мискалар, маҳар къватунин ташшургъар гудай. Чна чи бадейривай, бубайривай хабарар къаз, абуру къиңдай, школадиз гъи-

Чаз къизизва
Неинки
са за...

Абдул АШУРАГЪАЕВ

Са сеферда Махачкъаладиз акъатайла, зун чи алим **АКИМОВ** Къурбан Халиковичан патав ада къвалахзавай институтдиз фенай. Хаш-бешрилай, гъар жуъре ихтилатрилай гуъгуънин, гыкъи ятлани, чи арадиз литературадин тема аватнай. Дүз лагъайтла, ам чи гыкъаятдин ва я шииратдин эсерар ве-ревирд авуникайни тушир. Анал за Къурбан Халиковичаз гай суалчи классик Стлал Сулейманаз талукъди тир, вучиз лагъайтла, заш шаирдин хай ийис къалурзай рекъемар дүз яз аквазвачир. И кардин себебни ам тир хы, шаирдин хва Стлал Мусаиба вичин будбидикай къиенвай поэмада ам 1864-йисуз дидедиз хъянвайди яз къалурнава, амай вири чешмейрай 1869-йис аквазва. "Кар рекъемдап алач, - гъавурда тунай зун алимди. - Тарихда гъатнавайди чна ишлемиш завай рекъем я. Шад жедай кар чи халкъдин къисметдиз ахътин чехи арифдар ақъатун я", - тестикъар хъувунай Къурбан муаллимди.

Са шумуд ийис арадай фейила, "Лезги газетдин" чирзири чи чалан алим Ағымедулла Гулемгъамедовичан лезги литературадин буба Етим Эминакай макъалаяр ақъатиз башламишна. Абурукай са бязибури шаирдин умумурдин йисариз талукъарнавай. Алим гъахълу тир: шаирдин кечмиш хъай ийис мектебрин учебникурунай: 1884-1885-1886. Эхиримжи гаф лу-гъун Ағымедулла Гулемгъамедовичин хиве гъатнавай. Шаирдин талукъ макъалайрин циклдин эхирда ада лагъанвай хы, къенлай куулухъ ва гъамишалугъ яз Е. Эмин кечмиш хъай ийис 1885 яз гъисабин. Гъа икъл вири чинп чайрал хтана. Шаклу-вални амуку хъувунач.

Алай ийисан 1-нумрадин "Лезги газета" лезги зарийрин-юбияррин сиягъ чапнава. Адан сифте къиле Миргъяр Къемеран тъвар ава. Ана къиенва: "Миргъяр Къемер, 1425-1460; 590 ийис". Зани гъа юкъуз мектебдин цлан газетдиз шаирдин макъала къин къетла. И кар патал за Къурбан муаллимдин "Лезги зарийр", "Лезгистан" энциклопедия, 2005-йисан "Лезги газетдин" 15-нумра гъилик авуна. Дүз лагъайтла, зун са тимил четинвилени гъатна: анра санан хайи вакечимиш хъай ийисар түш хъанач. Месела, 2005-йисан газетда 1415-1447, энциклопедияда 1425-1460 ва "Лезги зарийр" 1425-1456-йисар изинин 1-нумрада ганвай ре-къемар ишлемишнүүз мажбур хъана. За и макъаланы кхъидачир жеди, эгер завай чехи классра авай аялри, М. Къемеран умумурдин йисара жуъреба-жуъревал вучиз ава лугъуз, хабар къуначиртла ва за абуруз и кар алимдивай вичивай хабар къада лагъана гаф гана-чиртла.

Девирар алатава. Ятлани Къурбан муаллимдивай за, неинки са за, шаирдин умумурдин йисар, гъа Етим Эминанбур хъиз, гъамишалугъ ишлемишдайбур яз гун тлалбазава. За умудзава хъиз, а карди къенини гележегдин тайинсузвилин цир къуурода.

Арбен КЪАРДАШ

Нефс ва Намус

Шарвилидин ривајт

Са хан хъана са заманда
Девлет, мулкар бул авай.
Мад газа хъун ада зандай,
Гъаътина къаних тул авай.

Гъина безек-къизил ава,
Гъанаг ада чапхундай.
Нефсни иччи къве вил авай,
Тежедай къван азгъундай.

Садра адав агаъна ван:
Магъара да са дагъдин
Са хазина ава къаъбан,
Клалуб авай утагъдин.

Лугъудай хъи: а хазина
Тур кас хва тир са элдин,
Сейли хъанай ам вирина
Гъардаз ахъа гъилепди.

Вуж я, вуж туш, гынкъя тиа твар
Чиз амачир жемятдиз,
Дегъ заманрин ривајтар
Рикелай физ регъятдиз.

Амма ханди эмир гана
Вичин муттүльгъ лукъариз:
“Жагъурна, фад гъвш, - лагъана, -
Хазина зи мулкариз.

Жагъурдай вичивди къур
Гуда къизил, гимиш за,
Юрга шивни гъулдандин тур
Ийда гъакъл багъиш за.

Са гъафтеда гъун тавуртла,
Куб къилер за галудда,
Ам зи гъиле тун тавуртла,
Куб килфетар хкудда!..”

* * *
Къвачелайиз и дагъ, а дагъ,
Къекъевез хъана фейибур.
Тачагъиз а къизил - ужагъ,
Хквэз хъана фейибур.

Лукъар тергна залум ханди,
Галаз чпин хизанар.
Гила къватла азгъун чанди
Итимарни жаванар.

Гъа икъл абур къекъевез хъана
Шумудни са гаплалар,
Ичидака хквэз хъана,
Къаучуз чпин ажалар.

* * *
Къанихвиллик зулумкардин
Халкъ рекъизиз бъуркъув яз.
Сад къван хъанач и няс кардин
Хура къваздай къетли яз.

Викъегъвиллин, къегъалвиллин
Хкатнавай къук михъиз.
Чизвай сир и усалвиллин
Амай са кас рикъл михъи.

Са арифдар, игъир тир ам,
Са къвач сурун япалай.
Чкъл хуруън есир тир ам,
Шалбуз дагъдин хураллай.

Халкъ нефсини зулумкардин
Кутунвайла къасабдик,
Намусдивай арифдардин
Эх хъханач азабдик.

Адаз вири чизвай сирер,
Дегъ тарихрин уламар,
Инсанриз хас кимивилер
Ва цаварин каламар.

Экъечина ам вилик хандин:
“Гъинватла заз чида ам -
А хазина пагъливандин,
За лугъун - ваз гъида ам”.

Шит хъвер гъана ханди плузал:
“И вун хътин саилди

Са къвач ала з сурун япал,
Гынкъл таб гуй а мензилдиз?”

“Сурун япал ала зи тан,
Зи руъгъ цавун капалла.
Дережадив ахътина къаъбан
Вун агаъкун яръалла.

Мензил атлун герек туш заз,
Це заз мягъкем итимар,
Лагъай тъар гаф алакъдай къаз,
Иливидайбур тагъимар.

За гъавурда твада абур,
Фидай падни лугъуда.
На балкъланар ая гъазур,
Хучарар хъуй далудал.

На лугъузай къизилрин къвал
Аллан дагъдин къенева.
Магъарадиз фидай рехъ-хвал
Зи зигъинда, риклев.

Жегъил чавуз дагъни аран
Ийирла за къвачелай,
Алландин сир хъана аян
Садра заз вич-вичелай.

Тик синериз хъана хкаж,
Килигна зун винедай:
Метлеб вуж я, квахъна илаж,
Чун хъунин и дуьнеда?

Гъакимарни пачагълугъар
Къвез алатиз, вуж жезва?
Виридакай жезва нахъвар,
Гел галаачиз пуч жезва...

* * *
Зи рикъл Шарвилидикай
Дегъ къисаяр хтана.
Ам дуьнъяда хъайдакай
Келпягъна, шак тагъана.

Рекъидайла, халкъдин къегъал
Аллан дагъдихъ тукъвенай.
Вичи къватла девлетни мал
Элдиз пайна хъфенай.

Ам акъвазай чка дагъда
Заз жагъуриз кълан хъана,
Чир ийизни гъи саягъда
Гъинал ада чан гана.

Аллан дагъда магъараляр
Гзаф гъалтна рекъел зи.
Хъанач татай мажараляр
Жаздан хъанвай къилел зи.

Агаъна зи къилин мензил
Аллан дагъдин кукъвал къван.
Акуна заз, желбиз къве вил,
Паднавай къве патал къван.

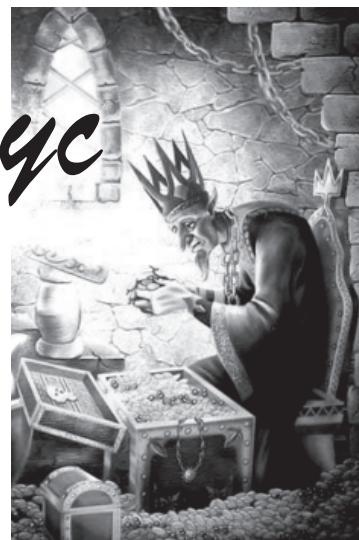
Ам тир газа зурба къаяб,
Аката вич зуруник,
Ривајтириз гайтла яб,
Шарвилидин туруник.

Гъанал фена килигна зун
Мягътел хъай тегъерда.
Аката зи чандик зурзун,
Акурла дар хъиткъердай:

Яргъи-гуттъя ава даркал,
Фенвай къенез рагарин.
Къве паднавай къванцин са къвал
Эвз хъанвай ракъларин.

Зун хъиткъердай гъахъна къенез:
Ина чехи къвал авай.
Дакълар квачир, экв тушир бес,
Чил, къав, гъакъл къуд цал авай.

Куъльне къве дуст - къавни чахмак
Акъудна за чантадай.
Галукъарна чахмак цлахъ
Цай гъун патал арадал.

“Акъудмир зун, саил, къиляй,
Гафар рахаз алачир!

Вуч Шарвили?! Вуч Аллан дагъ?!
Къисаяр я, махар я.
На инал заз авур лагълагъ -
Белки, ам ви ахвар я?”

“Заз таб авун ерли туш хас,
Гъар гаф михъ, турус я.
Шарвилини тир якъин кас,
Аллан дагъ - чи Шалбуз я”.

Чилахъ хъанач генани хан,
Жавабрай къеж акунач:
“Бес хазина акъван хъсан
Жуваз вучиз къачунач?”

«За нефсиниз гана тербет,
Вердишина жув тимилдав.
За къизилдиз гузвач къимет
Я къиле, я гульгульда.

Акуулни руъгъ михъз пунай
Акъудзаза къизилди,
Инсандивай сабур-къарай
Къакъудзаза къизилди...”

Ханди мадни гана суал
Камалэзли игъирдиз:
“Вучиз веси, ацалтай вал,
Тамамнан а, эмир хъиз?

Вучиз икъван йисара на
А хазина-аламат
Гъиле тунач, авара, на
Чи шагъдин, гвай адалат?”

“Уъмуър тухуз, квачиз гунағъ,
Акунач заз садрани
Гъахъвал гвай я гъаким, я шагъ
Гъам ина, гъам ядрани.

Гъукум гъиле гъатай инсан
Акъатзаза къапарай,
Квадарзаза ада вијдан
Азгъунвиллин пурара.

Девлет артух жеривилия

Нефси къяти жеz ава,

Руъгъдин рузи къеривилия

Сиве шумуд мез ава.

Ягъни Намус, Гъахъни Турус
Вегъена хъиз къиметдай,

Вич тай ийиз жеда цавуз,

Ферсуз яз гъар жигъетдай.

Чехи рикъл, руъгъдин лекъер

Кваз таъз, ам гъат жеда.

Кесиб халкъдин кашар-мекъер

Адаz югдай рат жеz.

Ахътинбурул пак хазина

Ийиз женини ихтибар,

Азгъунвиллин тур жеzбина

Чипн руъгъдин тартибар?”

* * *

Хандин сивел атана хвеш:

“Вун зи патав атана!

Яни залай гъахълуди жеz?

Тур гила сир лагъана!

Лагъ фидай рехъ Аллан дагъдиз,

Яни чи пак Шалбуздиз.

Зи векилар аниз яхдиз

Фин къадач зи намусдив.

Пар эцигдай балкъланар чал,

Алай чехи хучарар

Вугуда за атлун патал

Дагъдин къакъан кунаар.

Ваз герек туш тарун ви къил,

Вун акъваз зи къунагъда.

Анжак сирлу рекъин шикил

Чиу гу на са табагъдал...”

Тагъ авайди хандин рикъе

Арифдардиз аян я:

“Шарвилини веси еке

Тамамнан заз масан я.

Къуру къилин тарс течирна,

Хазина гъун гунағъ я.

Чира сифте адан сир на,

Ам руъгъ патал силагъ я”.

ЛезГи
газет

* * *
Къуъзъ касди, яз мукъяят,
Къуру келле чантадай
Акъудайла, хандин суфат
Хъана лацу рангадай.

Аламачир я хам, я як,
Гъаклан ичи къабух я,
Инлай-анлай янаваз квак,
Хаф кутарвал савух я.

Къве вил хъай тлеквер акун
Руъгъдиз азаб ва кичи я,
Гуя абур, хъана азгъун,
Килигзавай къве мичи я.

Арифдарди вичин субъбет
Давамарна: “Чаз инал
Клан жеда дуъз тэрэз, гъелбет,
Жервал чун гъахъ гваз инал.

Шарвилидин и шартл къиле
Тухуниз чун мажбур я:
Терездин са хиле келле
Эцигна къун мажбур я.

Мульку хиле - гъа къилив къур
Къизилар хъун герек я.
Им касдиз, къве хел сад авур,
Хазинадин къулег я.

А къизилар эл паталди
Чан эцигай гъар са кас
Рикъел хуынин мел паталди
Харж авун я кар асас”.

* * *

Шагъ-хазина гъиле гъатун
Хандин чехи хиял я:

Къуру къилив къур къизил гун
Са цыртл ягъай мисал я.

Тадиз ада мизан-терез
Инал гъунугъ эмирна.

Къил - са хиле, мульку хилез
Къизил-безек ичирина.

Къил авай пад залан хъана -
Клан хъана мад къизилар.

Азгъун тир хан пашман хъана,
Къил жервал туш къезилар.

Гъана чехи терезар мад -
Къил мад чилел ацукана.

Хандин девлет эцигай пад
Хкаж хъана амукъна.

Садлагъана хан къапарай
Акъатна, кичи акатна:

“Им вуж сир я?! Лагъ, авара!
Суъгуър яни

Кыл авай пад хъана хкаж,
Къизил авай пад - агъуз.

Мадни хандин фена зегъле,
Икъван чавал чал курай:
“Гила къезил хъана келле -
Им вуч лагъай чал хурай?!”

“Им акл лагъай чал я хьи, хан,
Фейи чавуз накъвадик
Кваз амульдач бенде-инсан
Къанихилин хъурцадик.

Сур такунмаз, къаних касдин
Тек са руғъ ваъ, лугъуда,
Кларабарни тежер масдин
Азгъунвиллип ацуда.

Гъакл хайила, гъар са инсан
Вичин руғъдал, гъевесрал
Къараувул яз хъун я хъсан,
Залпанд вегъез гъерзарал.

Вил ичи жез хъайитла ам,
Вердишрай вич вил атлуз.
Хъсан жеда, фейита ам
Дере атлуз, чуъл атлуз;

Тимилдадли иғирвиле
Вичин кыл хъуз, беден хъуз,
Кесибвиле, шаирвиле
Руғъда ягъдин елкен хъуз...

Вири жемят гъар сад вичин
Нефсинин лукл хъайитла,
Халкъдикай халкъ, вичел эркин,
Гъикл жеда, ни ийида?

Ватанди гъикл акъудрай цуък,
Руғъер тирла харал! яз?
Девлет къватна, кыл къурдаз тик
Герекди нақъв - къве гъаб я.

Къуй вилериз вегъира ам,
Рекъиз руғъдин азгъунвал.
Халкъдин риклай акъатда гъам,
Квахда чинрай пузгъунвал.

Къизилривни мал-девлетрив
Руғъ тухарун айб я.
Ам цаварин наз-наметрив
Кадгъур авун тартиб я...”

Икл лагъана, камалэгъли,
Кыл чантадиз хъевъяна,
Шад яз вичел цавар вили,
Кыл элкъвейвал хъфена.

Ам гъи патахъ хъфенатла,
Гъич садазни чир хъанач,
Ам гъи чилел къекъвенатла
Акур шегъер, хуър хъанач.

Къаних ханни, реғъуль хъана,
Катна вичин ватандай.
Лугъуда, ам суфи хъана
Дережаяр къакъандай...

* * *

И риваят риклел хвейи
Халкъдиз баҳтар гъалап я,
Им хазина, дагъда хъайи,
Элдиз жаъай мисал я.

Амма гъар са касди къаних,
Пачагъди ва гъакимди
Ягъиз хъурай вичин къилих
Сафунай и таъкимдин.

Риклелаз хъуй: гъардан къилив,
Кваз таъкуна тариф, тъвар,
Къведа садра - хъурай вилив -
Къуру кыл гвай арифдар.

2014

Шагъабудин ШАБАТОВ

1995-йисуз **Абдулбари МАГЬМУДОВАН** - тъвар-ван авай писателдин, драматургдин ва публицистдин нубатдин ктаб “Тараз якъв язава” чапдай акъатнай. Ктаб ачуҳазавай куруъ гафуниз писателдин хтул, шаир **Пакизат ФАТУЛЛАЕВАДИ** “Девирдин гъузгъу” тъварганвай.

Абдулбари Магъмудован яратмишунриз акъалтлай къимет гудайла, педагогикадин илимрин кандидат Исламудин Гъусейнова (“Лезги газет” 1998-йисан 25-июнь) вичизни и тъвар гзаф бегенмиш хъайиди, ам гъакъикъатда анжак адаҳ хас тирди чуънухнавач.

Авайвал лагъайтла, зазни и тъвар хъсан акуна...

А.Магъмудова гагъ хъелни шел, гагъ хъвер кваз, амма гъамиша кузвай риклун дамарралди кхъенвай эсеррай, чаз гъузгъудай хъиз, девирдин шикилар, пис-хъсан, гъам-хажалат, халкъдин дердияр ва лап кар алай месэлляр аквазва - аллатай вахтар, алай девир ва гъатта гележени.

1964-1992-йисара кхъенвай эсерар дикъет-дивди къелайла, чун къенин ийсал гъикл, вучиз атанватла, чир жезва: абурукай са гзафбурга авторди виликамаз и хажалатдин югъ атун мумкин тирдакай хабар гузва, вичин секинсувал къалтурзава, ада садни къве тараз якъв янавач...

“Девирдин гъузгъу”

Эхъ, девирдиз халкъдин вилералди, адан векил хъана, гъузгъу яз килигун - им манадин рекъяй автордин эсеррин еке агалкъун я. Кхъизвай касдиз идалай еке баҳт мад вуч хъуй! - кхъизва Исламудин Гъусейнова - алимди. Заз чидайвал, чун адан риклай атанвай гафарал рази я, ам гъакъикъат я, инкар ийиз тежедай.

А.Магъмудован яратмишунрин рикъикай тимил кхъенвач. Зиди а кас къе мад сеферда риклек хун я.

Ам 1930-йисан 13-февралдиз Къурагъ райондин Алья Макъарин хъуре дидедиз хъана. Ина сифтеғъян, Хив райондин Захитла ирид ийсан школаяр акъалтларна. Дербентдин педучилишада, ахла Махачъкаллада пединститутдин тарихдин факультетда къелла. Хив райондин хуровера муаллимвиле, школайран директорвиле къвалиахна. Къвалиахда адаҳ жезвай агалкъунар себеб яз, адан намусувал, ташурмишай кардив ери аваз эгечун акурла, Абдулбари Магъмудов Хив райкомдин бюороди “Хиврин колхозчи” газетдин редакторвиле тайинарзава. Са шумудийисуз бегъерлувиленди къвалиах авурдалай гуѓуњиз ам райОНО-дин заведующийвиле эцигна.

Лекъери къакъан цаварихъ ялда лугъудайвал, А.Магъмудоваз гила санани къарай къевезвачир, адан руғъ яратмишунрин гъевесдив ацланвай.

“Коммунизмдин гатфар” газетдин редакцияда чка ава лагъай хабар агадъайла, ам 1962-йисуз, гылие авай хъсан къуллугъуни туна, Хивдай Къасумхурурл хтана. Ина адан илгъамди цуък ахъайиз башламишна. Са куруъ вахтунда газетдин патав жегъиль къуватар желбна, художественный эсерар къыннал рикл алайбурун къватлар тешкилна.

Акваз-акваз газет къелзавайбурун къадарни артух хъана. И вахтунда адан сифте чубарук “Цуъкверин къунчы” ктабни чапдай акъатна, ам къелзавайбуру гзаф хушдаказ къабулни авунай.

Хайи хуре (1966-йис) совхоз тешкил хъайи береда анин партийный организациядин къиле акъваздай кас авачир. Райкомдин бюороди ам хайи хурурз Цийи Макъарал парткомдин секретарлин къуллугъуда рахкурна.

Гъа йисарани газет адан къилин макъсад хъана. Адан гъикаяяр, очеркар, юмореская газетрин чинрай кими хъанач. Текрибалу журналист А.Магъмудоваз Республикадин “Коммунист” газетдин редакциядиз теклифна ва ам партийный отделдин зеведующийвиле тайинарна.

Абдулбари Магъмудован 85 йис

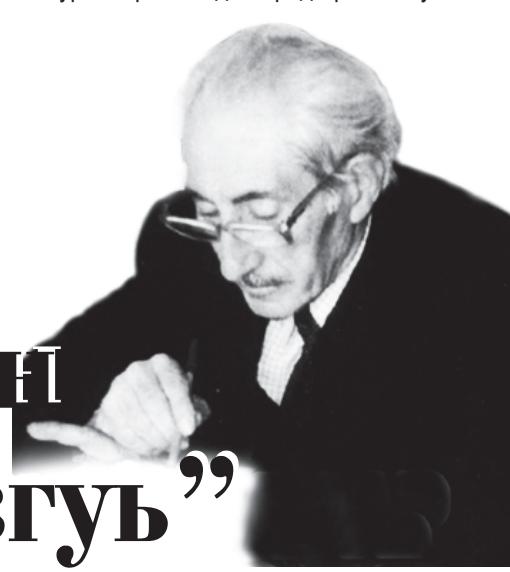
Амма писателвилин гъевесди ам яратмишунрихъ ялиз хъана.

Абдулбари Магъмудов цудалай виниз ктабрин автор я. Ам 1958-йисалай СССР-дин журналистрин Союздин, РФ-дин писателрин Союздин, 1990-йисалай лезги писателрин Союздин член я.

Лезгийрин Стлал Сулейманан тъварунихъ галай гъуматдин муздратеатрда адан пуд пъеса эцигна, халкъди абур хушдиз къабулни авунай.

Адан макъалаяр, гъикаяяр газетрин чинрилай кими жедачир. Зегъметчи колективра, школайра адан зарафатдин куруъ-куруъ гъикаяяр сеньнеламишиз хъана ва гилани и кар давам жезва. Иллаки адан “Тутъткъуш” гъикаяяр халисан халкъдиндаз элкъвена.

“Лезги газет” ва гъакъни амай милли газетар ва журналар халкъдин арада раиж авун патал

адан зегъмет гекъигиз тежедайди хъана. Адан рикл хайи халкъдал, адан гележег бахтлуди хунал, тариҳдал гзаф алай.

Лугъуда хъи, виш ийисуз санал, са хуре яшамиш хъайитлани, инсан, адан рикл, къилихар чир жедач, амма са юкъуз адаҳ галаз рекъе-хулые хъайила, вири ашкара жеда. Рагъметлудаҳ галаз санал рекъе-хулые хъун заз гзаф къисмет хъана. Чун лазим атай чкадал юлдашар, таяр-түшер, стхаяр хъиз, гагъ бубани хва хъиз хъайиди я. Чун авай гаф, кар талгъанани акъвазначир. Ам иллаки жеғъилрин акъалтлай насиғатти тир, зазни ада гзаф акулар, меслятар гана, вичин рехъ ширинарна. Ам себеб яз закай шаирни хъана, пешекар журналистни, “Лезги газетда” къвалахунни къисмет хъана. За адағ ағадиҳих галай цлар бахш авун душишунин кар туш:

Зи азиз дуст, чехи стха, буба зи,

Гзаф крар цайи къыле, яла зи,

Заз илгъамдин пай гайи вун сагъ хурай,

Гъиссазва за зи далудих дагъ галаз.

Ида-ада зи хаз хъайи гъузгъулар

Сагъ хъийиз вун жерягъ хъанай датлана.

Низ чидай къеван икъван крар жедайди,

Вун себеб яз вири за къе къатлана.

Писателдин 60 йис къеид ийизвай макъамда за адағ бахш авур шиирдай къве цлар генани гъиз къланзва заз.

Бажарагъвал раиж жуwan мукъуфдиви

секиндиз.

Камар къачуз ви гелева зунни гзаф ийгинди.

И мярекат къиле тухвай рагъметлу Жамидин на Цийи Макъарин халкъдив ацланвай клубда, захъ элкъвена, лагъанай: “Эгер, дугъриданни, шаир вичин къелемдин чехи дустарин гелеваз виликли физватла, шаксуз, гъамни вичин рикл мурадрихъ агадъайда. Риклек хуш майилар, экъу къастар, чехи мурадар аваз ширатидин дагъдин кукиваз хажж жес алахъда”. Зун а касдин - пайъамбардин хътин гафарал къенин юкъузни мягътелея я. Эхъ, дугъриданни, яратмашвай инсанар Аллагъди цаварилай инсанриз яшайишнин къайдаяр чириз, абур дуъз, инсанвилин рекъе тваз ракъурнавай малаикар я. Чин руғъер кайнатда эбди Аллагъдин регъимдик кваз хурай. Абуру къалурай рекъяя тифин, абурун меслятран амал тавун чаз гунағ я!

Ингъе, зи чехи стха ва арха хъайи Абдулбари Агъмедовича зи рикл гъикъван мягъкем ча къунватла. Йисар физва, амма чехи стха чаҳъ галамай хъиз я заз. Адан ирс чав гума эхир!..

Абдулбари МАГЬМУДОВ

Чкадал хъша

Түквендин вилик къве хурунниви, патаз вил яъиз, ихтилатар ийизвай чавуз хатадай зун абурун субъетдиз я гүнин иштираки хъана. Ингъе абур къве пенсионер, дүньядиз са виляй килгизвай набут Селимни чувал хътийн руфун экъисай Мислим квекай рахазвайлай:

Селим: - За адағ лугъуда: “Я ламран хва, вуна ийизвайбур вуч амалар я? Ваз къве виляй аквазвай къванбур заз са виляй аквазвайди я”. За, хурудалай къуна, ам акл юзурда хъи?

Мислим: - Ахъя зи хуру! Вавай акл лугъуз жедайди туш. Чкадал хъша.

Селим: - За адағ лугъуда: “Кичин хва, киц, заз вахъай къусни кичеда. Зун дядедин ветеран я. За ви дуван аквада”.

Мислим: - Вавай акл лугъуз жедач? Жедайди туш. Чкадал хъша.

Селим: - За адағ лугъуда: “Вун намуссуз я, виждансуз я. За валай ЦК-диз арза ийда. За вун, тар хъиз, пунарай акъудда”.

Мислим: - Вавай бажагъат акл лугъуз жеда. Чкадал хъша.

Селим: - За адағ лугъуда: “Кичиг, за валай прокурордиз къвида, за ви пехирар вири дуъздал акъуда. За вун...”

Мислим: - Вавай аклни лугъуз жедайди заз ашкара я. Чкадал хъша.

Селим: - За адағ лугъуда: “Яда, вучиз вуна пулунихъ, ришветрихъ гъарамзадайриз чилерни къуллугъар пайзава? Абур ви бубадбур яни?”

Мислим: - Я Селим, вавай акл лугъуз жеч эхир, абат хийир хайи кас. Заз ви шеледа шумуд цлам авайди ята чидайди я. Чкадал хъша.

Селим: - За адағ лугъуда: “Яда, вучиз вуна пулунихъ, ришветрихъ гъарамзадайриз чилерни къуллугъар пайзава? Абур ви бубадбур яни?”

Селим: - Вун хъуремир. Бакудавай стхадиз за иной чил къачунва. Адағ са гада ава. Бес гъада зусадба къандачни

Хъсан чешне къалурзава

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И мукъвал вахтара чна Сулейман-Стальский райондин кыил Нариман Абдулмуталибован теклифдади райондин школайрин тежрибадин участокра гъвечи теплицаяр-парникар кардик кутунин къалах гъиле къунвайдакай хабар ганай. И важибулу теклифдин терефхвей сифтеъянбурун жергеда Зизикрин хуърун юкъван школани (директор - Маният Менамедова) ава. Райондин централдивай яргъя авай хуърерин школаляр патал и теклифдихъ мадни метлеб ава. Хейлин хуърера базар авач, тульквена лагъайтла, бязи вахтара таза майвайярни хъчар тахъунни мумкин я. Къейд авун лазим я хъи, алай вахтунда гъвечи классринг аялрин тульриз иллаки артух фикир гузвойла, школьникрин гъэр ийкъан рациондик витаминалди дэвлетлу хъчарни таза майвайяр хъун хъсан яз гъисабзава. Икл, парник хъайила, школадин кухнядин ашпазрин гъилик къацу хъчарни чичекар гъамиша жеда, гъакл - аялрин - суфрадални.

Са тфенгдай къве къуър

Исятда, хъйтъун вахтундани, тульквени ради базара лап булвиледи таза майвайяр ава. Амма чин чехи пай къецепатан ульквейрай гъизай абур гъикл битмишарзаватла, абурун вуч дарманар язватла, чаз чизвач. Гъвайлий Республика, районда теплицаяр-парникар арадал хуунин къалахдин важибулувал мадни екеди я. Са тфенгдай къве къуър язва: технологийрин тарсара аялриз хийирлу кардал машгъул жедай, яни тежриба хаждай, гъакни бегъер битмишардай ва

таза хъчарикай, чичекрикай, майвайрикай менфят къацу хейлин я. Мегъарам Бедуллагьевич гъамиша вичин багъ-бустанды зегъмет чуугвазни аквада. Гила, школада теплица-парник тулькуърдай мумкинвал хъайила, ам вичин аяларни галаз и кардив еке гъевесдивди эгечина.

Зегъмет чуугурла нетижани арадал къведа

- Аллатай йисан октябрдин варзитир. Чун школадин директор Маният

адан дад аквадай мумкинвални жеzва. Аялар гъвечи чавалай зегъметдал рикл алайбур, зегъметдин къадир авайбур яз чехи хъунихъ еке метлеб авайди сир туш. И гафарихъ галаз Зизикрин юкъван школадин технологийрин тарсарин муаллим Мегъарам Сарухановни шерик я. Тариф авун туш, школада 30 йисалай артух вахтунда зегъмет чуугвазай муаллимдин къалерихъ галай усадьбада еке теплица-парник тулькуърна, ана битмишарзавай

ят Эгъедовна ва муаллимар къиле аваз аялрихъ галаз теплица - парник тулькуърунин къалаххриз эгечина, - сүзгъбетзава Мегъарам муаллимди. - Чка чаз лап кутугайди жагъанвай. Школадин дараматдиз кочегаркадай чими яд къвездай турба чи теплицадиз чимивал гудай хъсан чешмедин элкъвена. Дугъриданни, са шумуд йикъан зегъметдин нетижада чахъ саки 40 квадратный метрдин майдан авай теплица хъанва. И карда 6-классда къелзаяч ученикар тир Ф. ТАРИЕВ, С. ГЪАЖИБАЛАЕВ, З. ГЪАЖИЕВА, Мария, Мальвина на Кичибек ЯРАЛИЕВАР, С. ХИДИРОВА, С. АБДУРАГЬМАНОВ тафаватлу хъана.

Сад лагъай бегъер

- Теплица-парник арадал гъанмазди, чна мад сеферда чилиз пер хъянина, лазим къадарда къукни кутуна миянарна, тумар цунив эгечина, - сүзгъбет давамарзава Мегъарам муаллимди. - Вахт-вахтунда ятар гана, лазим атайла клеёнкая алудна, парника гъавани дегишариз хъана. Сад лагъай бегъери яръалди гузетдайвал хъанач. Чи зегъметдин нетижада къацу хъчарин, чичекрин сифте цирерни хкатна: цанвай къешнишарни шивитар гат-

фариз къацу либас алукънавай гъвечи чуурагъ хъиз аквазвай.

И мукъвара чна теплица-парника хивецрин, петрушкадин ва редискадин тумарни цанва, абурухъ гелкъвазва. Са тымил вахтунилай, тежриба мадни артух хъайила, чна ана помидорар, афнияр, бадамжанар, истивутарни... цадайвал я.

Къейд тавуна жедач, тарсарин вахтунда и тегъерда зегъметдал маштъул хъунихъ, жуван гъилердли бегъер арадал гъунихъ ва тежриба хкакунихъ галаз сад хъиз, тарсара аялрин ашкъи-гъевесни, къелунрай активвални хаж жезва.

Диплом къачуна

12-13-январдиз Махачкалада къиле феи Республикан край чирдайбурун XVI олимпиадада "Зи хуърунвияр фронтда ва далу пата" темадай Мегъарамдхуърун райондин Филерин юкъван школадин 9-классда къелзаяч къягъай 40-дак Руваятан сочиненини квай. Ада вичин сочинение далу патан къалаххин иштиракчи, Ватандин Чехи дяведа душмандихъ галаз женг чуугур капитан Айдемиров Семендеран юлдаш Насиятаз талукъарнавай.

Олимпиададин вири 4 паюна иштиракай Руваят Дипломдин сагъиб хъана.

Хуърун школадин тъвар виниз акъудай вахъ мадни агалкъунар хуърай, Руваят!

Бегъерлу 60 йис

Желил ЖЕЛИЛОВ,
Бут-Къазмайрин юкъван школадин муаллим

Бут-Къазмайрин юкъван школадин колективди, адет хънвайвал, муаллимринг юбилейрид талукъарнавай шадвилин мярекатар кыле тухузва. 2015-йисан сифте къилерай "Бегъерлу 60 йис" лишандик кваз яргъал ясара вичин умъур аялриз баҳшавай, абуруз тербия гузвой, къелиз-къызы чирзавай АЛИВЕРДИЕВА Зарият муаллимдин юбилейдиз талукъарнавай шадвилин мярекат мажлисрин "Севиль" залда кыле фена. Хъутъун вахт тирттани, югъ гулуышанди, гатфарин йикъаз ухшарди тир. Зарият муаллимдин адан умъурдин юлдаш Мавлудина баъза мугъмар, сивел хъвер алаz, къабулна.

Мярекатдилай гуъгуъноз за Зарият муаллимдихъ галаз сүзгъбетна.

КУЪРУ КЪЕЙД.

Зарият АЛИВЕРДИЕВА Къурагъ районда хана, Дербент райондин Лукъарин хуъре гъуърмет къазаншишай Къадиров Шамсиодинан хизанды чехи хъана. Лукъарин 8 йисан школа, 1976-йисуз Буйнакск шигъердин педагогилин училище хъсан чирвилер аваз акъалтарна, хайи хуъруз къвалахиз хтана.

» Зарият муаллимдин аялри школада, районда ва Республика къиле физвай олимпиадайра, конкурсра иштираказва ва лайихлу чакарни къазва

Зарият муаллимдини Бут-Къазмайрал яшамиш жезвай грави Аливердиев Мавлудина тулькъеви хизанды арадал гъана. 1976-йисалай башламишна, ада вичин муг кутур Бут-Къазмайрин юкъван школада къенин йикъалди гъвечи классринг аялриз тарсар гузва. Зарият муаллимди рикл газ зегъмет чуугуна. Ада аялрихъ галаз раҳадай чал жагъурзава, тарсарилай къулухъ зайиф аялрихъ галаз къвалахзава, къвалериз физва, диде-бубайрихъ галаз датланя алакъа хуъзва.

Методикадин жигъетдайни ада вичин тарсарин ери, тежрибалу муаллимринг тарсариз физ, хажзава, датланя тарсара гөрек тадарракар ишлемишава. Алай дэвирдихъ галаз къадайвал ада тарсар компъютердин классда тухузва. Зарият муаллимдин кабинетда вичи, аялри, абурун диде-бубайри тулькуърнавай тадарракар ава ва абурун тарсара ишлемишава. Зарият Аливердиевдай аялриз ватанпересвилин тербия гунизни артух фикир гузва. Райондин методикабинетдин тапшургъудалди ачух тарсар тухузва.

Зарият муаллимдини Бут-Къазмайрал яшамиш жезвай грави Аливердиев Мавлудина тулькъеви хизанды арадал гъана. 1976-йисалай башламишна, ада вичин муг кутур Бут-Къазмайрин юкъван школада къенин йикъалди гъвечи классринг аялриз тарсар гузва. Зарият муаллимди рикл газ зегъмет чуугуна. Ада аялрихъ галаз раҳадай чал жагъурзава, тарсарилай къулухъ зайиф аялрихъ галаз къвалахзава, къвалериз физва, диде-бубайрихъ галаз датланя алакъа хуъзва.

Къилин категория авай муаллим З. Аливердиева зегъметдин ветеранни я. Ада школадин общественный умъурдан иштираказва: яргъал ясара ада педсоветдин секретариле, методический къватлайдин руководителвиле, профкомдин председателвиле къвалахна ва "Йисан муаллим", "РФ-дин виридалайни хъсан муаллим" конкурсыра иштиракна.

Къвалахдин рекъяй къазаншишавай агалкъунар фикир тагана тунвач: ада "РФ-дин умуми образованин гъуърметлу работник" тъвар ганва. "Мегъарамдхуърун район" МР-дин къилин, райондин образованин ва школадин администрациян гъуърметдин грамотайриз лайихлу хъана.

Зарият муаллимдини вичин умъурдин юлдаш Мавлудина баъза муг кутур Бут-Къазмайрал яшамиш жезвай грави Аливердиев Мавлудина тулькъеви хизанды арадал гъана. 1976-йисалай башламишна, ада вичин муг кутур Бут-Къазмайрин юкъван школада къенин йикъалди гъвечи классринг аялриз тарсар гузва. Зарият муаллимди рикл газ зегъмет чуугуна. Ада аялрихъ галаз раҳадай чал жагъурзава, тарсарилай къулухъ зайиф аялрихъ галаз къвалахзава, къвалериз физва, диде-бубайрихъ галаз датланя алакъа хуъзва.

Зарият муаллимдини вичин умъурдин юлдаш Мавлудина баъза муг кутур Бут-Къазмайрал яшамиш жезвай грави Аливердиев Мавлудина тулькъеви хизанды арадал гъана. 1976-йисалай башламишна, ада вичин муг кутур Бут-Къазмайрин юкъван школада къенин йикъалди гъвечи классринг аялриз тарсар гузва. Зарият муаллимди рикл газ зегъмет чуугуна. Ада аялрихъ галаз раҳадай чал жагъурзава, тарсарилай къулухъ зайиф аялрихъ галаз къвалахзава, къвалериз физва, диде-бубайрихъ галаз датланя алакъа хуъзва.

Зарият муаллимдини вичин умъурдин юлдаш Мавлудина баъза муг кутур Бут-Къазмайрал яшамиш жезвай грави Аливердиев Мавлудина тулькъеви хизанды арадал гъана. 1976-йисалай башламишна, ада вичин муг кутур Бут-Къазмайрин юкъван школада къенин йикъалди гъвечи классринг аялриз тарсар гузва. Зарият муаллимди рикл газ зегъмет чуугуна. Ада аялрихъ галаз раҳадай чал жагъурзава, тарсарилай къулухъ зайиф аялрихъ галаз къвалахзава, къвалериз физва, диде-бубайрихъ галаз датланя алакъа хуъзва.

Зарият муаллимдини вичин умъурдин юлдаш Мавлудина баъза муг кутур Бут-Къазмайрал яшамиш жезвай грави Аливердиев Мавлудина тулькъеви хизанды арадал гъана. 1976-йисалай башламишна, ада вичин муг кутур Бут-Къазмайрин юкъван школада къенин йикъалди гъвечи классринг аялриз тарсар гузва. Зарият муаллимди рикл газ зегъмет чуугуна. Ада аялрихъ галаз раҳадай чал жагъурзава, тарсарилай къулухъ зайиф аялрихъ галаз къвалахзава, къвалериз физва, диде-бубайрихъ галаз датланя алакъа хуъзва.

Зарият муаллимдини вичин умъурдин юлдаш Мавлудина баъза муг кутур Бут-Къазмайрал яшамиш жезвай грави Аливердиев Мавлудина тулькъеви хизанды арадал гъана. 1976-йисалай башламишна, ада вичин муг кутур Бут-Къазмайрин юкъван школада къенин йикъалди гъвечи классринг аялриз тарсар гузва. Зарият муаллимди рикл газ зегъмет чуугуна. Ада аялрихъ галаз раҳадай чал жагъурзава, тарсарилай къулухъ зайиф аялрихъ галаз къвалахзава, къвалериз физва, диде-бубайрихъ галаз датланя алакъа хуъзва.

Зарият муаллимдини вичин умъурдин юлдаш Мавлудина баъза муг кутур Бут-Къазмайрал яшамиш жезвай грави Аливердиев Мавлудина тулькъеви хизанды арадал гъана. 1976-йисалай башламишна, ада вичин муг кутур Бут-Къазмайрин юкъван школада къенин йикъалди гъвечи классринг аялриз тарсар гузва. Зарият муаллимди рикл газ зегъмет чуугуна. Ада аялрихъ галаз раҳадай чал жагъурзава, тарсарилай къулухъ зайиф аялрихъ галаз къвалахзава, къвалериз физва, диде-бубайрихъ галаз датланя алакъа хуъзва.

Жуъмя мисклиндин тарихдин мад са чин ачух хъана

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

АХЦЕГЪРИН Жуъмя мисклиндикай макъалаяни малуматар түмил алавач, амма адан къадим тарих-сирер чириз хъанвач. И мукъвара нубатдин сеферда мисклин капиталиндаказ ремонт хъийдайлар, устлариз къене патан са да-яхдин-дестекдин кланицай тарихдин къванва польдин кланицай хъенчин чехи retle жа-гъана. Михна къайдадиз хуунин ва ахтармишунин мураддалди Ширинбег Мирзоева абур вичин къвализ хутахнавайди малум хъайила, чун адаа мугъман хъана.

Гъабибан хва Ширинбег МИРЗОЕВ
1981-йисуз Ахцеңга дидедиз хъана. Юкъян чирвилерин мектеб, Махач-къалада Имам Шафиидин, 2011-йисуз Дербентда Абдула Эфендидин т'Иварарихъ галай Исламдин университе-тар къутягъна. Шейх Сиражудин эфенди Хуриклидивай, шейх Муртуза-лидивай чирвилер къаучуна, гила гъажи Исамудин эфендидин гъилик Келун давамарзава. Ада къыл кутуналди Ахце-гъа Жуъмя мисклиндин медреса теш-килна, ана жесигилриз диндинни эдеб-ахлакъдин тарсар гузва, къвале араб чалан гъилин хатларинни басмадин са шумуд вии ктаб авай надир ктабхана къватнава, районенгълийриз диндин ре-къяй къуллугъзава.

Ширинбег Мирзоев вичин ученикдихъ галаз. Вилик Жамалудин Магъалиди къхин хъувунтай ктаб ква

- Мисклиндай душушьшдай хъиз гъятай еке къван (адал 60x80 см ала) ингье, ква-хъиз кичела, гъелеги за жуван къвализ хканва. Ам, хараб тахъун патал я жеди, кхъин-риз къалиндаказ киреж яна, чин пад кланица, дестекдик кутунвай. Алим-арашибист Замир Закарьяева къелна таржума авурвал, "Бисмиллагын рагъманни рагъим" келимадилайни салаватрилай къулухъ, 1815-йисан 2-19-декабрдин йикъара ялахъви Расулан хва уста Шагъбанан рөгъбервилек кваз и мисклинда эзигуунринни ремонтирин къвалахъ къилье фейидакай лагъанва. И къван гила хутахна мисклинда эхцигда. Къене са шейниавачир retle (польдин кланицай жагъай адан сив, вучиз ятлани, лакадин мугъуль-дал мягъкемдиз къевнавай) мисклиндин медресада хъзвава. За Жуъмя мисклиндин подвалда авай къве сурузни дикъет гана. Пара чешмейра къалурнавайвал, абур Абу Муслим аль Масламадин вах Уммаль Муминатани адан итим Туридин (Ахцеңгар) рөгъбер Дарвишайдинди я.

Хазаррихъ галаз къати женгера гуж гуз-вайла, гуя ада, къумек кланз, Дербентдин гъаким Абу-Муслимаз тавакъу авуна. Ахпа ада вичин къушунарни галаз атана къумек-зава, машъур мисклиндин къван эзигзава

ва мусурман дин къабулай Дарвишайдиз вичин вахни пабвиле гузва. Абурун сурарин гумбетрай тарихдин къванер акъудна тухванвай гелер ама. Абу-Муслим Маслама атайла, Турида иудаизм дин авай лугъуда. Чувудрин 7-хел - Бенъяминан сихил изиз гъеле Муса Пайгъамбардин девирда ам Феръавандикай катайла акъатналда...

Алим З.Ш. Закарьяева къейдизавайвал, ялахъви пешекар устлар Шагъбанан т'вар XIX асирдин сифте паонин эзигуунрин бязи маса чешмейрайни малум я. Къилди къа-чуртла, Рутул райондин Шиназ хууре са къвалин цла авай тарихдин къванцел а цал гъижрадин 1225-йисуз (1810-1811) ялахъви Расулан хва Шагъбана эзигайди къейднавай хъкинар ала. 10 иис алатаイラ, гъижрадин 1236-йисуз (1820-1821) устларди Къурдагъ райондин Ашарин хуурьун мисклин тукъурун хъувунин гъакъиндайни адан цла авай къванци шагъидвалзава.

Рикъел хкин, авай малуматрай, VIII асирдин 30-йисара Кавказда мусурман дин чу-къурзавай къушунрин къилеваз Самур дедиз акъатай арабрин машъур полководец, миссионер Маслама Бен Абдул Малика (адас Абу-Муслимини лугъузва) къадим Ахцеңгарин (Туридин) къилихъ къулье иба-датханадин чкадал сифте мисклиндин къван эзигна.

1892-1899-йисара ахцеңги Малла эфенди Гъаждидин рөгъбервилек кваз халъ-дин жафадалди цийи къипелай (минбар

вей къешенг, къакъан къуба хътин къетен минара алай зурба Жуъмя мисклин тукъурур хъувунна. Гила гъат хъувунвайди, якъин, адан тарихдин икъван гъядда малум тушири чин я. Низ чида мад гъикъван сирерни лал шагъидар хъувватла ада вичин цларани под-валра.

- Ширинбег стха, виликрайни садра ви къвализ-кътбханадиз атун къисмет хъайила, вуна са жерге куъгъне итижлу ктабрин ядигарар къалурнай. Гила чун квелди та-жуubarиз жеда?

Гъвечи Къуръан

- Гъилин хатларин гъар са ктаб виликрайчи камаллу, илимлү бубайри къхъена тунвай са аманат, къетен алем тирди аннамишайтла, абур милли тарихдин, илимдин, мединиятдин жигъетай гъакъван гзаф маналу ва багъя я. Гъайиф хъы, чаз абур къелдай, ахтармишдай, мана-метлеб раиждай пешекарар авач. За Аллагъя патал хъуй лагъана, жегъилриз жувалай алакъдайвал араб чалал къелиз-къхъиз чирунин себебрик садин гъя и кар я. За "иштагъ гъанза", араб илимдин рекъе тұна, белки, иншаллагъ, пака гъа рекъин вузар къелна, абурукай чи тарих ахтармишдай хътин хъсан алимар хжатин.

Фикир жепбадай ктабрикай рахайтла, ме-села, шариатдин манадин зи вилик квай и еке ктаб (шикилда), тахминан, 400 иис вилик Ахцеңга Жамалудин Магъали лугъудай касди кхъин хъувунна жилдеря тунвайди я. Несилрилай несилрал къвезд, парабурун гъилера къвекъвез, адан чинрин къерехрал чқадин тарихдинни яшайишдин къар жууре делилар къхъена.

Виридалайни гъеччи и калам - Къуръан, Ахцеңгъ алим Гъасан эфендици зи чехи буба Амрагъяз пышкешна, зал гъалтнавай аманат я. Аламатдин кар - размерар 2x1,5 ва яцұвални са сантиметр тир ам 300 иис вилик Осман империядін меркез Истанбулдин чапханада ақында. Гъеччи виллиз килимир, тъакъыки Къуръан тирдан гъакъиндай шагъидвалзавай адап гъа девирдин цұлд алимдин мугъуар ала.

Ина Ахцеңга са къвайт ахъя Абу Али Ибн Синадин (Авиценна) "Медицинадин илимдин къанунар" т'вар алас гъилин хатларин ктабни ава. Ни ва мус къын хъувунвайтла тайин тушири ана (куд томдикай ибарат илимдин чехи къвалас кужумна, конспектдин тегъерда ганва) Абу Али Ибн Сина Хамадандай Къазвинид, яни Дағыустандыс атанвайдакай лагъанва. Гъя и кар алимдин хъягъай эсерринг 1-томдин 10-чинани (Душанбе, "Ифрон", 1980) къалурнава.

Цлак квай и чар аку. Вичин девирдин машъур алимди Ахцеңгъ Мирза Али къазидиз ганвай иджаз, яни диндин тарсар тухуз ихтияр авайвилек гъакъиндай шагъадатнана я. Ахцеңги рагъметлу Алиев Гъейзе муаллимдин са ктабдин юкъвай жагъай и до-кумент къетен мана-метлебдинди я. Вучиз лагъайтла, гъеле Мегъамед Пайгъамбардилай башламишна, Ислам диндинни шариатдин, яни юриспруденциядін рекъяй зурба алимирин, месела, Малла Жами Дағыустандын, Ағъмед Эфенди Сурбашидин, шейх Аймакидин Туварарипай къулухъ, абурун рехъ-кар давамарзавай кас яз, фагъу-ма садра, Мирза Алидин т'вар къунва.

Гетле

Хъсанвал рикъяй акъатдач

Абдул АШУРАГЪАЕВ

Са-къве йис идалай вилик за Се-фиханов Эмиран къалахдикай, ада рөгъбервал гузвой Хив райондин Фи-ригърин спортшколадин агалкъунрикай хъвенай. Хайи хурунь мектеб акъалттарна, ам Ярославль шегъердиз акъатнай. И фикирдални ам мегъарамдхур-рунви дустуни гъанай, къведани ана политехнический институтдин инже-нервилинни эцигуунрин факультет акъалттарнай. Эмир хайи райондин хтана, дуст Мирзабегаз ана акъвазун хъсан яз акунай.

- Исятда зегъметдихъай киче тушир зи дуст Ярославль шегъердин "Мегамол" ООО-дин генеральный директор я. Аник гъакл некледин ва нисидин заводарни акатзава. 600 малавай адан маддарвилин комплексди завод-рим хаммал агадарзава, - сұғыбетнай Эмир муаллимди.

Спортдин акъажунар гъа патара хъайила, отпусқиз экъечайла, Эмир муаллимди вичин дустунал кыл чулы-ваза. Хуруръ хтай чавуз Мирзабегенни, чип вад йисуз санал тұыр фу квадар тавунин лишан яз, дустунин патав татана хъфизава. Ада вичин карханадин няметрикай дустунивни агадарзава. Ихътин мергъяматлувилин күмек ада Ярославла яшамиш жезвай да-гүстенвиризни гузва.

И ихтилат зи рикъел мад сеферда хтун инсандин рикъин ачухвал къалур-заявай вакъиадихъ галаз алақызу я.

Зунни зи умуръдин юлдаш Докъуз-пара райондай хъвезвай. Мегъарамдхур-рун райондин Хуриелрин хуруръ агадайла, чун авай машин чур хъана. Адакай умуд атлайла, чун рекъел экъечина. Югъни зулун ва т'имил къван чиг квайди тир. Рагъандихъ элкъен-вай вахтунда рекъик машинарни т'имил квай. Абурии акъвазарзавачир. Эхирни зи бахтунин экв күківена. Са Аллагъя рикъел алайда машин акъвазарна. "Ақыа, халу", - лагъана.

Рекъе чун таниш хъана. Заз ада вич Мегъарамдхур-яя лагъана. Т'вари - Исабег. Чун Фиригъдал хъфизавайди чир хъайила, ада завай Эмир муаллимдикай хабарар къуна, чеб хъсан та-нишар тирдини лагъана.

- За къун Гъепцегърал къван хутахда, тахъайтла завай Эмир муаллимдин чиниз кихлигиз хъжедач. Адаз зи патай саламар лагъ, - лагъана, Исабега чун, гъич пулни къачун тавуна, хиве күч кадал къван хутахна.

Пакад юкъуз зун Эмир муаллимдин патав фена. За адаб Исабега ракъ-урал саламарни агадарна, зак ашкын-тъевес кутунвай душушьдикай ахъяна. Вичин т'варцелди ихътин хъсанвал авун Исабеган патай еке гъуремт яз акур Эмир муаллимни адалай гзаф рази хъянвай. Заз мадни чир хъхъайвал, Исабега Мегъарамдхур-рун райондин ЖКХ-да къилин инженервиле къалахзава. Ам винидихъ т'вар къун-вай Мирзабеган стха я къван.

Ихътин душушьдилай къулухъ са шумуд варз алатнава, амма хъсанвал зи рикъяй акъатзавач. "Лезги газетдикай" менфят къачуналди, Исабег Къасумович, за Көз алуынавай Цийи йис мубаракзава. Күнене заз авур хъсанвал, агъзур сеферда артух хъана, Аллагъдин патай Көв агадай хъувурай!

За умудзава, Исабег Къасумовича авур хъсанвилей ибret къачудайбур т'имил жедач. Ихътин рухвайри чеб хайи халкъдиз, бубайрин весийриз ва-фалу тирди къалурзава.

Хъсан гел туна (Рикел хкунар)

Хадижат МАМЕДОВА

Къе заз “Лезги газет” кел-
завайбуруз вичин умъур
инсанар патал хъсан ва ри-
кел аламукъдай краалди
кечирмишайбуракай сад,
ери-бине Ахъцегъай тир ду-
хтур-офтальмолог, медици-
надин илимрин кандидат
(1979), профессор (1989),
медицинадин къуллугъ-
дин подполковник, отстав-
када авай полковник, рагь-
метлу СУЛТАНОВ Мамед
Юсуфовичак съльтъбет
ийиз кланзава. Гзаф аялар
авай лежбердин хизанда
дидедиз хъайи ада итижу
ва гзаф вакъиайрив ацан-
вай умъур кечирмишна.

1951-йисуз Даггосмединститут күтаяйдалай куулухъ Мамед Юсуфович Советрин Армиядин жергейра 1962-йисалди Дальневосточный военный округа куулугъна. 1951-1953-йисара Кореядин в Китайдин халкъзар интэрнациональный къумек гуна иштиракна. Ам Китайдин наградайриз, СССР-дин са жерге медалризни лайх-лу хъана. 1962-1964-йисара М.Султанова Ленинград шеърда авай С.М.Кироран тъварунихъ галай Военно-медицинский академиядин къвалав гвай вилерин азаррин рекъяй дуэтурин пешекарвал хаждай курсар ақалтларна. 1964-1979-йисара ада Армянский ССР-дин Ленинкан шеърда гарнizonдин госпиталда дуэтур-офталь-молодин къуллугъ давамарна. 1979-йисуз, вичин сагъламвилин гъалдиз килигна, ам военный къуллугъдилай элячына.

Яргъа авай гаризонда къуллугъзай вахтунда ам активви-
леди илимдинни ахтармишунрин къвалахад машъул жезвай.
Военно-медицинский академиядин офтальмологиядин кафедра-
дин гзаф йисарин къвалахадин материалрин, гъакъни хуси ахтар-
мишунрин нетижайрин бинедаллаз ада В.Волкован рэгъбервилек
кваз кандидатвилин диссертация хвена ва 1969-йисан мартдиз
Военно-медицинский академиядин Советдин къарапдалди ада
медицинадин илимрин кандидатвилин дережа гана. Вичин ах-
тармишунрин къвалахад давамарналди, ада 1979-йисуз меди-
цинадин илимрин докторвилин диссертацияни агалкъунралди
хвена.

Военный къуллугъдилай элячайдалай куулухъ Мамед Юсу-
зович хизанни галаз Баку шеърдиз куын хъана ва ина Зарифа
Азизовна Алиевадин рэгъбервилек кваз ада вилерин пешекарви-
лин патологиядин лабораторияда илимдин старший къуллугъчи-
виле къвалахна. Зарифа Алиева Азербайжан Республикадин Президент
рагъметлу Гъейдар Алиеван умъурдин юлдаш тир. 1982-
йисалай М.Султанова Азербайжандин А.Алиеван тъварунихъ га-
лай дуэтурин пешекарвал хаждай госинститутда вилерин азар-
рин кафедрада къвалахна. 1986-йисуз ам къейднавай кафедрадин
къиле ақвазана, 1989-йисуз профессордин тъвар къачуна.

Профессор М.Султанова медицинадин офтальмологиядин, ил-
лаки дакриологиядин чехи пай кутуна. Ада зегъмет чугур йисара
илимдин 186 къвалах, 4 монография, методикадин теклифар чап-
дай ақудна, 8 цийи къвалах гъазурна ва рационализаторвилин 87
теклиф гана. Мамед Юсуфовичан вад ученици кандидатвилин ва
къве касди докторвилин диссертацияр гъазурна ва агалкъунралди
хвена.

М.Султанован рэгъбервилек кваз Азербайжандин хейлин дуэтур-
офтальмологи практикадин чирвилек къачуна. И вахтунда
хирургиядин практикадиз къетлен фикир гузвой. Ада къвалахзавай
йисара кафедрада педагогвилин къвалахдин ери датлана хъсанар-
зай. Азарлур саътар хъувунин алай аямдин хирургиядин ва
терапиядин къайдаяр практикада ишлемишзай, вири журедин ах-
тармишунрин къвалах къиле тухузай. Военно-медицинский академиядин
офтальмологиядин кафедрадихъ галазни пешекарвилин ва
карчиилин алақъаяр хъзвай. Къе кафедрадин илимдинни ах-
тармишунрин, сагъламардай ва педагогвилин къвалах Мамед Юсу-
зовичан ученики давамарзава.

Виниз тир инсанвилин къилихар авай кас, гафунин вири манада
халкъдин дуэтур хъайи Мамед Юсуфович 1999-йисан 3-апрелдиз
рагъметдиз фена. Гзаф ахъцегъвийри и кар хуси гъам-хажалат хъиз
къабулна. Гъикъ лагъайтла, гъар йисуз, отпуск къачуна, хайи хъур тир
Ахъцегъиз хтайла, ада вичин патав къумек къланз къевзай районнгъ-
лийриз гъам гафунади ва гъамни кардалди вичелай алақъдай къу-
мекар гудай. Мамед Юсуфовича а йисара вилерин азарди тади
гузвай цудралди ахъцегъвийриз операцияр авуна ва дарманралди
кумекар гана. Къилинди ам я хъи, ада тамамарзавай къуллугърай
ва ийизвай операцийрай са затъни тълабдачир. Инъе гъавилай Ма-
мед дуэтур рагъметдиз фин иллаки тъимил тъминвал авай ага-
лияр патал еке мағърумвал хъана. Ам рагъметдиз фена саки 16 йис
алатнаватлани, районнгълийри лап хъсан инсан ва чехи алим Ма-
мед Юсуфович хуш келимайралди рикел хизва...

Сагъламвал

Везифаяр - намуслувиледи

Муса АГЬМЕДОВ

И мукъвара зун бубайрин ватандиз - Докъузпара райондин Къурушин хурурз мугъман хънвай. Мумкинвилакай менфят къа-
чуналди, зун хурурз ФАП-дин заведующий Селим СЕЛИМХА-
НОВАХЪ галаз гуруьшиш хъана ва адахъ галаз халкъдин сагъ-
ламвилин къаравулда ақвазнавай идарадин къвалахдикай съль-
бетар авуна.

Сифте нубатда заз газет келзавайбур С.Селимханован умъурдин рекъыхъ галаз таниша-
риз кланзава.

■ Селим Нуъгъович, ФАП-
дин медперсоналдикай ва
абуру къвалах къилье тухузай
тегъердикай къве гаф лагъ-
найтла кланзавай.

- Чи хурурз ФАП-да 13 кас-
ди зегъмет чугвазва, абурукай 7
кас - технический виа 6 - медпер-
соналдик ақатзава. Къейд авун
лазим я, ФАП-дин медперсонал
вири махсус образование, чипин пе-
шедай тамам чирвилек авай ксар
я. Абуру къилье тухузай къвалах-
дин еридикай рахайтла, завай
уъязъгидиз жуван колективидилай
разивал ийиз жеда. Югъ-ийф
талъана, са къусни инжиклу тे-
жез, жемятдин сагъламвилин
къайгъуда авай чи колективиди-
кай хурунвиря къана рахай са
душушни заз малум туш. ФАП-
да намуслудаказ чипин везифаяр
тамамарзавай фельдшерар тир
Агъамедова Дианадиз, Эскерова
Абуята, Аллагъвердиева Саймата-
з, Байрамова Зульмирадиз (аку-
шерка), Беширова Замирадиз (медсестра)
гъар гаф кватай чка-
дал хурурз жемятди алхишар
ийзва. И делилдини зи гафар
гъакълан бинесузбур туширдан
гъакъиндай шағыдвалзава.

■ Агъалийрин сагъламвилин
къаравулда ақвазун патал
квэз чкадал гъихътин къулай-
вилек яратмишнава? ФАП
лазим тир вири раб-дарман-
ралди ва маса тадаракралди
тъминянни?

- И кардин жигъетдай чак къа-
лабулух кутадай са месэлани
авач. Къве утагъдикай ибарат чи
ФАП-дин медперсоналдиз чипин
къвалах къилье тухун патал вири
къулайвилек яратмишнава. Чи их-
тиярда махсус машинни тунва.
Адан шофер чи хурунви Уружев
Физули я. Ада датлана машиндал
гъиль элкъуэрзава ва техника гъа-
миша къайдадик хъун патал вахт-
вахтунда герек тир серенжемар
къабулзава.

Азарлу, начагъ касдиз меди-
цинадин рекъяй сифтегълан къумек
агакъарун патал герек тир вири
журедин раб-дарманралдини
чун тъмин я. Чкадал вири и къу-
лайвилек яратмишнава вахт-
вахтунда ФАП лазим тир меди-
каментралди ва маса тадаракралди
тъминяр - им сифтени
сифте чи райондин центральный
больницацадин къилин дуэтур Бух-
саев Шагълар Бухсаевичан ала-
хъунринни гъакъисагъ зегъмет-
дин нетижай я. Гаф кватай чкадал
заз ада пара къадар сагърай лу-
гъуз кланзава. Ам гзаф рикел ачуҳ,

СЕЛИМХАНОВ Селим Нуъгъович 1972-йисан 7-июлдиз Докъузпара райондин Къурушин хууре дидедиз хъана. 1990-йисуз хурурз мектеб агалкъунралди ақалтларай Селима вичин ви-
лик дуэтурвилин пеше къачудай макъсад эцигна. Жаванди и пе-
шидиз майлар авун дувшушибин кар тушир. Яргъал йисара
хайи хууре фельдшервиле къвалахай адан чехи буба Дузышев
Аллагъверена халкъдиз къуллугъзай тегъерди Селимаз гъеле
гъвечизамаз таъсирнавай. Инъе школа ақалтларнамазди ада,
яргъалди фикир тавуна, Дербентдин медучилищедиз докумен-
тар вугана. Ина фельдшервилин пешедин сирер дериндай чирай
Селима училище агалкъунралди күтаягъна. 1994-йисуз ам Докъузпара райондин Къурушин ФАП-да фельдшервиле къвалахал
акъвазна. Вичин хиве авай везифаяр намуслудаказ къилиз акъуд-
зай жаван фельдшер, са къадар вахт арадай фейла, ФАП-
дин заведующийвиле тайинарна. Къенин юкъузни ада вичин
къуллугъ намуслувиледи къилиз акъудзава. Селим Нуъгъович,
вичин рекъяй халис пешекар хъиз, къанажасагълу хизандин къил-
ни я. Ада умъурдин юлдашибин галаз пуд веледоз (2 гадин 1
руши) тербия гузва. Чехи хва Низама Махачкъалада авай Да-
гъустандин политехнический колледжда 3-курсuna къелзава.
Мъкуъ къве веледди хурурз мектеба чирвилек къачузва.

Чара касдин дердиникай хабар
къадай, вичин хиве авай везифай-
рив жавабдарвиледи эгечдай
кас я.

■ Чаз чизвайвал ина телеви-
фондин алакъа са ақваз
хъсан гъалда авач. И кар-
дихъ галаз алакъалу яз же-
мятди са гъихътин ятлани
къулайсувал гъиссавачни?
Йифен геж вахтунда са кас-
дихъ тлал-квад хъайи дуль-
шушда квэз зенг ийиз жез-
вани, тахъайтла къвалеп фена
эвер гузвани?

- Дугъриданни, хууре телеви-
фондин алакъа пайгардик тахъу-
ниди жемятди къулайсувал
гъиссавача. XXI асирда яшамиш
жезватлани, чи хурурз жемятди-
вай телефондин алакъадин къу-
лайвилакай тамамдиз лезет ху-
диз жезвач. Ятлани чун а къулай-
вилек магърумни туш. Хурурз
мулкунин са бязи чайрал алакъа
хъсандин къазва. Бахтунах хъиз,
зи къвалени са тайн чкадал да-
тлана алакъа алазва. Телефонни
гъа чкадилай масанинхъ ийизвай-
ди туш. Зенг атайлани, сигнал
къваш хъийиз кичевиляй телефон
япал гъиз жезвайди туш, яб вич
телефондал тухувайди я (хъуль-
резва).

■ Күй къвалахдиз къеңи гуз-
вай месэләяр авани?

- Хууре виридалайни важибу
месэла райондин централдикъ
физвай рехъ гуңгүньяна хъун я.
Гъайиф хъи, са бязи вахтара, тле-
биатдин шартлар себеб яз, а рехъ
гуңгүньяй ақатзава, са бязи чак-
яр машин эляч тежедай гъалдиз
акъатзава. Лугъун лазим я, азар-
лу кас тади гъалда машиндаваз
райондин больницацадиз агалкъарна

кландай дульшушра гагъ-гагъ чун-
ни ихтиян татуғай гъаларал расал-
миш жезвай. Ихтиян вахтара машин
а чкадилай, алудун патал чун
лопаткайралди (а алатор чи ма-
шинда гъамиша авайди я) рехъ
тукъурын жезвай мажбур жезвай.
Эгер хурурз хъи рехъ тукъурын
хъийидай махсус трактор авайтла,
чун икъван къеве гъатдацир. Авай
тракторни гзаф къуғынди я, ам
кардик квач.

Дугъриданни, къакъан дагъ-
дин, са артухан шартлар авачир
хууре ФАП-дин колективдиз же-
мятдин къуллугъда ақвазун ре-
гъята къвашавач. Ятлани, чипин хиве
авай везифаяр намуслувиледи,
жавабдарвиледи абуру къилиз
акъудзава.

Селим Нуъгъович къиле ақ-
вазнавай колективдиз хурурз
жемятди ийизвай алхишири зи га-
фар гъахълубур тирди генани суб-
бутзава.

Къейд ийин хъи, алатор 2014-
йисан 1-сентябрдиз С.Селимхано-
ва ФАП-дин заведующийдин ве-
зифаяр тамамариз къадийис хъана.
Аламатдин дульшушам я хъи,
гъа и юкъуз Къурушин хурурз
РД-дин Къил Рамазан Абдулатип-
лов мугъман хъана. Дагъустандин
рэгъберди а чавуз къилин катего-
риядин фельдшер Селим Нуъгъ-
овичав “РД-дин здравоохранени-
дин лайхху работник” лагъай
чехи тъварцин шагъадатнама вах-
канай.

Чнани чи нубатда Селим Нуъ-
гъовичав и тъвар риклини сидкыдай
тебрикава. Ада рэгъбервал гуз-
вай ФАП-дин колективдиз хъам
хусуси умъурда, гъамни къвалах-
дин рекъе еке агалкъунар хъун чи
мурад я.

Къвалахдив - яратмишунардай тегъерда

Низам ШАХБАНОВ,
РФ-дин просвещенидин гъурметлу
работник

И шикилдай кваз аквазвойди Махачкалалин 13-гимназиядин сифтеъян класирин муаллим **КЕРИМХАНОВА Зумрият Файлова** я. Ина зеъмет чугвазвой 13 иисан къене ада вич кар алакъдай, къвалахдив яратмишунардай тегъерда эгечизавай пешекар яз къалурна. Ада вичин методикадин устадвал хажкуниздатана артук фикир гузва. И карни адан гълилк квай аялпиз дерин чирвилер хънайни ачухдиз аквазва.

Зумрияташ тарсариз мукъудивди гъазурвал акун, лазим тадаракар фагъум-фикирна хъгъун, гъар са ученикдив рахадай тегъер чир хън, тарсара къулай гъалар тешкилун, милаймдаказ раҳун хас я. И ва маса ерири, низамлувили аялар вири предметар хъсандин чиринал желбазава. Аквадай пособияш, тарсара чирвилер гүнин бязи терефра къуѓунрин тегъер ишлемишуниз артук фикир гузва. Нетижада аялар тарсара риќл газ, еке итиж аваз къвалахзава.

Аялпиз чирвилерни тербия гүнин карда Зумрият Файлова тек са тарсаралди сергъятламиш жезвач, классидилай, тарсарилай къецийни еке къвалах тухузва. Классдин ру-

ководитель яз, алава тарсар тешкилзава, аялар классидилай къеций тухузвой къвалахрал, кабинет түккүруннал, ам тадаракламишунал геъеншдиз желбазава.

Предметтин декадайри, классдин сятери, съубетри, экспкурсийри, машгүр ксарихъ газаз гурульши аялрин патай келунриз

итиж авун артухарзава, жуrebaba-жуъре миллиетрин векилар санал тупламишуниз къумекзава.

3.Керимхановадин рэгъбервилек кваз гимназиядин аялри гъар иисуз олимпиадайра иштиракзава ва гъам шеъердин, гъам Республикадин дөрежайра приздин чаяр къазва.

Муаллимдии вичин чирвилер, педагогилин устадвал хажунизни еке фикир гузва, вичин къвалахдин төхриба масабурузни чирзава. Ам методикадин вири цийивилерикай хабардар я. Тарсара Ш.А.Амонашвилидин регъимлувилин, инсанпересвилин педагогикадин къайдайрал амалзава.

Алатай иисуз Зумрият Файлованади шеъердин "виридалайн хъсан методобъединение", "классный, классный" конкурса 1-чакар якунна. Ам къилин категориядин муаллим, РД-дин халкъдин образованидин отличник я. 3.Керимхановадиз шеъердин образованидин управленидин, гимназиядин администрациядин патай са жерге грамотаярни ганва.

Ихътин чешнелу муаллимдивай, гъелбетда, дидед чалал акъатзавай бағыри "Лезги газетдивайни" яръя хъана акъвазиз жедач, ада ам гъар иисуз хъзыза, келзава, адакай вичин къвалахдани менфят къачузва.

Чи къенкъечи, бажарагълу, къанажагълу педагогар сагърай!

ФГОС-дикайни ЕГЭ-дикай

ВЕРЕВИРДЕР

Ишреф ЖАВАТОВ

Дагъустандин мектебра Федеральный государственный образованидин стандарт (ФГОС) кардик кутуна им къуд лагъай иис я. Адан истишинар вири Россиядин Федерациидин мектебриз сад хъз талукъбур я. Дагъустандин дагъух хънерин мектебрин шартара ФГОС-ди истишишавай къайдаяр къилиз акъудун лап четин я, вучиз лагъайтла сифтеълан синифдиз келдай-бур аялрин бахчадай тайин тир къадар чирвилер къачуна атун лазим я, яни абур мектебдиз лазим тир чирвилер авачиз къвезва. Идан асул себебни газаф къадар хънерин чайра сифтеълан чирвилер гудай, къачдай аялрин бахчаяр тахъун я. Гъакл хъяйла, мектебдиз къведалди аялрихъ газаз са

журединни гъазурлухвилин къвалахар тухуз жезвач. Месэладин важиблувал фикирда къуна, чна къейдзава хъи, ФГОС-дин талабунар къилиз акъудун патал дагъух хънерера аялрин бахчаяр, гежел вегъин тавуна, кардик кутун лазим я.

Мектебра ЕГЭ тухуз хейлин иисар я. Дугъриданни, ЕГЭ-ди келзавайбурун гъакъиқи чирвилерин дережа ахтармишдай ватайнардай мумкинвал гузва. Им, гъелбетда, ЕГЭ-дин лап важиблу терефрикай сад я. Алай вахтунда Россиядин Федерациидин вири мектебра урус чалай тухузвой ЕГЭ-да келзавайбурувай чирвилерин патахъай ийизвай истишинар сад хътинбур я. Зи гынсибрай, гъам урус ва гъам мили мектебра келзавайбурувай урус чалай сад хътин дережадин чирвилер талабун дуъз туш.

Сад лагъайди. Урус мектебриз кепелиз гъахъзай аялар бинедай хайди тир дидед чалай чизвайбури я, алава яз, абур аялрин

бахчайра, гъар са терефдихъай чирвилер къачуна, мектебдиз къвеъза. Милли мектебдиз къвеъза аялрин, иллаки хуърерин аялрин чехи пай и къайдадин шартарикай магърум я. Ихътин аялриз рахадай урус чалай чизвач, гъавиляй абурз урус чалай чирну газаф гъавалат хъун, хейлин вахт серфун герек жезва, гъакл хъи, чебни мектебдиз къведалди хайдид чалал рахазвайбурун юкъва чехи жезва.

Къвед лагъайди. Хуърерин мектебра, шеъеррин мектебра хъиз, я лабораторияя, я предметтин классар-кабинетар авач, авайбурни лазим жезвай аквадай хътин техникадин такъатралди тадаракламишнавач, библиотекайрани герек къвеъза литература авач, къверехдайни абур жагъизвач.

Пуд лагъайди. Мектебра урус чалай ЕГЭ тухуз башламишдайлай инхъ аялриз дидед чалай ва са къадар маса предметар келлуниз, чирилиз авай гъевес акваз-акваз айзуз аватзава. И кардини келзавайбуруз вири илимрай чирвилер гүнин дережа зайифарзава.

Багъри шеъер

Иса ИСАЕВ,
Филерин юкъван школадин 11-классдин ученик

ДЕРБЕНТ заз таниш, хъсандиз чидай, Къиблепатан Дагъустандин къилин шеъер.

Зун ана яшамиш жезвай зи имидиз мукъвал-мукъвал мугъман жезва. Январдин каникуларни за ана акъудна. Дербентда захъ хейлин дустарни, танишарни ава. Жалгъан дагълар, Дербентдин къеле, заводар, фабрикайри вири санлай тарихдин музей я. Дербент шеъер арадал гъайдалай инхъ 2000 иис алатнава. Пагъ, гъикъван зеъметар чугуна инсанари! Рагъ акъуна ва хъфена. Гъа икъл девир, умумурни физва. Инсанарни гъакл я. Садбур къвеъза, садбур хъфизва. Ихътин гъерекатра Дербентдин яшарни 2000 иисав агақнава. Жеъненемдикай женнет ийида инсанарин зеъметди. Дербент хътин гүзел шеъер арадал гъайбури инсанар тушни!

Къе вири дуънъяди и шеърдад, ана яшамиш жезвай халкъарин арада авай дуствилел, стхавилел гъейранвалзава. Имидин къвале Москвадай хтанвай адан гадайрихъ - зи стхайрихъ газаз чна яръалди Дербентдикай, адан тарихдикай, инсанрин галатун тийжир зеъметдикай, шеърдин гележегдикай съубетна. Эхъ, Дербент къе акурвал пака аквазмач. Югъ-къандавай шеър гүзел ва девлетлу жезва, инсанри юбилейдиз гъазурвилер аквазва.

Дербентда дуънъядин культурайрин, динрин тарихдин музей ачухнава. Культурадин цийи идара - им культурадинни тарихдин, илимдинни просвещенидин имарат я. И имаратди Дербентда яша-

миш жезвай миллетар садзава, абурун дуствал мягъкамарзава. Дербентда, зи фикирдади, виридалайни газаф лезгияр яшамиш жезва. Лезгияр мугъманрал риќл алай, дуствал, ислягъвали къандай миллет я. Шеъердин мэрни лезги хва Имам Яралиев я. И касди игитвилини "Шарвили" эпос вири Россиядин машгүрна. Гъар иисуз Ахъцегъа эпосдин сувар къилем тухузва. Дербент шеър вишлини фин сифте нубатда Имам Яралиеван рэгъбервилел аслу я. Дуънъяди тъвар гъятнавай Дербент шеърдин юбилей къвердавай мукъва жезва. И карди виридак дамах ва гъерекат кутазва. Зазни и юбилейдик жуван имидихъ газаз иштиракиз къланзава...

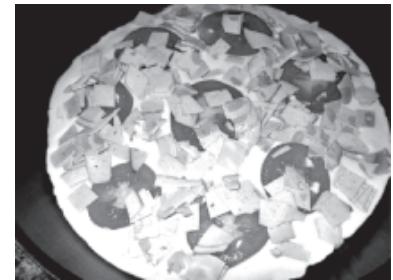

Дучкынан халкъарин хүрекар

Пица ягълавда іуд
декъикъада

Герек продуктар:

- хуърек недай къуд тлуруна авай къаймах;
- хуърек недай къуд тлуруна авай майонез;
- къве кака;
- хуърек недай къуд тлуруна авай гъуръ;
- ниси.

Гъазурун:

Тини къатух хъиз жимиidi жеда. Ам ягълавдиз ичирда ва винелай куь риќл гъихътин продуктар хушятла (томат, дулдурма, кълы афнияр, зейтундин майвайяр, помидорар ва мсб.) эцигда.

Абурун винелай майонез илича да ракъунай янавай къеви ниси къвадда.

Ягълав яваш цал эцигда ва, къалпагъни тъалдана, ниси црадалди чрада.

Пица гъазур я.

“Фри” картуфор
духовкада

Лазим продуктар:

- 5-7 картуф;
- къве какадин лаз;
- паприка;
- тъямдиз килигайвал къел.

Гъазурун:

Газбуруз, иллаки аялриз “фри” картуфор газаф къандада. Амма ягълуда къял цал чразвай и картуфор сагъламвал патал са акъван хъсан туширдакай диетологри газаф лугъузва. Чна къу фикирдиз гъизвай рецепт “фри” картуфор къандайбур патал лап рэгъяди да аялризни гуз жедайди я.

Ам гъазурун патал картуфор, чуъхвена, михъна, са сантиметрдин къван яръгидаказ атуда.

Какадин лацариз, къелни вегъена, хъсандаказ тъур яда ва абур атланвай картуфрик какадарда.

Духовкада тун патал гъазурнавай къапулан чрадай чар (пекарская бумага) эцигда ва адан винелай картуфор эцигда. Картуфрин винелай паприка къважна, 180 градусдин ифирнавай духовкада яру жедалди чрада.

Гъазурайди - Ж.Гъасанова.

Олимпиада рикъел хканда

Газурайди -
Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай йисан и вахтунда Сочида хъульгын XXII Олимпиададин къугъунар къиле физвай. Мад сеферда къейд ийиз кланзана, спортдин виридалайни къакъан держадин акъажунар Россиядид лап таъсирулудаказ тешкилни авуна, спортсменри акъалтый хъсан нетижаяр къазанмишналди къилизни акъудна: Россиядид хъянатай команда Олимпиадада 1-чакдиз лайихлу хъданай.

Сочида Олимпиададин къугъунар чирагъ къукуйрайдалай къулухъ са йис алатнава, амма 7-февраль чи улькведин тарихда еке гел тур югъ яз и ийкъара рикъел хканда. Россиядид са жерге шегъерра Олимпиададин къугъунар ачухай ийкъаз талукъарнавай спортдин серенжемар тешкилна.

Интернетда хабар ганвайвал, 7-февралдиз Сочида, "Ай-сберг" тъвар алай Спортдин дво-рецда, "Къугъурилай къулухъ са йис" тъвар ганвай шадвилин еке мярекат-муркъадал къугъунар шоу - къиле фена. Ана

РФ-дин Президент Владимир Путинани, Белоруссиядидин ва Къиргизистандин президенти-Александр Лукашенкоди ва Алмазбек Атамбаева иштиракна. Гъульметлу мугъманрин жергеда РФ-дин премьер-министр Дмитрий Медведев, хоккейдин федерациядидин къил Владислав Третьяк, РФ-дин спортдин министр Виталий Мутко, Россиядид Олимпиададин комитетдин (ОКР) къил Александр Жуков, Паралимпиададин комитетдин къил Владимир Лукин, Краснодарский крайдин губернатор Александр Ткачёв, Госдумадин депутат, Олимпиададин пуд сеферда чемпион Александр Карелин, Сочидин мэр Анатолий Пахомов, Сочидин Олимпиададин тешкилувиилини комитетдин къил Дмитрий Чернышенко, МОК-дин (Международный Олимпийский Комитет) членар тир Жан-Клод Килли ва Жильбер Филли, гъакни муркъадал хоккей къугъунар международный федерациядин президент Рене Фазель ва масабур авай.

Муркъадал къугъунар шоу Олимпиададиз гъазурвал акуниз талукъарнавай кинофильмадилай башламишна. "Голос"

проектдин иштиракчиди ва ма-нидар Дима Билана Сочидин Олимпиададин болельщикрин гимн тамамарна. Гъульметлу муркъадал Россиядид спортсменар-биатлонистар: Алексей Воевода, Александр Зубков ва Дмитрий Труненков экъечина. Ахла шорт-трекдал, алеррин спортдал, муркъадал къугъунар (фигурный катание) маш-гъул спортсменини чин гъунар къалурна. Сегънедал паралимпийцидирин команда экъе-

чайла вири зал къивачел къа-рагъна, абуруз капар яна.

Къиват хъянвайбурун вилик раҳай Владимир Путина Олимпиададин тунвай ирс лап екеди тирди, Сочи Россиядид еке ку-рортдин элъкъвейди къейдна, хъульгын Олимпиададин объектар эцигуник, гъакни къугъунар тешкилуник шерик гъар са касдиз чухсагъул малумарна.

- Алай йисуз Сочида агъзур-ради инсанриз активидаказ ял ягъун, спорт ва къивале - Россияда - ял ягъун вуч ятла чир хъана. Къе заз Олимпиададин къугъунарин объектар эцигай ва Олимпиада тешкилай ксариз - устлар-риз, тешкилатчийриз, журналистриз, волонтёрриз, гъелбетда, Олимпиадада хъсан нетижаяр къалурналди ам халисан сувариз элъкъурай чи спортсменриз гъар садаз чухсагъул лугъуз къалзана, - лагъана Президентди. - Чавай-вири улькведивай - Россиядивай - Олимпиада хъсандиз тешкилиз, ам вини держада аваз къиле тухузни алакъана. Амма и нетижайрал рази хъана акъвазна виже къведач. Олимпиададин лозунг ихътиди я: "Мадни виниз, иигиндиз, викъегъдиз". Адаламлни авуна къланда, - къейдна Владимир Путини.

Мубаракрай!

Газетдин аллатай нумра чадиз вахкудай вахтунда чав Москвадай шад хабар агақъна. А чавуз меркезда алай йисан январдин эхир-риз башламишай ва февралдин эвел къилеради давам хъайи Вириоссиядидин студентрин арада къуршахар къунар акъажунар къиле физвай. Ватандин Чехи дяведа гъаливал къазанмишна 70 йис тамам хъуниз талукъарнавай спортдин и серенжемада Россиядид Федерациидидин саки 30-далай виниз вузрай тир 300-далай гзаф спортсменри азаддаказ ва римлуйирин жуъреда къуршахар къунар гъасиррал чин устадвал къалурна. Абурун арада вичин агалъунрикай чна и мукъвал вахтара хабар гайи чи ватанэгъли, вичин ери - бине Хив райондин Цналдилай тир Даурен КУРУГЪЛИЕВНИ авай. Алай вахтунда Чувашия Республикадин И.Я.Яковлеван тъварунихъ галай пединститутда къелзайвай Д.Куругълиев азаддаказ къуршахар къунар 86 кг-дин заланвал авай спортсменин арада 1-чакдиз лайихлу хъана. Аферин!

Къейдавун лазим яхъи, Вириоссиядидин студентрин акъажунар къен-къвечи чакар къур спортсменриз улькведивин чемпионатда иштиракдай мумкинвал ава. Нубатдин агалъун тебрик авунихъ галаз санал чаз Даурен Куругълиевахъ гележегдин акъажунар мадни еке кукъушар муттуғъардай къуватар хъана къланза.

РФ-дин спортдин мастер А.Къурбанов (чапла патахъ галайди)

Чемпионрин хизандай тир Аслан

Хазран КЬАСУМОВ

сиядин Федерациидидин спортдин мастервиллин тъварар гана.

2014-йисни А.Къурбанов патал агалъунриди хъана. Юридический университет акъалтъарайдалай гъульгынин вичин пешедай Махачкала шегъерда къивалхазавай ада спортдин акъажунар иштиракун давамарзва: ада самбодай ва дзю-додай къиле фейи Дагъустан Республикадин спортдин международный классдин мастерар, пешекар спортыменин арада дуънъядин чемпионар, Юрий азаддаказ къуршахар къунар, самбодай ва дзю-додай спортдин мастер, пуд стхани машъур пагъливанар тербияламишзавай бажарагъбуу тренерар.

Ич ичин тарцивай яргъаз ават-дач, лугъузва мисалда. Машгүр спортыменин кар алай вахтунда Къурбановин сихилд тир жегъильри - Аслана ва Ибрагымадавамарзва. Абур Юрий Ибрагымовичан гадаяр я.

Аслан КЪУРБАНОВАН агал-къунрикай "ЛГ"-да виликдайни хабарар ганай. Икк, Къасумхурун 2-нумрадин юкъван школада ва гъульгынлай Владимир шегъерда юри-

дический университетта къелдай йисара Асланакай самбодайни дзю-додай Дагъустан Республикадин, Владимирский областдин, А.Невсийдин тъварунихъ галай Вириоссиядидин турнирдин чемпион, Центральный федеральный округдин къенкъечивал патал тухтай акъажунар 2 сеферда гъалиби чя.

Алатай йисан декабрдин вацара Къизилорт шегъерда Олимпиададин къугъурилай чемпионар тир Тайыр Хайбуллаеван ва Мансур Исаеван призар патал самбодай РД-дин къенкъечивал патал тухтай акъажунар 2-призер хъана. Ива хей-лин маса турниррини чемпионатра къалурай агалъунрай 2013-йисуз азас самбодай ва дзюдодай Рос-

СКФО-дин къенкъечивал

ЗАЛАН АТЛЕТИКА

Са тимил ийкъар идалай ви-лик Бабаорт хуъре залан атлетикадай Кеферпатан Кавказдин къенкъечивал къазанмишун патал 1995-йисуз дидедиз хън-вай (гъакни яшариз идалай гъве-чибурни къаз) жаванрин арада акъажунар къиле фена. Тамам пуд юкъуз давам хъайи турнирда заланвилин 15 категории 55 спортыменди чин ала-къунар къалурна.

Акъажунар тешкилатчияр РД-дин физический культурадин ва спортдин министерство, Да-гъустандин залан атлетикадин федерация, Бабаорт райондин къиле авай къаср тир. Спортдин сувар ачухуниз талукъарнавай шад мярекатда Бабаорт райондин къил Дадай Даветеев, райондин администрациядин къил Жанболат Шайбов ва маш-гъур тренерар тир Абсалютдин Бораганов, Омар Абдулладаев, Арип Пирбудаев да маса къаср рахана.

И акъажунар Дагъустандин, Чечнядин, Ингушетиядин, Ке-ферпатан Осетия-Аланиядин ва Ставропольский крайдин жаван штангистрин арада къиззъин бягъсер хъана. Икк, гадайрин

худа. Гаф кватай чкадал лугъун, адас гъазурвилер акунив фад-лай эгечина. Икк, ам вини держада аваз тешкилун ва къиле тухун патал Дагъустандиз Россиядий машъур пешекариз, тъвар - ван авай спортыменриз эвер ганва, чемпионатда иштиракдай хъсан команда чахъ ава, жаванрини чеб алай чка къалурзана.

Кеферпатан Кавказдин Федеральный округдин жаванрин арада дагъустанвийрикай 1-чак-яр агъадихъ талай гадайрини рушари къуна: Эмран АГЪАГҮЛЬЛОВ (Дербент район, Сабнова, тренер Этрав Къурбанов)-56 кг-дин ва Михаил БЫКАНОВ (Бабаорт, тренерар Рустам ва Бий-къич Бейбулатовар) -105 кг-дилай гзаф заланвал авайбурун арада.

Рушарикай Халисат ДАУТ-БЕГОВАДИ (Хасавюрт, М.Батырован тъварунихъ галай СДЮСШОР, тренер В.Тогоев)-53 кг-дин, Фатима УМАХАНОВАДИ (Хасавюрт, Ш.Умаханован тъварунихъ галай СДЮСШОР, тренер Сира-жудин Вагъабов)-63 кг-дин, Ай-занат МУРЗАЕВАДИ (Хасавюрт, Б.Сайтиеван тъварунихъ галай СДЮСШОР, тренерар Алхазур ва Мансур Эльмуразевар) -75 кг-дин заланвал авайбурун арада 1-чакдиз къуна.

Рахунар күттэгъя хъана

10-февралдин ийфиз Берлинда "нормандский дестедик" акатзавай къуд улькведин векилрин гурууш ақалтана. Россиядай, Германиядай, Франциядай ва Украинаадай тир дипломатри Украинаада арадал атанвай че-тин гъалар гүнгүнья хтунина рекъяр икъардин проект түккүрна. Меслятар агалнавай къайдада ирид сядта къиле фена, хабар гузва "ТВ-Центрди".

Терефри и гурууш агалнавай жуъреда тухунин метлеб - им 11-февралдиз Минске кыле фейи "нормандский дестедик" акатзавай къуд улькведин кыларин саммитдиз манивал тагун патал авур кар я лагъана гъавурдик кутуна. 11-февралдади къенцепатан политикидин эмиссарри ва эксперти документдин проект гъялун лазим я. И карди Донбассда ивижар экъичун ақвазарунал гъида.

Арадал атанвай гъалдихъ галаз таниш дипломатилин чешмеди хабар гайивал, къуд улькведин векилри арбе юкъуз хайи саммитдин дережада Украинаада авай гъалар веревирд авуна.

"Гурууш агалнавай къайдада къиле фена, гъавилля адан нетижайрин гъакъиндай пресса патал са жуърединни малуматар гүзлемишун лазим туш", - хабар гана ада "Цийи-вилер" РИА-диз.

Бязибуру гысабазавайвал, сергъят чара ийизвай цийи Царцый къве терефни рази же-дай рекъер жагъурун четин ақвазада.

Ополченцири эхиримжи вахтунда чин терриория 1,5 ағзур квадратный километрдин гөгъеншарна, и кардални Киев эсиллагы рази туш. Мадни са четин къалах чипи-чеб малумарнавай республикайрин къетлен къерупулуш я.

Санлай къачурла, "нормандский дестедик" акатзавай къуд улькведин векилрин рахунар метлеблудаказ кыле фена, хабар гузва ТАСС-диз дипломатилин чешмеди. Берлинда кыле фейи гуруушадал Россиядин патай векилвал Григорий Карасина авуна.

Рей гуниз эверна

10-февралдин ийфиз ополченцири Дебальцеводин патарив гъалкъа агална. Украинаадин 6 ағзур военный гъалтъада гъатнана. ДНР-дин руководстводи абуруз ярака гадарун меслятна ва Киевдин исляг агъалияр маса чакриз къучарун патал шартлар тешкилун истемишина. Гыса вахтунда регионда ягунар давам жезва.

ДНР-дин армиядин командующийдин заместитель Эдуард Басурина малумардивал, ополченцирилай Дебальцево районда арадал атанвай "къажъан" агализ алакъана. Алатай суткайра Киевдин къуват гъиле авайбуру саки 70 сеферда гульле гана. Донецкдин Петровский районда къве кас телефон хъана. Мад пуд кас ракъун рекъин Ско-

товатая станциядиз гульле гайила телефон хъана. Къуват гъиле авайбурун гульлейрек ракъун рекъер ремонтздавай рабочийрин бригада акатна. ДНР-дин руководстводи гульле гун пислемишина ва гъужум авун региондин ракъун рекъерин магистралрикай важиблуди тир сад терг ийиз чалишиши хъун я лагъана малумарна.

Испен ийкъян ийфиз Донецкдин химический заводдин территорияда зурба хъиткыннун арадал атана, са шумуд касдал хирер хъана. Виликамаз къунвай делилрал аласлуя, заводдал "Точка-У" ракетный комплексдин снаряд аватна. Нетижада женигинин субрет авай цехдиз зиянар хъана.

Къулухъ чугвазва

Украинадин яракъуль къуватри аллатай ял ядай ийкъара Чернухино хуруьн патав сергъятар сад-садал гъалтзавай виликан Царцелей 4 километрдин къулухъ чуухунва, хабар гана 9-февралдиз ОБСЕ-дин маҳсус мониторинговий миссияди вичин гъар ийкъян докладда. И чка Донецкдин ке-фердиннагъэзкъедай пата 63 километрдин, Дебальцеводивайнин 8 километрдин яргъа ава.

Гульле гун ақвазарунал гүзчивал авунин ва къайдадик кутунин рекъяй саналди тир Центрада авай Украинадин яракъуль къуватрин векилдин гафаралди, алай вахтунда "сергъятар сад-садал гъалтзавай вири цар тирвал женигин гъерекатар къиле физва".

Идалайни гъейри, миссияди хабар гайивал, ахтармишун патал летчик авачиз идара ийизвай самолет ахъяяя члавуз Мариуполдивай рагъэзкъедай патахъ танкарин, БТР-рин ва газаф къадар къумекчи машинрин колоннади гъерекатзавайди акуна. Фикирзавайвал, абур женгер кыле физвай зонадиз физвайбур я.

Гульле гун ақвазарунин месэлайрал гүзчивал тухудай Центради вичин къалах 2014-йисан 26-сентябрдиз, Минскдин меморандумдал къулар чуугур б ийкъалай башламишней. И орган гъакъикватдани икъараар умуырдиз кечиримишунал гүзчивал тухун патал тайинарнавайди я. ОБСЕ-дин мониторинговий десте, сад-садаз акси ақвазнавай зонада гүзчивал тухузтайбур яз, чин къалахдив гъа юкъуз эгечней.

Къалахдин вири вахтунда Центр Украинадин къиблединни рагъэзкъедай пата авай гъаларин гъакъиндай малуматар къватдай чешмездиз элкъвена. ОБСЕ-дин миссияди къватнавай ва ахтармишнавай делилар къалурздавай вичин гъахъ-гъисаб гъар юкъуз чапзана. Къилди къачуртла, и мукъвара гүзчивалзайбур женгер кыле физвай зонада къадагъа авунвай кассетный бомбаяр ишлемишайдан гъакъиндай хабар гана.

Обама Москвадиз

Къведач

Америкадин регъбердин къумекчи Бен Родса-пресса патал авур малуматдал аласлу хъана, 10-февралдиз ТАСС-ди хабар гайивал, Чехи Гъалибилин 70 йис къейддай вахтунда Обама Москвадиз къведач.

"Президент Обамади Москвадиз фин планламишнавач. За государстводин къильлин дережада аваз чна ана иштиракун гүзлемишнавач", - къейдна ада къенцепатан журналистар патал къиле тухвай брифингдал.

Советники къейдна хъи, адан улькве Германиядин нацистар терг авунин карда Россияди къугъвай ролдив еке гъурметдал.

ди эгечзава. Къилди къачуртла, и кар Дульниядин къед лагъай дяведихъ галаз алакъалу риқел хидай вири ийкъар къейд авунай аквазава.

"Украинадиз талукъ яз авай наразивилери умуми тариҳидин важиблу метлеб тими-ларзавач", - къейдна Родса.

Декабрдин эхирра Москвади Гъалибилин югъ къейддай шадвилерик атун патал Америкадин президентдиз Москвадиз официальнидаказ телефона. Вашингтонда сифте и кардай къил къакъудна, амма идалай гүзльнизди Обамадин администрацияда и малумат инкар авуна.

2010-йисуз США-дин президентдиз Гъалибилин 65 йис къейдзавай вахтундани Москвадиз телефойнай, амма адавай Россиядин меркездиз къвез хъаначир.

Вьетнамдин

морякри

къутармишна

Вьетнамдин балугъчийри кудай шей къутъя хъанвай лұптыкведа чеб-чепелай фенвай гъалда авай Россиядин къве турист къутармишна. Идан гъакъиндай Thanhmien Newsdi хабар гузва.

Россиявияр авай гъвечи гими Къиблепатан Китайдин гъульпун къере авай курортдин Нячангча шегъердивай са ақван яргъа тушиз жагъана. Чир хайивал, туристри гъульпел сейр авун патал катер прокатдиз къачунвай. Са тимили вахтундилай катерда авай кудайди къутъя хъана.

Гимиде бес къадар хъвадай яд авачир, сиягъатчияр цихъ къарих жез башламишна ва абур чеб-чепелай фена. Са шумуд сягинилай россиявияр авай катер балуғчийриз акуна. Туристриз сифтегъан къумек гайдалай гүзльнизди вьетнамвиири абур къер хузвай къараувури вахкана.

Депутатрин теклиф

Депутатри къвал эцигун ва я вичин майишт кутун патал гражданрэз са сеферда пулсуз чил чара авун теклифна, къизива 10-февралдиз "Российская газета".

Участокар улькведин яргъал тир терриорийра чара ийда, сифте нубатда - гадарнавай хуэрера. Ихтиин са чилин майдан са гектардив агақын мумкин я.

Гыса жуъреда депутатри Дальний Востокда бинеламиш жез кланзавай ксариз

Рекъемар

- Алай ийсуз хуэрера къалахздавай медицинадин работники ва фармацевти къвалерин ва коммунальный къулугърин гъакъы гун патал ваца 1200 манат къачуда.

- Анжак тек са алатай ийсуз аялри аксина чи улькведа 16 ағзур тахсиркарвал авуна. Гыса гысабадай яз 504 аял яна къена, 1527 аялдан гуж гъалибина.

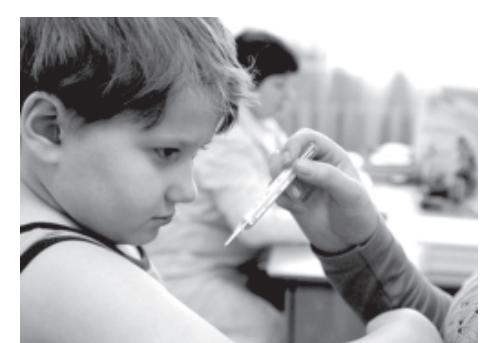
ЦБ-дин курсуналди къенин юкъуз:

1 доллар - 65,45 манат,
1 евро - 74,14 манат,

къизил (1 гр) - 2603,90 манат,
гимиси (1 гр) - 35,71 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.

Гъазурайди - Шагысмаил Гъажимиризоеев

гъакъисуз чилер чара авунин гъакъиндай Дальний Востокдин федеральный округда президентдин патай тамам ихтиярар авай векил Юрий Трутневан къил кутун хъсанди яз гысабана. Гыла чил агъалияр сихдиз яшамиш тежезвай маса регионрани къачуз жеда.

Законопроектда къалурнавайвал, гъакъисудзакас чил лайххула вяшайишдин рекъяй тимили таъмин тир ксариз гуда. Документда чилин участокар пулсуз къачудай ихтиярар авай гражданрин 30 категория къалурнава.

Гыса вахтунда гражданиндиз къачунвай чил маса гудай ва я ам официальнидаказ регистрация авунвай крарилай гъейри маса къвалахар авун патал ишлемишдай ихтияр авач.

Школаяр ва бахчаяр агалнава

Гриппдиз акси карантин себеб яз агалнавай школайрин ва аялрин бахчайрин къадар къвердавай газаф жезва. Идан гъакъиндай 10-февралдиз "Интерфаксдиз" интервью гудайла, Роспотребнадзордин руководитель, РФдин государстводин къилин санитарный духтур Анна Поповади малумарна.

Адан гафаралди, 57 региона 1627 школа агалнава. Федерациядин 35 субъектда азар чукун себеб яз аялрин 212 бахчади къвалахзавач.

Им чарасуз серенжем я, гыкъи лагъайтла, вахтунданди аялар сад-садавай къакъудун абурук инфекция акатунин хаталувал тимилярда. Аялрин арада виридалай газаф азарлу жезвайбур школъникар я.

Санлай къачурла, Россияда гриппдикди азарлу жезвайбурун къадар газаф жезва. Лагъана къанда хъи, алай ийсуз азарлу хъанвайбурун къадар алатай ийсарин дере-жадилай газаф туш. Эхиримжи гъафтедин не-тижайрал аласлу яз, Россиядин 29 региона дриппдин азар башламиш хъанвайдакай лугъуз жеда. Абурун арада Костромадин, Волгограддин, Архангельскдин, Челябинскдин областар, Пермдин край, Алтай, Ке-фернатан Осетия ва Якутия Республикаяр ава.

Санитарный къуллугъдин делилралди, Россияда гыар ийсуз гриппдикди ва ОРВИ-дикди 30 миллиондив агақына инсанар азарлу жезва.

ЛезГи газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гыкумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЫЛИН РЕДАКТОР
А.У. САЙДОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САЙДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
К. М. КАЗИМОВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А. Х. ГЫАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Ж. САЙДОВА

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз ваххана - 18.00

Газет "Лезги газетдин" компьютеррин базада
гызурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда
чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин күчө, б.

Тираж 8232

Макъалая редакцияди түкъльүр хьийизва.
Макъалайриз решенцир гузвач ва абур ол-
къивен вахкузувач. Редакциядинни макъалай-
рин авторрин фикирар сад тахъун мумкин я.

Газет массовый коммуникацийин хиле зако-
нодательстводал амал авунал гузчывал аву-
нин ва культурадин ирс хуяни рескый РР-
дин Федералын күллүгдин Кыблепатан
федеральный округда авай Управлениди ре-
гистрация хувунича.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
1 Петровин проспект, 61.

7-мертеба.

(Г) - И лишандик квай материалар
гызкидих чапзавайбурса.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"
УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Хайи Чаларин фестиваль

чи корр.

Дагъустан Республикадин хайи Чаларин фестиваль РД-дин милли политикадин министерствода "Хайи чалар: авай гъял, месэляр, гележег" темадай заседание тухунилай башламишна. Хайи Чаларин международный ийкъяз бахшна тухвай мярекатди 2015-йисан февралдилай ноябралди кылые фидай фестиваль ачхун лишланамишзава.

Фестивалдин тешкилатчыр РД-дин миннац, Республикадин печатдин ва информациядин, об-

разованидин ва илимдин, культурыдин, жегъилрин кирин речкай министерствой, РАН-дин ДНЦ, А.А.Тахо-Годидин тъваруных галай ДНИИП, ДИПКПК, Дагъустандин писателин, журналистрин союзар, РГъамзатован тъваруных галай Милли библиотека, Республикадин вузар я.

Фестивалдин метлеб Дагъустандин халкъарин къетлен культура ва Чалар хүн, инсан умуми культурадин руьгъдаллаз тербияламишун патал общественостдин фикир хайи Чалар ишлемишунин, абур раиж авунин месэлайрал желб авун я.

Хци хабар

Эхиримжи вахтара Дагъустанда хъвадай цин месэляр газаф ахтармишзуватланы, вири агъалийирив михын яд генани агакъазавач. И карда, гъельбетда, агъалийрин баттукъулвални ава, вучиз лагъайтла эл-къуна къунвай тъбиат хъзвач, какатай гынал хъйтитлан зирзибилилар вегъезва, чиркин ятар газаф вахтара къаналприкни къучедай физвай хваларик кутазва. Чиркин ятарин месэла иллаки районра ва хуси къвалер газаф авай чакира жезва.

Ингье и ийкъара, пешекарти тестикъарьзувайвал, Дербент районда арадал атанвай эпидемиологиядин душушуь хъвадай цихъ галаз алақъалу я. И месэладиз талукъ яз Дағъустандин Гыкуматдани тади совещание кылые фена.

Агъалийри лугъузувайвал, Дербент районда вишив агакъина аялрик саралух (желтуха) акатнава. Дербентдин центральный больничадин инфекционный отделенида 50-далай газаф аялар къаткурнава. Абур Геджухдай, Дербентдай ва Дағъустандин Огни шегъердай я.

ГИБДД-ди хабар гузва

Къадагъа авунватлани...

Радик Гъафизов,
полициядин ст.лейтенант

Чун къадагъа авунва. И къвалахдал амал тавур шоферар закондин бинедаллаз 500 манатдин жерме ийизва.

Гъайиф хъи, ГИБДД-дин къуллугъчийри тъкъван гъавурдик кутазватланы, тагъимарзатланы, закондин къайдайрал амал тийизвай шоферар тимил гъльтавач.

Лугъун лазим я, къуль гъеле күттүр хъянвач. Къе-пака живер, аязар хъун мумкин я. Бязи чайра хъутыл гъаваяр ава лагъана, гатун чархар кваз рекъвериз экъечмир. Тайинарнавай къайдада чархар дегишаруналди, күнен күв ва пассажирин хата-сувал хъуда.

Гъа са вахтунда мукъаятвал ва игътият квадармир, гъурметлубур!

Заз бегенмиш хъана

Тагъи АБДУРАГЪМАНОВ, Советский хуър

"Лезгистан" энциклопедия агакъина зав и ийкъара! Лезги халкъдин ихътин ядигар агакъарнавай адан автордин - Гъаким Къурбанан зегъмет тариф авуниз лайихлу я.

Энциклопедияда халкъдин дуланажаъдикай, яшайишдикай, адан умурда кылые фенвай вакъийрикай чи машгъур ватанэгълийрикай гегъеншдиз сүльбетнава. Ам келай касдиз лезги миллетдикай, чи ватанэгълийрик къельавилерикай хейлин делилар чир жезва. Мадни башкъа, абурун жергейра неинса са Дағъустанда, Россияда, гъакъини къецептатан улкъвейра яшамиш жезвайбури ава. Гъ. Къурбаназ энци-
клиопедия мубарак авуналди, чаз адахъ къвалахдин рекъе мадни чехи агалкъунар хъана къланзана.

Хабар це

КВЕВ "ЛЕЗГИ ГАЗЕТ" МУС АХГАКЪАЗАВА?
Хемисдиз, жуъмядиз, кишдиз, гъяддиз, ислендиз,
саласадиз, арбедин?
Шегъер, район, хуър къалура -
Жуван тъвар, фамилияни -
Палабзава аттана редакциядиз рахкурун.

Терроризмдиз - въ! Тербиядин тарс

Равиля Къанберова,
7“6” классдин ученица

Зун Филерин юкъван школадин ученица я. Заз чи классдин руководитель Зульгъре Мурсаловна Эмиргъамзаевади 4-февралдиз тухвай "Терроризмдиз - въ!" мярекат газаф бегенмиш хъана. И мярекатда тербиядин рекъий директордин заместитель Максим Мусаевич Исаева, ОбЖД-дин муаллим Радик Эседулаевич Даниялова, психолог Анжела Тарлановна Къайбовади ва социолог Жагъан Халиловна Халиловадини иштиракна.

Са тимил хъвер

Пиянзазав машиндин рулодихъ ацукузавайбур тимил туши. Гъа ихътин сада гъалзавай машин, рекъий акъатна, тарчин пуну акъуна, акъваз хъана. Шофердиз тарцикай хъел атана. Экъуъгъиз - экъуъгъиз кабинадай эвичина, ада тарце къулер эцияна ва лагъана:

- Зун пиязувайдини хъуй, бес машиндин чархарик ви вуч азар квайди я?..

Гъулни паб къалриз акъатна. Папа итимидиз:

- Ваз къведалди, са кицИз фенайтIа, хъсан тир.

Итимиди жасаваб гузва:

- Въ, акI дууз къведачир, паб, духтурри тагъимарзава хъи, са ивидин мукъва ксар эвлениши хъайтIа, аялар набуд-бур жедалда...

Эрекъди, малум тирвал, инсанар эзмишава, харапIава. Инсанрини эрекъдиз инсафзувач эхир...

Душманар атай гъар сеферда Россияда хъутыр хци, пехчи аязар авайбур жеда: 1812-йисуз газаф френгарни, 1941-1945-йисара газаф немсерни чагана къена. Эхъ, тЛебнатни гъамиша гъахълубурун патал алайди я.

Тадилагъ (Скороговорка)

Вагиф РАМАЗАНОВ

Къумарбазар Къиримни Къенбер, къунши къалиянчи Къурбанни къапудилай къарагъарна, къариярни къвалаллаз, къуватдин къалл къайдада, къайгъударвилегди къвалакай къирмейрал къурмишнавай къундахарни къалурна, къивералди, къайищдин къирмажралди къурбайравай къазарни къазанжир къакъудна (къекъверагар къанлуурин къизмиш къастуни къарсунавай), къазмайрилай къенфетарни, къе-рекъярни, къарникъузарни, къарабурярни къачуна, къизгъин къвал къвадайла, къуэрнерни къугъунарзайвай къулыну къацан къерехда, къайи къарасудихъ къанихъиз, къубадин къаншарда къекъведайла, къиредин къаншарда къекъведайла, къиредин къунбакри къувурна.

"Лезги газетдин" редакциядин колективди играми вах ва хала СУНА

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз Шайдаев Жаруллагъязава Мегъамедов Дульямалидиз башсагълугъувал гузва.

Махачъалада яшамиш жезвай Дульямали Абдурагъимович Мегъамедов хизанди играми вах СУНА

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз Жаруллагъ Алипанагъирович Шайдаев, рагъметлудин хизандиз ва вири багърийриз башсагълугъувал гузва.